

Kansainvälisen sähköisen joukkoviestinnän uhat vuosina 2000 ja 2007 kokonaisturvallisuuden viitekehyksessä

Engblom, Susanna

2009 Leppävaara

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Leppävaara

**Kansainvälisen sähköisen joukkoviestinnän uhat vuosina 2000 ja
2007 kokonaisturvallisuuden viitekehyksessä**

Susanna Engblom
Turvallisuusalan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2009

Susanna Engblom

Kansainvälisen sähköisen joukkoviestintään uhkakuvat vuosina 2000 ja 2007 kokonaisturvallisuuden viitekehyksessä

Vuosi 2009 Sivumäärä 89

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää sähköiseen joukkoviestintään sekä sen toimijoihin kohdistuneita toteutuneita uhka- ja vaaratilanteita vuosina 2000 ja 2007. Uhkia tutkittiin kansainvälisellä tasolla kokonaisturvallisuuden viitekehyksessä. Tavoitteena oli myös vertailla vuosina 2000 toteutuneita uhkia vuoden 2007 uhkiin ja analysoida sähköiseen joukkoviestintään kohdistuneiden uhkien kehitystä tällä aikavälillä. Tarkoituksena oli luoda yksinkertainen perusanalyysi ja tilannekatsaus sähköiseen joukkoviestintään kohdistuneista uhista, jonka pohjalta tarkastelua voitaisiin tulevaisuudessa laajentaa. Tämän takia tähän tutkimukseen sisältyy olennaisena osana myös jatkotutkimusmahdollisuuksien ja -vaihtoehtojen analysointia.

Tutkimus toteutettiin analysoimalla uutisartikkeleita, joissa uutisoitiin erilaisista sähköiseen joukkoviestintään kohdistuneista turvallisuustilanteista. Aineistona käytettiin BBC Monitoring -uutispalvelun artikkelitietokantaa, joka sisältää uutisartikkeleita 140 maasta ja yli 3000 medialähteestä. BBC-Monitoring -uutispalvelun käyttämiä lähteitä ovat eri maiden uutiset, radio, televisio, lehdistö, uutistoimistot ja Internet-sivustot. Tutkimus toteutettiin tekemällä valitun hakustrategian perusteella hakuja artikkelitietokantaan, jonka jälkeen saaduista tuloksista poimittiin tutkimuksen kannalta relevantit artikkelit tarkempaan analyysiin.

Uutisartikkeleiden sisältö analysoitiin ja niistä poimitut sähköiseen joukkoviestintään kohdistuneet toteutuneet uhat luokiteltiin yritysturvallisuuden osa-alueiden mukaan pääluokkiin. Tämän perusteella uhat jaettiin vielä alaluokkiin pääluokkien sisällä uutisoitujen uhkien perusteella. Eniten uutisia luokiteltiin henkilöturvallisuuden, rikosturvallisuuden sekä tuotannon ja toiminnan turvallisuuden pääluokkiin, joita tarkastellaan tutkimuksessa tarkemmin myös niiden sisältämien alaluokkien osalta. Vuosien 2000 ja 2007 vertailussa selkein kasvu pääluokkien välillä oli henkilöturvallisuuden sekä rikosturvallisuuden luokissa.

Uhat jakaantuivat luokkiin hyvin epätasaisesti, mikä osaltaan johtui valitusta hakustrategista. Hakustrategian mukaan tutkimuksessa käytettäviksi hakutermeiksi valittiin yleisiä turvallisuuden liittyviä hakusanoja (security, risk) eikä sen sijaan käytetty tarkempia, yksittäisiä uhkia kuvaavia hakusanoja. Tästä johtuen tutkimuksessa on keskitytty suurimpien pääluokkien tarkasteluun ja on esitetty toimenpiteitä jatkotutkimuksiin, joilla saataisiin luotettavammin esiin myös niitä uhkia, joita tässä tutkimuksessa käytetyillä hakutermeillä ei saatu esille. Osiltaan uutisointiin ja uutisoituihin uhkiin vaikuttavat voimakkaasti myös eri maiden yleinen yhteiskunnallinen ja poliittinen tilanne, sillä monet sähköiset joukkoviestimet ovat valtion omistamia. Tämä sekä sähköisten joukkoviestimien riippuvuudet maiden poliittisiin toimijoihin vaikuttavat etenkin niissä työskentelevien journalistien turvallisuuteen sekä voimakkaasti myös sähköisten joukkoviestimien toiminnan jatkuvuuteen. Yhteiskunnallinen ja poliittinen tilanne vaikuttivat myös moniin yksityisiin joukkoviestimiin muun muassa painostuksen ja toiminnan häiriöiden merkeissä.

Asiasanat: sähköinen joukkoviestintä, media, varautuminen, valmiussuunnittelu yritysturvallisuus, kokonaisturvallisuus

Susanna Engblom

Threats of international electronic mass media in 2000 and 2007 in the context of corporate security

Year	2009	Pages	89
------	------	-------	----

The purpose of this study was to research threats to the international electronic mass media in 2000 and 2007. The threats were analysed in the context of corporate security. Threats were observed separately regarding the years 2000 and 2007 and also by comparing the years. By comparing the threats that had come true in the two different years the intention was to analyse the development between the threats in 2000 and 2007. The objective was to create a simple basic analysis, which could be used in the future as a basis for other studies in the same subject matter. Therefore the possibilities and procedure of the future follow-up research are also analysed in this study.

The study was implemented by analysing news articles about threats and danger situations to electronic mass media. The material that was used in this study was based on the BBC Monitoring information service. The article database of this information service includes articles from 140 different countries and over 3000 different media sources. The sources were radio, television, press, news agencies and Internet pages of various countries. The research was carried out by doing searches into the database according to a search strategy, which was planned beforehand. After that the relevant articles were chosen for a more precise examination.

The content of the news articles was analysed and the threats were categorised by the different sectors of corporate security. These sectors formed the main categories. The threats were also categorised into subcategories within the main categories. The subcategories of the biggest main categories were also analysed in this study. The main and subcategories were also compared between the years 2000 and 2007.

The threats were divided into the categories very unevenly, which partly resulted from the selected search strategy. Broader security related terms (security, risk) were used in the search strategy. The results could have been more precise if more detailed terms, for example single risks, would have been used. Therefore the focus of this study has been on analysing the largest main categories instead of analysing all the categories accurately. Some ideas and procedures how this analysis could be performed more accurately and reliably in the follow-up research have also been introduced in the end of this study.

Also, the social and political situation in different countries affects the news articles and the contents. Many electronic mass media are owned by the government, which could cause political dependency, which also affects the threats and the news articles.

Key words: electronic mass media, media, preparedness, preparedness planning, corporate security

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Joukkoviestintä.....	8
2.1	Joukkoviestinnän erityispiirteet viestinnän muotona.....	8
2.2	Sosiaalinen vastuu ja sääntely.....	10
2.3	Joukkoviestinnän kaksi roolia.....	11
2.4	Joukkoviestinnän tehtävät.....	12
2.4.1	Parsons: AGIL-malli.....	13
2.4.2	Joukkoviestinnän tehtävät AGIL-mallin mukaan.....	13
2.5	Suomen joukkoviestintäjärjestelmä.....	15
2.6	Sähköinen joukkoviestintä.....	17
2.6.1	Radio.....	19
2.6.2	TV.....	19
2.6.3	Internet.....	20
2.6.4	Viranomaistiedotteet.....	21
2.6.5	Matkapuhelimet.....	22
3	Sähköisen joukkoviestinnän turvallisuus kokonaisturvallisuuden viitekehyksessä....	22
3.1	Tuotannon ja toiminnan turvallisuus.....	23
3.2	Työturvallisuus.....	24
3.3	Ympäristöturvallisuus.....	24
3.4	Tietoturvallisuus.....	25
3.5	Henkilöturvallisuus.....	25
3.6	Toimitilaturvallisuus.....	25
3.7	Rikosturvallisuus.....	26
3.8	Pelastustoiminta.....	26
3.9	Ulkomaantoimintojen turvallisuus.....	27
3.10	Valmiussuunnittelu.....	27
3.11	Sähköisen joukkoviestinnän turvallisuus.....	28
3.11.1	Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen strategia.....	28
3.11.1.1	Tavoitetila.....	29
3.11.1.2	Uhkamallit.....	30
3.11.2	Varautuminen.....	32
3.11.2.1	Varautumisen tilannemallit.....	33
3.11.2.2	Varautumisen lainsäädännöllinen perusta.....	35
3.11.2.3	Huoltovarmuus.....	36
3.11.2.4	Sähköisen joukkoviestinnän varautuminen.....	39
4	Menetelmät.....	41
4.1	Tietokannat.....	42

4.2	Aineisto - BBC-Monitoring uutispalvelu.....	43
4.3	Sisällönanalyysi	44
4.3.1	Analyysiyksiköiden muodostaminen ja luokittelu	45
4.3.2	Hakustrategiat	46
5	Tutkimuksen toteuttaminen	48
5.1	Ensimmäinen testihaku.....	48
5.2	Toinen testihaku: haku laajemmilla käsitteillä	50
5.3	Päähaku	53
5.3.1	Luokittelu yritysturvallisuuden osa-alueiden mukaan.....	55
5.3.2	Luokittelun perusteet	56
6	Tulokset.....	61
6.1	Uhkien ja vaaratilanteiden jakaantuminen luokkiin yritysturvallisuuden osa- alueiden mukaan	61
6.2	Alaluokat: Henkilöturvallisuus	66
6.3	Alaluokat: Tuotannon ja toiminnan turvallisuus.....	68
6.4	Alaluokat: Rikosturvallisuus	69
6.5	Vuosien 2000 ja 2007 vertailu.....	72
6.5.1	Vuosien 2000 ja 2007 vertailu: Henkilöturvallisuus.....	73
6.5.2	Vuosien 2000 ja 2007 vertailu: Tuotannon ja toiminnan turvallisuus .	75
6.5.3	Vuosien 2000 ja 2007 vertailu: Rikosturvallisuus.....	76
7	Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimuksen aiheet	77
8	Johtopäätökset	80
	Lähteet	84
	Liitteet.....	87
	Taulukot	88
	Kuviot	89

1 Johdanto

Joukkoviestinnällä on tärkeä yhteiskunnallinen merkitys, mutta sen asema korostuu erityisesti erilaisissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Näissä tilanteissa joukkoviestintää tarvitaan johtamiseen ja muiden elintärkeiden toimintojen ohjaamiseen, jonka takia joukkoviestinnän toimijoiden on varauduttava ylläpitämään toimintaansa tällaisissa tilanteissa ja suojattava järjestelmänsä myös mahdollisissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Myös normaalioloissa joukkoviestintään kohdistuvia uhkia tulee ennalta ehkäistä, torjua ja hallita toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi (Valtioneuvoston periaatepäätös 2006, 9-10.) Sähköinen ja painettu joukkoviestintä kuuluvatkin yhteiskunnan teknisiin perusrakenteisiin, joiden toiminta on turvattava kaikissa mahdollisissa olosuhteissa (Aakko, Nordberg, Kantolahti, Kulmala, Putkiranta, Sillanpää, Toveri, Visakorpi 2003, 217).

Sähköisen joukkoviestinnän merkitys on huomioitu myös yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen strategiassa. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen tavoitteena on ylläpitää valtiollista itsenäisyyttä, yhteiskunnan turvallisuutta ja väestön elinmahdollisuuksia. Strategia määrittelee yhteiskuntamme elintärkeät toiminnot ja niihin kohdistuvat uhkamallit. (Valtioneuvoston periaatepäätös 2006, 6.) Elintärkeinä toimintoina pidetään yhteiskunnalle välttämättömiä toimintokokonaisuuksia, joiden jatkuvuus tulee olla turvattuna koko ajan. Yhteiskunnan elintärkeiksi toiminnoiksi on määritelty muun muassa talouden ja infrastruktuurin toimivuus, johon myös sähköiset tieto- ja viestintäjärjestelmät kuuluvat (Valtioneuvoston periaatepäätös 2006, 13, 17.) Sähköistä joukkoviestintää kohtaan kohdistuvat uhkat voivat olla luonnonilmiöiden, tekniikan pettämisen tai inhimillisen toiminnan aiheuttamat onnettomuudet sekä järjestelmiin kohdistuvat tahalliset sähköiset ja fyysiset hyökkäykset, tietojärjestelmien luvaton käyttö tai häiritseminen (Valtioneuvoston periaatepäätös 2006, 52).

Tämän tutkimuksen toimeksiantajana on Huoltovarmuuskeskuksen tietoyhteiskuntasektorin alainen joukkoviestintäpooli. He antoivat toimeksiannoksi yksinkertaisen tilannekatsauksen muodostamisen sähköiseen joukkoviestintään kohdistuneista uhkatilanteista. Tarkastelun tarkoituksena oli tutkia nimenomaan toteutuneita uhkatilanteita. Työn tilaajan kanssa sovittiin, että aineistona käytetään vain BBC-Monitoring -uutispalvelun tietokannan uutisartikkeleita. Työn tilaaja korosti yksinkertaista perusanalyysiä ja että he saisivat tietokannasta haetun elektronisen raaka-aineiston (työn pohjana olevat artikkelit sähköiseen joukkoviestintään kohdistuneista uhka- ja vaaratilanteista) käyttöönsä omien jatkoanalyysiensä tekemiseksi. Tämän takia tehtävänäni oli myös analysoida ja pohtia mahdollisia muutoksia, vaihtoehtoja ja toimenpiteitä tulevaisuuden jatkotutkimusten kannalta, joilla tätä tilannekatsausta voitaisiin laajentaa ja syventää.

Tutkimuksen tarkoituksena on siis kuvata sähköiseen joukkoviestintään kohdistuneita toteutuneita uhka- ja vaaratilanteita vuosina 2000 ja 2007 ja muodostaa näistä tiedoista yksinkertainen tilannekatsaus. Uhkia tarkasteltiin ja analysoitiin kansainvälisellä tasolla kokonaisturvallisuuden viitekehyksessä. Tilannekatsaus muodostettiin analysoimalla molempien vuosien sähköiseen joukkoviestintään kohdistuneista uhkista julkaistuja uutisartikkeleita sekä vertailemalla näiden kahden vuoden uhkia toisiinsa ja tarkastelemalla kehitystä valittujen vuosien välillä. Tutkimuksessa käytettiin menetelmänä sisällönanalyysiä, jonka pohjana siis on BBC-Monitoring -uutispalvelun uutisartikkelien muodostama valmis aineisto.

Aloitan tämän tutkimuksen teoriaosuuden käsittelemällä ensin joukkoviestintää ja sen yhteiskunnallisia tehtäviä ja merkitystä yleisesti, jonka jälkeen siirryn esittelemään nimenomaan sähköisen joukkoviestinnän erityispiirteitä (luku 2). Kolmannessa luvussa käsittelen sähköisen joukkoviestinnän turvallisuutta kokonaisturvallisuuden viitekehyksessä. Luku sisältää yritysturvallisuuden osa-alueiden lyhyet määritelmät sekä sähköisen joukkoviestinnän turvallisuuden tarkempaa käsittelyä osana varautumista ja yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen strategiaa. Neljännessä luvussa esittelen tämän tutkimuksen toteuttamisessa käyttämäni menetelmät ja aineiston. Viidennessä luvussa kuvaan, miten tutkimus toteutettiin. Tässä luvussa kuvaan myös itse toteuttamisvaihetta edeltäneet testihaut ja niiden vaikutukset lopulliseen toteuttamistapaan. Kuudennessa luvussa käsittelen tuloksia luokittain ja vertailemalla vuoden 2000 ja 2007 tuloksia keskenään. Seitsemännessä luvussa arvioin tutkimuksen luotettavuutta ja tuon esille mahdollisia muutoksia ja toimenpiteitä jatkotutkimuksia varten. Kahdeksas ja viimeinen varsinainen luku kuvaa tutkimuksen johtopäätöksiä.

2 Joukkoviestintä

Joukkoviestintä on yksi viestinnän osa-alue, jolla on myös laaja yhteiskunnallinen merkitys ja erilaisia tehtäviä yhteiskunnassa. Se on julkista viestintää, jota tiedotusvälineet levittävät yhteiskunnassa kaikkien saataville. Suomen joukkoviestintäjärjestelmä voidaan jakaa eri osa-alueisiin erilaisten joukkoviestinnän käyttämien välineiden perusteella. Tässä kappaleessa esittelen joukkoviestinnän erityispiirteitä yhtenä viestinnän muotona sekä joukkoviestinnän yhteiskunnallista roolia ja tehtäviä. Esittelen lyhyesti myös Suomen joukkoviestintäjärjestelmän sekä ne joukkoviestintävälineet, jotka tässä opinnäytetyössä on rajattu tutkimuksen kohteiksi eli radio, tv, Internet ja matkapuhelimet. Näiden lisäksi tarkastelen myös viranomais-tiedotteita. Tämän osuuden tarkoituksena on tuoda esiin joukkoviestinnän yhteiskunnallinen merkitys, jonka kautta voidaan perustella sen turvallisuuden ja jatkuvuuden ylläpitämisen tärkeyttä.

2.1 Joukkoviestinnän erityispiirteet viestinnän muotona

Yleisesti viestinnällä tarkoitetaan kaikkea viestien ja merkitysten jakamista (Kulla, Koillinen, Kuopus, Lavapuro, Lehtonen, Nieminen, Ollila, Pohjolainen, Pöysti, Sorvari, Sorvari, Tähti, Viljanen & Wallin 2002, 4). Yksinkertaisimmillaan viestintä voidaan siis määritellä sanomien vaihdannaksi lähettäjän ja vastaanottajan välillä (Kunelius 2003, 10). Viestintä itse toimintana käsittää kaksi erilaista tasoa. Se on ensinnäkin merkitysten ja sisältöjen siirron prosessi (A lähettää viestin B:lle) sekä tämän tiedonsiirron kautta välitettyjen merkitysten jakamista, mikä synnyttää yhteisöllisyyttä ja ylläpitää sitä (välitetty viesti yhdistää A:ta ja B:ta mutta voi myös erottaa heidät muista yhteisön jäsenistä) (Kulla ym. 2002, 4). Viestinnässä onkin siis tiedonsiirron rinnalla aina kysymys myös viestintään osallistuvien osapuolten identiteettien rakentamisesta, vahvistamisesta ja muokkaamisesta (Kunelius 2003, 12). Viestintä voidaan jakaa erilaisiin alueisiin, jolloin erottavana tekijänä voidaan pitää sitä, miten laajaa joukkoa viestintätapahtuma koskee. Viestintä voi olla sisäisviestintää, keskinäisviestintää, organisaatio- tai yhteisöviestintää tai joukkoviestintää. Sisäisviestinnällä tarkoitetaan yksilön sisäisiä hermostollisia ja tajunnallisia prosesseja, keskinäisviestinnällä kahden tai useamman yksilön muodostaman pienryhmän keskinäistä viestintää ja organisaatio- tai yhteisöviestinnällä tarkoitetaan suuremman organisaation, kuten yrityksen, yhdistyksen tai yhteisön sisäistä ja ulkoista viestintää. (Kulla ym. 2002, 4.) Seuraavissa kappaleissa käsittelenkin tämän opinnäytetyön kannalta keskeistä viestinnän muotoa eli joukkoviestintää tarkemmin.

Kaikilla edellisessä kappaleessa mainitsemillani viestinnän lajeilla, lukuun ottamatta joukkoviestintää, on yksi eräs keskeinen yhdistävä piirre: toiminnan osapuolet ovat tunnettuja eli viestin lähettäjä suuntaa sanomansa tietylle ennalta rajatulle yleisölle. Lähettäjä voi luottaa siihen, että vastaanottajat tulkitsevat hänen lähettämänsä sanomat ainakin melkein hänen tarkoittamallaan tavalla. Tämä johtuu viestinnän tuottamasta yhteisöllisyydestä, joka osapuolten tuttuuden takia on jo yleensä ennalta rakennettua. (Kulla ym. 2002, 4.) Joukkoviestintä poikkeaa näistä ennalta esittelemistäni viestinnän lajeista kahdella tavalla. Ensinnäkin vastaanottajien joukko on ennalta valikoimaton ja usein myös suhteellisen suuri. Toiseksi viestintä tapahtuu välitettynä, teknisen välineen avulla, ja ainakin lyhyellä aikavälillä se on yksisuuntaista. Joukkoviestintää ovat siis kaikki median muodot aina elokuvista kirjallisuuteen (eli sanoma- ja aikakauslehdet, kirjat, mainospainotuotteet, televisio, radio, Internet, äänitteet, videot, elokuvat). (Kunelius 2003, 17-18.) Muita joukkoviestinnän erityispiirteitä (Watson & Hill 1984, 264) ovat, että joukkoviestintää harjoittavat usein monitahoiset ja viralliset organisaatiot, sekä se on julkista eli sen sisältö on kaikkien vapaassa käytössä ja tiedon levitys on suhteellisen jäsentymätöntä ja epämuodollista. Joukkoviestinnän yleisö on suuren kokonsa lisäksi myös monella tapaa hyvin heterogeenista, kuulijajoukot koostuva ihmisistä, jotka elävät todella paljon toisistaan eroavissa olosuhteissa ja tulevat hyvinkin erilaisista kulttuureista. Joukkoviestinnällä saadaan aikaan myös samanaikainen kontakti suureen määrään ihmisiä, jotka ovat erillään toisistaan hyvinkin pitkien matkojen päässä itse tiedonlähteestä. Joukko-

viestinnän yleisö koostuu myös yksilöiden joukosta, joita yhdistää toisiinsa yhteinen mielenkiinnonkohde.

Vaikka joukkoviestintä onkin yksinkertaista viestinnän muoto, jossa viestitään suurille ennalta määräämättömille joukoille, se myös luo näitä joukkoja kahdella eri tavalla. Ensinnäkin se kokoaa ryhmiä ja joukkoja yhteen ja luo joukkojen sisällä puheenaiheita ja keskusteluja, jotka sitovat yksittäiset katsojat toisiinsa. Esimerkkinä televisiosta tulevat parisuhdevisailut, joiden ääressä istutaan perheen kanssa naureskelemassa kilpailijoille, tai edellisen illan televisioelokuva, josta kehkeytyy keskustelua työpaikan kahvitaulla. Tältä kannalta tarkasteltuna joukkoviestinnässä ei läheskään aina ole kyse massaviestinnästä tai näiden massojen tuottamisesta, vaan yleisöt suuntautuvat joukkoviestintään erilaisina ryhminä. Toiseksi, joukkoviestintä luo myös kuvitteellisia ryhmiä ja yhteisöjä. Esimerkiksi televisio uutisten alkaessa ankkurin puhutellessa katsojia ”Televisiouutisista hyvää iltaa.”, ankkuri ei puhu kenellekään henkilökohtaisesti ja myös katsovat tämän tietävät, mutta tämä puhuttelu luo omanlaisensa kuvitteellisen yhteisön, peruskansalaisuuden osan. Joskus tällaista joukkoviestimien aiheuttamaa yhteisön identiteetin rakentumista tai esimerkiksi sen turvallisuudentunteen ylläpitämistä voi pitää yhtä tärkeänä kuin ”oikean” ja todellisuutta vastaavan tiedon levittämistä. (Kunelius 2003, 18-20.)

2.2 Sosiaalinen vastuu ja sääntely

Kuten jo aiemmin joukkoviestinnän erityispiirteitä käsitellessäni mainitsin, joukkoviestinnälle ominaista on myös sen julkisuus, sillä sanomat suuntautuvat periaatteessa kenelle tahansa. Tämän takia viestin lähettäjä ei yleensä tiedä, keitä hänen viestiä vastaanottavaan yleisönsä kuuluu, eikä hän myöskään usein pysty vaikuttamaan siihen, miten hänen viestinsä tulkitaan vastaanottavassa yleisössä. Tämän takia joukkoviestinnässä lähettäjän vastuu viestin sisällöstä on huomattavasti suurempi verrattuna keskinäis- tai yhteisöviestintään. Tietetyt asiat ja ilmaiset voidaan hyväksyä rajattuun ryhmään kuuluvien keskuudessa, mutta viestin muuttuessa joukkoviestinnän kautta julkiseksi, sama viesti voi aiheuttaa pahennusta ja muodostua jopa eettiseksi ongelmaksi tai rikokseksi. (Kulla ym. 2002, 4-5.) Tällaisten tilanteiden takia joukkoviestimillä on oltava vastuu toiminnastaan ja niiden toimintaa myös säännellään.

Joukkoviestimien merkitys tiedon ja informaation välittäjinä liitetään julkisen palvelun periaatteisiin. sillä läntisissä demokratioissa kansalaiset saavat ajankohtaista tietoa nimenomaan joukkoviestimien välityksellä. Näin ollen joukkoviestimillä on sosiaalinen vastuu, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, että kansalaisten on saatava päätöksenteon kannalta olennaista informaatiota ilman viivytyksiä, jotta demokratia voisi toimia tehokkaasti. Joukkoviestimien ja niissä työskentelevien ihmisten tehtävänä onkin Informaation levittäminen tasapuolisesti kaikille päätöksentekoon osallistuville, sekä kansalaisille että päättäjille. Yhteiskunta medioituu

eli joudumme luottamaan viestimien sanomiin ilman että voisimme itse hankkia tai tarkistaa tietoja muuta kautta. Yhteiskunnan medioitumisella tarkoitetaan sitä, että suurin osa päivittäiseen toimintakykyymme vaikuttavasta tiedosta ja informaatiosta tulee median eli joukkoviestimien välityksellä. Tämän takia on erityisen tärkeää, että joukkoviestimet ymmärtävät sosiaalisen vastuunsa ja vastaavat ihmisten osoittamaan luottamukseen viestien oikeellisuudesta (Kulla ym. 2002, 9-10.)

Sanotaan ettei mikään yhteiskunnallinen toiminta voi toteutua ilman sääntelyä, eli sen puitteiden ja ehtojen määrittelyä. Joukkoviestintää säännellään yhteiskunnallisella ohjailulla, joka kohdistuu joukkoviestimien toimintaan eli viestien sisältöön, käytettävään tekniikkaan tai taloudellisiin puitteisiin. Tosin sääntelyä mutkistaa joukkoviestinnän osalta siihen kohdistuvat ristiriitaiset odotukset. Joukkoviestinnän tulisi ensinnäkin toimia demokratian toteutumisen välineenä eli toimia kansalaisten sanan- ja mielipiteen vapauden foorumeina ja myös turvata luotettavan tiedon- ja informaation saanti. Toisaalta joukkoviestimet ovat liikeyrityksiä, jotka toimivat muiden yritysten joukossa, jolloin myös niiden tasapuoliset kilpailumahdollisuudet tulee turvata. (Kulla ym. 2002, 16.) Joukkoviestinnän sääntelyn keinoja on yleisellä tasolla kahdenlaisia, negatiivisia ja positiivisia. Negatiivisiin sääntelykeinoihin kuuluvat kiellot, rajoitukset tai estot, esimerkiksi lain mukaan kielletyt tiedonhakumenetelmät (kuten salakatselu ja -kuuntelu) tai kielletyt sisällöt (kunnianloukkaus tai valtiollisen salaisuuden paljastaminen). Positiivisia sääntelykeinoja ovat tietynlaista toimintaa suosivat ja tukevat toimet, kuten esimerkiksi julkisen palvelun tehtävien määrittely (laki Yleisradiosta, MTV3:n ja Neloskanavan toimiluvat) sekä valtion lehdistötukijärjestelmä. Näitä niin sanotusti rankaisemiseen ja palkitsemiseen perustuvia sääntely- tai ohjauskeinoja käytetään kaikilla sisällöllisen sääntelyn tasoilla. Sääntelyä voidaan tarkastella kolmen tasoisena toimintana: tapakulttuuriin, eettiseen itsesääntelyyn ja oikeudelliseen sääntelyyn liittyvänä. (Kulla ym. 2002, 16-17.)

2.3 Joukkoviestinnän kaksi roolia

Joukkoviestintä edellyttää toteutuakseen teknisen välineen eli joukkoviestimen, kuten sanoma- tai aikakausilehden, kirjan, radion, television, ääni- tai kuvatallenteen tai verkkoviestimen, lyhyesti sanottuna median. Joukkoviestimillä on länsimaisissa demokratioissa niin sanottu kaksoisrooli. Niillä on yhteiskuntaa ja sen arvopohjaa ylläpitävä valistuksellinen tai kulttuuris-moraalinen tehtävä sekä omat liiketaloudelliset tehtävänsä kapitalistisessa taloudessa (poikkeuksena julkiset yleisradioyhtiöt). Näiden kahden roolin välillä on selvä jännitys, sillä se, mikä on taloudellisesti kannattavaa voi olla kulttuuris-moraalisesti epäilyttävää ja se, mikä on kulttuuris-moraalisesti tarpeellista tai hyödyllistä ei välttämättä tuota taloudellista tulosta. Viimeisten vuosikymmenien aikana näiden roolien välisissä suhteissa on tapahtunut muutoksia, jotka ovat johtaneet siihen, että kaupallinen puoli on noussut valistuksellisen puolen ohi vallitsevaksi. (Kulla ym. 2002, 7.)

Aina ei kaupallinen puoli ole ollut hallitseva, sillä Suomen joukkoviestintäjärjestelmä rakentui alun perin valistukselliselle perustalle, joten tällä joukkoviestinnän kulttuuris-moraalisella tehtävällä on Suomessa ollut pitkät perinteet. Jo 1800-luvun lopussa Suomen ruotsin- ja suomenkielinen sanomalehdistö syntyi kansallisuusaatteen ympärille, tavoitteenaan rakentaa aatteellista ja poliittista liikettä Suomen itsenäistämiseksi tsaristisesta Venäjästä. Tavoitteena oli myös kansan sivistäminen vastuullisen vallan käyttämiseksi itsenäisessä valtiossa. Sähköisten viestintämuotojen yleistyessä myös ne laitettiin hoitamaan valistuksellista tehtävää. Yleisradiotoiminnan käynnistyessä Euroopassa 1920-luvulla sen monopoli haluttiin keskittää valtiolle sen takia, etteivät radiokanavat joutuisivat yhteiskuntarauhan kannalta vaarallisiin kaupallisiin, poliittisiin tai ideologisiin käsiin. Yleisradiotoiminnalle asetettiin tämän kautta julkisen palvelun tehtävä, jonka tavoitteena oli tuottaa sivistyksellistä, informatiivista ja viihteellistä sisältöä koko kansalle Suomen alueella. Sähköisen viestinnän monopolia alettiin purkaa vasta vuonna 1985, jolloin ensimmäiset kaupalliset paikallisradioluvat myönnettiin. Yleisradion toiminta ja valistukselliset tehtävät haluttiin kuitenkin turvata kilpailussa kaupallisten radiokanavien kanssa, joten säädettiin oma erillislaki, jossa määriteltiin Yleisradion julkisen palvelun tehtävät. Demokratian näkökulmasta näin uuden vuosituhannen alussa keskeisinä kysymyksinä onkin, miten joukkoviestinnän perinteisiä julkisen ja universaalien palveluita pystytään turvaamaan kilpailussa kaupallisten kanavien kanssa. Näillä julkisilla palveluilla tarkoitetaan jokaisen kansalaisen oikeutta laadukkaisiin, monipuolisiin ja moniarvoisiin viestintäpalveluihin, universaalilla palvelulla taas sitä, että näiden viestintäpalveluiden tulisi olla kaikkien kansalaisten saatavilla samanlaisin ehdoin ja kohtuulliseen hintaan. (Kulla ym. 2002, 7-9.)

2.4 Joukkoviestinnän tehtävät

Joukkoviestinnän kahden erilaisen roolin käsittelyn kautta ymmärretään, että sillä on tietty rooli ja tehtävä yhteiskunnassa. Tässä kappaleessa pyrinkin käsittelemään tarkemmin, millaisia yhteiskunnallisia tehtäviä eli funktioita joukkoviestinnällä on ja mihin yhteiskunta joukkoviestintää tarvitsee. Lähden käsittelemään asiaa funktionalistisen sosiologian klassikon Talcott Parsonsin funktionaalisten välttämättömyyksien (AGIL-kentän) perusteella. Malli nimeää yhteiskunnan toimimisen kannalta tärkeimmät perusfunktiot (Saaristo & Jokinen 2005, 88; Berndtson 2008, 214-215). Käsitteelenkin joukkoviestinnän yhteiskunnallisia tehtäviä juuri tämän Parsonsin AGIL-kentän kautta.

2.4.1 Parsons: AGIL-malli

Yhteiskunnan toiminnan kannalta välttämättömien perusfunktioiden nimeäminen perustuu Talcott Parsonsin niin kutsuttuun AGIL-kenttään. Jokaisen toimivan yhteiskunnan on kyettävä huolehtimaan näistä perusfunktioista toimiakseen. Välttämättömillä perusfunktioilla Parsons tarkoittaa sellaisia institutionalisoituneita toimintoja, joita voidaan pitää yhteiskunnan olemassaolon edellytyksinä. Hän pitää yhteiskuntaa järjestelmänä, jossa kullakin sen eri osalla on oma tehtävänsä ja nämä osat ovat myös riippuvuussuhteessa toisiinsa. Nämä funktionaaliset välttämättömyydet voidaan jakaa neljään ryhmään:

- resurssien tuottaminen ja sopeutuminen ympäristöön (Adaptation)
- päätösten tekeminen ja päämäärien saavuttaminen (Goal-attainment)
- kiinteyden ylläpitäminen (Integration)
- jatkuvuudesta huolehtiminen (Latency)

(Saaristo & Jokinen 2005, 88-89.)

Resurssien tuottamisella ja sopeutumisella ympäristöön tarkoitetaan sitä, että jonkun on yhteiskunnan aineellisesta tuotannosta (esimerkiksi maanviljelystä ja erilaisten hyödykkeiden valmistuksesta), mistä on pääasiallisessa vastuussa talouselämä. Päätösten tekemisellä ja päämäärien saavuttamisella Parsons tarkoittaa sitä, että yhteiskunta joutuu tekemään valintoja erilaisissa asioissa. Tämän tehtävän suorittaminen on poliittisten laitosten vastuulla. Kiinteyden ylläpitämiseen tarvitaan yhteisöllisyyttä tukevia ja yhteisestä arvomaailmasta huolehtivia laitoksia (esimerkiksi kirkko, taide, media). Jatkuvuudesta huolehditaan silloin, kun perheen, uskonnon ja koulutuksen avulla välitetään yhteiskunnallisen integraation kannalta välttämättömät arvot ja normit seuraaville sukupolville. (Saaristo & Jokinen 2005, 89.) Seuraavassa kappaleessa on tarkoituksena tarkastella joukkoviestinnän yhteiskunnallista merkitystä ja tehtäviä tämän Parsonsin AGIL-mallin pohjalta, millä tavalla joukkoviestintä osallistuu yhteiskunnan kiinteyden, jatkuvuuden, päätöksenteon ja voimavarojen uusintamiseen ja ylläpitoon.

2.4.2 Joukkoviestinnän tehtävät AGIL-mallin mukaan

Kiinteyden ylläpitäminen. Monet tutkijat ovat sitä mieltä, että joukkoviestinnän tärkein yhteiskunnallinen funktio on kiinteyden ylläpitäminen, joka tapahtuu tuomalla esiin ja käsittelemällä yhteisiä puheenaiheita. Tämä luo yleisössä yhteisiä kokemuksia, jotka nostattavat ”me-henkeä”. Yhteiskunnan kiinteyden kannalta merkittävää ei siis niinkään ole mistä asioista puhutaan vaan se, että nämä puheenaiheet luovat yhteistä keskustelua, joka vahvistaa yhteisön yhteenkuuluvuutta. Joukkoviestinnän tärkeimpiä funktioita onkin yhteiskunnan sisäisen solidaarisuuden tuottaminen. Joukkoviestintä myös määrittää identiteettejämme kuvaamalla

esimerkiksi ”meidän suomalaisten” yhteistä todellisuutta. Nämä identiteetit syntyvät yhtäaikaaisesti aina sekä samastumisesta että eronteosta ryhmien välillä. Joukkoviestintä siis toistaa ja ylläpitää tärkeimpiä identiteettejämme sekä myös niitä koskevia eroavuuksia, kuten ”niiden” eli meistä eroavien ryhmien kuvaamista (esimerkiksi suomalaiset vs. ruotsalaiset asettelu eräänlaisessa maaotteluhengessä). Joukkoviestintä lujittaa yhteisön kiinteyttä yhdistämällä ihmisiä kansallisten symbolien ja sisältöjen avulla ja liittää ihmisiä uusiin kuvitteellisiin kulttuurillisiin yhteisöihin yli aluerajojen. (Kunelius 2003, 184-189.)

Jatkuvuudesta huolehtiminen. Joukkoviestintä perustuu aina emoyhteiskuntansa arvoille ja normeille, sillä sen tuotanto edellyttää jatkuvia arvovalintoja sekä ihmisten käyttäytymisen arvioimista. Kertoessaan maailmasta näiden arvojen pohjalta joukkoviestintä myös vahvistaa niitä, jolloin se uusintaa toiminnallaan näitä arvoja, mikä takaa yhteiskunnan arvopohjan vakauden. Joukkoviestintä ylläpitääkin näitä arvoja kahdella eri tavalla. Ensinnäkin se tarjoaa yleisön käyttöön materiaalia, jota kuluttamalla se voi itse uusintaa omaa arvo- ja normijärjestelmäänsä. Toiseksi se tyrkyttää mallejaan, normejaan ja arvojaan ihmisten käyttöön joukkoviestimien kautta, joiden pohjalta nämä ihmiset sitten rakentavat kuvaa todellisuudesta. (Kunelius 2003, 190-192.)

Päätöksentekojärjestelmän valvonta. Joukkoviestinnän (erityisesti journalismin) tärkeimmäksi funktioksi esitetään päätöksentekojärjestelmän valvonta. Journalismi valvoo julkisen vallan käyttäjiä kansalaisten puolesta, jolloin se pitää yllä päätöksentekojärjestelmän toimivuutta sekä myös sen uskottavuutta. Journalismin merkitys päätöksentekojärjestelmän toimivuudelle onkin hyvin tärkeä, sillä sen kautta päätöksentekijät tietävät, mitä muut samaa asiaa käsittelevät tekevät tai aikovat tehdä. Tämän takia journalismia voidaankin pitää eliitin keskinäisenä viestinnän välineenä. Journalistien läsnäolo tai heidän pyrkimyksensä kulissien taakse pitää päätöksenteon kohteet (tavalliset kansalaiset) mukana poliittisessa harkinnassa, joka ilmenee siten, että päätöksiä tehdessään päättäjien on ainakin ajateltava sitä, miten tehdyt päätökset esitetään kansalle. Journalismi pitää myös päättäjät tietoisina siitä, millaisessa ympäristössä he toimivat, muun muassa raportoimalla siitä, mitä yhteiskunnassa tapahtuu ja miten yleisesti tapahtuneeseen reagoidaan. Journalismilla on myös suuri tehtävä tulevien ja jo tehtyjen ratkaisujen tiedottamisessa suurelle yleisölle. Journalismia on myös pidetty yleisesti neljäntenä valtiomahtina, joka pohjaa klassiseen vallanjako-oppiin. Tässä opissa julkinen valta jaetaan lakien säätämisen (parlamentti), toimeenpanon (hallitus ja virkamieskunta) ja tulkinnan (tuomiolaitos) suhteen toisistaan riippumattomille elimille. Journalismin asema niin sanottuna neljäntenä valtiomahtina edellisten rinnalla tarkoittaa sitä, että sen tehtävänä on valvoa kolmen muun valtiomahdin toimintaa (säädettyjen lakien järkevyyttä, hallinnon tehokkuutta ja tuomioiden oikeudenmukaisuutta ja riippumattomuutta). Journalismin uskottavuus tämän tehtävän hoidossa on riippuvainen siitä, että se on ”vapaa”. (Kunelius 2003, 193-194.)

Journalismin toinen tärkeä tehtävä päätöksentekojärjestelmän toimivuuden varmistamisen rinnalla on tämän järjestelmän uskottavuuden ylläpitäminen. Yhteiskunnan kannalta onkin elintärkeää, että sen jäsenet ajattelevat päätöksentekojärjestelmän olevan järkevä, tehokas ja oikeudenmukainen. Tässä vaiheessa on kiinnitettävä huomiota siihen, että uskomuksen ylläpitäminen ei ole sama asia kuin sen kohteena olevan asiantilan edistäminen, joten journalismilla onkin tärkeä tehtävä ottaessaan ammatillisesti hoitaakseen ja muotoillakseen ihmisten epäilyn systeemiä kohtaan. Yleisön luottamus lehdistön toimintaan ”vahtikoirana” lisääkin luottamusta koko järjestelmään, jonka osana myös lehdistö on. (Kunelius 2003, 194.)

Resurssien tuottaminen. Joukkoviestinnän ja taloudellisen toiminnan välillä voidaan löytää yhteys: mitä pidemmälle talouden toimintaa tehostava työnjako, jolla on taloudellista toimintaa tehostava vaikutus, yhteiskunnassa etenee, sitä enemmän riippuvaiseksi tuo tehokkuus tulee viestintäyhteyksistä. Joukkoviestintä myös kierrättää yhteiskunnan tiedollisia resursseja, sillä se välittää eteenpäin muiden tuottamaa tietoa ja tuottaa myös itse sitä. Joukkoviestinnän rooli tiedollisten resurssien uusintamisessa onkin pääosin muiden instituutioiden tuottaman tiedon välittäminen, johon usein liittyy myös tuon tiedon dramatisoiminen. Tosin se ei aina tässä tehtävässä onnistu, sillä journalismilla on taipumusta yksinkertaistaa asioita ja tehdä virheitä, jonka takia yleisön käsitys todellisuudesta saattaa vääristyä. Kuten jo aikaisemmin mainitsin, yhteiskunnan päätöksenteko on riippuvaista kansalaisten käsityksistä, tiedoista ja mielipiteistä, aiheuttaa journalismin tekemät virheet ongelmia ja häiriöitä yhteiskunnan toimintaan. (Kunelius 2003, 199-201.)

2.5 Suomen joukkoviestintäjärjestelmä

Tässä kappaleessa käsittelen lyhyesti Suomen joukkoviestintäjärjestelmän ja sen osa-alueet. Suomen viestintäjärjestelmä voidaan jakaa karkeasti viiteen pääalueeseen, jotka ovat tallenneviestintä (elokuvat, videoteokset, musiikkituotteet), painoviestintä (artikkelit, valokuvat, mainokset, sanoma- ja aikakauslehdet, kirjat), verkkoviestintä (www-palvelut, sähköiset julkaisut, visuaaliset esitykset, pelit), sähköinen viestintä (televisio-ohjelmistot, radio-ohjelmistot) ja televiestintä (puhelinpalvelut). Näistä joukkoviestintään luetaan lehdistö ja muu painoviestintä, sähköinen viestintä ja tallenneviestintä. Tosin viime vuosien teknisen kehityksen ja käytön laajentumisen takia joukkoviestintään myös sisällytetään suureksi osaksi televiestintä ja verkkoviestintä. (Kulla 2002, 19-20.) Seuraavaksi esittelen lyhyesti erikseen näitä viestinnän osa-alueita ja niiden merkitystä suomalaisessa viestintäjärjestelmässä.

Lehdistö ja muu painoviestintä. Suomen sanomalehdistön perustamisesta vuonna 1860 alkanut voimakas suomalaisen lehdistön nousu kesti aina 1950-luvulle asti, jolloin Suomessa oli yhteensä 115 erilaista päivälehteä. Tästä lähtien määrä on laskenut huomattavasti tähän päi-

vään asti (vuonna 1999 oli 56 päivälehteä). Lehdistön kuolemaa onkin ennustettu monesti, esimerkiksi radion, television ja Internetin yleistyessä, mutta sen asema on näistä uusista välineistä huolimatta pysynyt suhteellisen vakaana. Painoviestintä (mukaan lukien kirjallisuus) onkin edelleen taloudellisesti mitattuna Suomen suurin joukkoviestinnän alue, sen osuus joukkoviestinnän liikevaihdosta oli vuonna 1999 71 % (poislukien tele- ja verkkoviestintä). (Kulla 2002, 20-21.)

Sähköinen viestintä. Julkinen radiolähetystoiminta alkoi Suomessa vuonna 1926 kansalaisjärjestöjen omistaman Oy Suomen Yleisradio - Finlands Rundradio Ab:n toimesta. Sen toiminta siirrettiin valtion omistamalle yhtiölle vuonna 1934. Televisiotoiminta Suomessa käynnistyi ensin yksityisen säätiön aloitteesta (Tekniikan Edistämissäätiö, TES) vuonna 1956, mutta samoihin aikoihin aloittanut Yleisradio saikin television de facto monopolin vuonna 1964. Oy Mainos-TV - Reklam Ab toimi alusta lähtien Yleisradion vuokralaisena ja huomattavana toiminnan rahoittajana, mutta valtiollisen monopolin murtuessa vuonna 1993 sekin sai oman toimiluvan sekä kanavan (MTV3). Vuonna 1997 toimintansa aloitti neljäs valtakunnallinen televisiokanava, Neloskanava. (Kulla 2002, 21.)

Tallenneviestintä. Tallenneviestintä jakaantuu moniin eri välineisiin, kuten äänilaitteisiin, kuvattalenteisiin (videot, DVD-levyt), CD-Rom-levyihin sekä muihin tietotalenteisiin sekä näiden lisäksi myös elokuvien esitystoimintaan. Suomessa elokuvat olivat suuressa suosiossa 1940- ja 1950-luvuilla, mutta television yleistyessä pelättiin elokuva-alan kuolevan sen kärsiessä pitkään katsojakadosta. 1990-luvun lopulla alkoivat katsojamäärät taas lähennellä aiempaa tasoa. Musiikkiäänitteet nousivat nuorison suosioon 1960-1980-luvuilla, kun levysoittimet ja nauhurit yleistyivät huomattavasti. Äänitemyyntiä on kuitenkin vähentänyt 1990-luvulta lähtien useat uudet musiikinlevityskanavat, kuten formaattiradiot (Kiss FM, NRJ) ja television musiikkikanavat (Music TV). Äänitysmyyntiin laskuun ovat myös omalta osaltaan vaikuttaneet lisääntyvä äänitteiden laitton kopioiminen ja levitys. Tietokoneiden yleistymisen myötä myös erilaiset pelejä sisältävät tallenteet ovat levinneet 1990-luvulta lähtien, niiden osuus tallenteiden määrässä kasvaa koko ajan (Kulla 2002, 21-22.) Tallenneviestintien osuus joukkoviestinnän liikevaihdosta oli 7,1 % vuonna 2007 (Tilastokeskus 2008).

Televiestintä. Televiestintä määritellään tässä kohdin osaksi joukkoviestintää siltä osin, kuin se perustuu telepalveluiden tarjoajien kaikille avoimiin niin sanottuihin lisäarvopalveluihin, kuten informaatio- ja uutispalveluihin. Vaikka tällaiset palvelut alkoivat yleistyä ihmisten keskuudessa vasta 1990-luvun loppupuolella, niiden merkitys on kasvanut erittäin nopeasti, etenkin matkapuhelinpalveluissa. Televiestinnän osuutta joukkoviestintien liikevaihdosta ei ole saatavilla, mutta jotain suuntaa antavaa kuvaa sen osuudesta saamme vertailemalla koko telealan liikevaihtoa joukkoviestinnän liikevaihtoon: vuonna 2000 telealalla liikevaihto oli

26,5 mmk kun taas joukkoviestinnän osuus pari vuotta aikaisemmin (vuonna 1998) oli 19,3 mmk. (Kulla 2002, 22.)

Verkkoviestintä. Tässä yhteydessä tarkoitetaan verkkoviestinnällä lähinnä www-pohjaisia kaikille avoimia palveluita. Internet yleistyi nopeasti kotitalouksissa 1990-luvun loppupuolella ja jo vuonna 2000 jopa 59 % suomalaisista ilmoitti käyttäneensä joskus Internetiä, kuin vain 1 % ei ollut kuullutkaan siitä koskaan (Kulla 2002, 22.) Tilastokeskuksen kyselyn mukaan (Tilastokeskus 2009) suosituimmiksi Internet-palveluiksi ilmoitettiin suosituimman ollessa listan ensimmäisenä sähköpostien lukeminen tai vastaanotto (90 % käyttäjistä), tavaroita ja palveluita koskeva tiedonetsintä (86 % käyttäjistä), pankkiasiat (84 %), matka- ja majoituspalveluiden selailu (71 % käyttäjistä) sekä verkkolehtien lukeminen ja lataaminen (63 % käyttäjistä). Internetin kautta tapahtuvan viestinnän osuus koko joukkoviestintämarkkinoista oli vuonna 2007 2,7 % (Tilastokeskus 2008).

2.6 Sähköinen joukkoviestintä

Tässä kappaleessa esittelen yleisesti sähköisen joukkoviestinnän, mikä on myös tämän opin- näytetyön tutkimuksen kohteena. Aluksi käsittelen sähköistä viestintää ja sen erityispiirteitä osana kaikkea joukkoviestintää yleisellä tasolla, jonka jälkeen esittelen erikseen ne sähköisen joukkoviestinnän muodot, jotka on rajattu tutkimuksen kohteeksi tässä tutkimuksessa. Nämä ovat radio, TV, Internet sekä matkapuhelin, siinä määrin kun se liittyy sähköiseen joukkoviestintään. Tarkoituksena on kuvata näiden joukkoviestimien osuutta ja paikkaa koko joukkoviestinnän kentässä. Lisäksi tarkastelen erikseen viranomaistiedottamista.

Sähköisten joukkoviestimien yhteiskunnallinen merkitys sekä niiden vaikutus Suomessa on huomattava. Vuonna 2004 suomalaiset kuluttivat sähköistä joukkoviestintää sen eri muodoissa yli kuusi tuntia vuorokaudessa. Pelkästään valtakunnallinen televisiotarjonta oli vuonna 2004 keskimäärin 709 viikkotuntia (vuorokaudessa yli 100 ohjelmatuntia). Suomessa onkin korkea- tasoiset sähköisen joukkoviestinnän palvelut. Myös ohjelmien kotimaisuusaste on suhteellisen suuri. (Maanpuolustuskorkeakoulu 2006) Sähköisellä joukkoviestinnällä tarkoitetaan joukkoviestintää, joka tapahtuu käyttämällä sähköisiä viestimiä viestin välittämiseen. Kaikki tässä luvussa käsittelemäni yleisen joukkoviestinnän peruseräatit siis koskevat myös sähköistä joukkoviestintää, viestin välittämiseen tarvittava väline on vain erilainen. Esittelen nyt aluksi hyvin karkeasti sähköisen viestinnän historiallisten kehityksen pääpiirteet. Sähköisen viestinnän historia alkaa suunnilleen 1800-luvun puolivälistä, jolloin länsimainen yhteiskunta teollistui ja kaupungistui. Kun paino- ja valokuvaustekniikat kehittyivät huomattavasti 1800-luvun loppuvuosina, tuli mahdolliseksi tuottaa massamittaisesti erilaisia kulttuurituotteita myös alempien luokkien, kuten kaupunkien työläisten käyttöön (massakulttuuri). Sähköinen viestintä lisääntyi nopeasti toisen maailmansodan jälkeen. Radio oli ollut olemassa jo 1920-luvulta

asti, mutta vasta 1940-luvun paikkeilla sen asema vakiintui Yhdysvaltojen ulkopuolella. Televisiovastaanottimet yleistyivät Suomessa verrattain myöhään vasta 1960-luvulla ja 1970-luvulla radio- ja televisioverkot kattoivat koko Suomen. 1980-luvulla televisio- ja radio-ohjelmien määrä lisääntyi huomattavasti, joka johtui kaupallisten paikallisradioiden, television kolmoskanavan ja ulkomaisten satelliittikanavien tarjonnan vaikutuksesta. Myös Yleisradion toiminta laajeni huomattavasti (Opetushallitus 2004.) Varsinainen sähköinen joukkoviestintä alkoi yleisradiotoiminnan käynnistyessä 1920-luvulla ja sen myötä joukkoviestinnästä on tullut entistä monimuotoisempaa. Myös sen merkitys tavallisten ihmisten arjessa on jatkuvassa kasvussa, sen kulutus on erottamaton osa monia jokapäiväisiä toimiamme. (Kunelius 2003, 44.)

1900-luvun lopulla (50-60-luvuilla) sähköinen viestintä alkoi yhä enemmän digitalisoitua ja verkottua, jota onkin pidetty uutena askeleena viestintäjärjestelmässä. Näillä kahdella termillä kuvataan yleisesti tietokonepohjaisen viestinnän synnyttämiä uusia teknisiä innovaatioita. Digitalisoinnilla tarkoitetaan yksinkertaistetusti sitä, että kaikki viestinnän sisällöt (kuva, ääni, teksti) ovat tallennettavissa samassa digitaalisessa muodossa. Digitaalisesti muodostetun viestin kopio onkin yhtä laadukas ja oikea kuin alkuperäinenkin viesti, sekä niiden käsittely ja muokkaaminen on hyvin yksinkertaista (esimerkiksi digitaalinen valokuvanmuokkaus). Myös ihmisten ja ihmisryhmien mahdollisuus tuottaa ja julkaista erilaista tietoa on helpottunut viestinnän digitalisoituessa, enää ei tarvita omaa painokonetta oman sanoman julkaisemiseksi vaan esimerkiksi oman sivuston ylläpitäminen Internetissä on hyvin helppoa. (Kunelius 2003, 49-50.) Myös viestinnän infrastruktuuri on muuttunut sähköisen viestinnän verkostoitumisen yhteydessä. Enää ei välttämättä olekaan niin, että viesti kulkee sen lähettäjältä kuluttajalle vain yhtä yksisuuntaista kanavaa pitkin vaan kuluttajilla on tietokoneiden verkottumisen luoman rakenteen kautta mahdollisuus löytää ja saada käyttöönsä rajaton määrän viestintää. Verkostoitumista onkin pidetty jollain tavalla joukkoviestinnän loppuna, sillä kyse ei enää ole siitä, että viestin lähettäjä lähettää massalle viestin, josta hän arvelee heidän olevan kiinnostuneita vaan vastaanottaja etsii itse sellaista tietoa, mikä häntä itseään kiinnostaa. Verkostoituminen heikentää yleisen joukkoviestinnän ideaa myös mahdollistamalla joukkoviestinnän yleisön keskeisen viestinnän (esimerkiksi keskustelufoorumit Internetissä). Verkostoitumisen seurauksena myös viestin lähettäjän alkuperä hämärtyy, jolloin täytyy arvioida viestin luotettavuutta. Verkostoituneessa viestintärakennetta onkin lähes mahdoton valvoa ja kontrolloida. (Kunelius 2003, 51-52.)

Seuraavissa alakappaleissa esittelen tässä opinnäytetyössä tutkimuksen kohteiksi rajattuja sähköisen joukkoviestinnän välineitä sekä niiden asemaa suomalaisessa joukkoviestintäjärjestelmässä.

2.6.1 Radio

Radio-sanalla on monta merkitystä, kun se teknisesti määritellään vapaasti säteilevien sähkömagneettisten radioaaltojen käyttämiseksi viestintään. Tämän määritelmän mukaan radioita ovat myös televisiot, matkapuhelin tai muu vastaava radiopuhelin. Sanalla radio tarkoitankin tässä kappaleessa ääniradiota. (Nordenstreng & Wiio 2001, 93.) Nykypäivänä suomalaiset kuuntelevat radiota miltein saman verran, mitä katsovat televisiota. Kansainvälisessä vertailussa suomalaiset ovat radion kuuntelun kärjessä, vaikka suurin osa kuuntelusta on passiivista ja keskittymätöntä, joidenkin arvioiden mukaan jopa 95 %. (Kunelius 2003, 109.) Vuodesta 1934 OY Suomen Yleisradio - Finlands Rundradio AB:lla on ollut radiotoiminnan harjoittamisen monopoli, joka purkautui vuonna 1985, kun yksityisille paikallisradioiden myönnettiin toimiluvat (Nordenstreng & Wiio 2001, 93). Tällöin radion kuuntelu Suomessa lisääntyi huomattavasti kun paikallisradioiden paikallisuus ja tietynlainen epävirallisuus herättivät ihmisten mielenkiinnon. Näillä ominaisuuksilla paikallisradiot loivat läheisempää suhdetta kuuntelijoiden ja radioiden välille ja tämän yleisösuhteen tiivistyminen vielä kasvoi kun radioasemat räätälöitiin tarkemmin tietyille kohderyhmille. Tärkeämpää oli radion luoma yhteisyyden tunne kuin sen kertoma sanoma maailmasta. (Kunelius 2003, 109.) Tällä hetkellä kaupalliseen radiotoimintaan Suomessa on myönnetty 80 toimilupaa (Maanpuolustuskorkeakoulu 2006).

Suomessa toimiikin tällä hetkellä kaksi erilaista, radiota ohjelmavetoinen radio ja formaattiradio. Ohjelmavetoisen radion kuuntelijoiden ajatellaan useimmiten valitsevansa kuuntelemaansa ohjelmat ja kuuntelevan niitä keskittyneesti. Formaattiradiot ovat sen sijaan enemmänkin eräänlaisia arkielämän rutiineihin liittyviä ”seuralaisia”, jotka kertovat maailman tapahtumista. Se esimerkiksi kertoo kellonajan, säätilan, sähköuutiset ja seuraavan artistin. Formaattiradiot ovat usein päällä taustalla eikä niitä kuunnella läheskään niin keskittyneesti kuin ohjelmaradioita (Kunelius 2003, 109-110.)

2.6.2 TV

Ihmisten käyttämä aika television katseluun on viime vuosikymmeninä ollut varmassa hitaassa kasvussa. 2000-luvun alussa Suomessa katsottiin televisiota keskimäärin kahdesta ja puolesta tunnista kolmeen tuntiin päivässä, mikä on kansainvälisesti vertailtuna keskitasoa. (Kunelius 2003, 105.) Suomessa on sekä julkisen palvelun televisiotoimintaa että kaupallista televisiotoimintaa. Näiden kahden erona on se, että julkisen palvelun televisiotoiminta rahoitetaan pääosin veroluontoisilla lupa- ja käyttömaksuilla. Tämän rahoituksen saamisen edellytyksenä on täyttää velvoite laaja-alaisen ja kattavan ohjelmapolitiikan harjoittamisesta. Kaupallisen televisiotoiminnan rahoitus muodostuu mainostuloista. (Nordenstreng & Wiio 1994, 117.) Julkisen palvelun televisiotoiminta on Yleisradion vastuulla, jonka tehtäväksi on Laki Yleisradios-

ta mukaan säädetty täyden palvelun ohjelmiston tuottaminen, kokoaminen ja välittäminen kaikille suomalaisille yhtäläisin ehdoin. Täyden palvelun ohjelmistolla tarkoitetaan erilaisia ohjelmia aina asiaohjelmista viihteeseen, ja sen tavoitteena on huolehtia siitä, että suomalaiset voisivat sivistää itseään ja saada uutta tietoa sekä myös viihtyä ja kokea elämyksiä. Tuotettujen ohjelmistojen tulee olla laajasti katsojaryhmiä kiinnostavia, mutta niiden tulee ottaa huomioon myös pienet osayleisöt. (Nordenstreng & Wiio 2001, 121-122.) Koska kaupallisen televisiotoiminnan rahoitus saadaan puhtaasti mainostuloista, ei myöskään niiden ohjelmistolle aseteta samanlaisia ohjelmapoliittisia velvoitteita kuin julkisen palvelun televisiotoiminnalle. Myös erilaiset Suomen vähemmistöjä palvelevien ohjelmien tuottamista koskevat velvoitteet ovat huomattavasti vähäisemmät kuin julkisen palvelun televisiotoiminnassa. (Nordenstreng & Wiio 1994, 117.) Suomessa on tällä hetkellä kaksi kaupallista televisiotoimintaa harjoittavaa yhtiötä, jotka ovat MTV Oy sekä Oy Ruutunelonen Ab (Maanpuolustuskorkeakoulu 2006).

2.6.3 Internet

1960-luvulla yhdysvaltalaiset kokivat tarpeelliseksi suojata tietokonejärjestelmänsä mahdollisen ydinhyökkäyksen varalta, jolloin suojajärjestelmäksi kehitettiin Arpanet. Se oli hajautettu tietoverkko, joka nimettiin myöhemmin vuonna 1982 Internetiksi. Suomi liittyi mukaan Internetiin seuraavana vuonna. Kun 1990-luvun alussa keksittiin graafinen käyttöliittymä eli www-standardi, Internet alkoi levitä suuremman yleisön joukkoon. Tämä johtui osaltaan www-standardin käyttöönoton helpottaessa Internetin käyttämistä huomattavasti. (Opetushallitus 2004.) 2000-luvun alussa suurin osa maailman tietokoneista oli kytketty Internetiin. Suomi tunnetaan nykypäivänä maailmalla uuden tekniikan mallimaana ja myös Internetin käytössä suomalaiset ovat olleet kärkisijoilla kansainvälisesti vertaillen. (Nordenstrung & Wiio 2001, 268.)

Monet joukkoviestinnän yritykset käyttävät hyväkseen myös Internetin kautta tapahtuvaa sähköistä viestintää, esimerkiksi ylläpitämällä omia sivustojaan verkossa. Internetiä voidaankin pitää yhtenä hyvänä vaihtoehtona tiedon levitykseen, mutta Internetin merkitys suhteessa muihin joukkoviestimiin toistaiseksi suhteellisen vähäinen (kaikesta mediakäytöstä Internetin osuus on 6 %). Usein Internetiä käytetään lisätiedon hankintaan, kun jostain tapahtumasta on ensin saatu tietoa jostain muuta kanavaa pitkin. (Maanpuolustuskorkeakoulu 2006.)

Internetissä tapahtuva viestintä onkin yksi viestintäjärjestelmä muiden joukossa. Joukkoviestinnän yleisin ilmenemismuoto verkossa ovat staattiset, lähes painotuotteita vastaavat Internet sivustot. Perinteisessä joukkoviestinnässä lähettäjä määrittää viestin sisällön ja myös vastaa siitä, viestin vastaanottaja valitsee vastaanottamastaan viestistä haluamansa osat ja tulkitsee ne. Verkossa tapahtuvassa viestinnässä on kuitenkin tästä perusasetelmasta poikkeavia piirteitä. Ensinnäkin lähettäjän vastuu viestin sisällöstä ei toteudu kovinkaan hyvin.

Tähän vaikuttavat muun muassa viestin lähettämisen alhainen kynnyks, vuorovaikutteinen luonne ja kansainväliset ulottuvuudet. Myös Internetin menettelyt kadottavat tiedot, joita tarvittaisiin viestin lähettäjän tunnistamiseen. Internetin ominaisuudet nopeana ja joustavana tiedonvälityskanavana sallii kenen tahansa harjoittaa joukkoviestintää, mikä luo myös ongelmia. Internetistä saatavan tiedon sisällön ja alkuperän suhteen tulee olla erityisen kriittinen. (Nordenstreng & Wiio 2001, 269-270.)

2.6.4 Viranomaistiedotteet

Sähköisillä joukkoviestimillä voidaan myös auttaa ja tehostaa viranomaisten toimintaa, mutta viranomaistiedotteet eivät ole osa varsinaista sähköistä joukkoviestintää. Viranomaistiedotteet ovat tiedotteita, joita Suomen viranomaiset voivat vakavan onnettomuuden uhatessa lähettää Yleisradio Oy:n ja kaupallisten radioiden kautta Suomen kansalaisille (esimerkiksi tiedote teleliikenteen häiriöstä, joka estää kansalaisia soittamasta hätäkeskukseen ja näin saamaan siltä tarvitsemansa avun). Näiden tiedotteiden kautta saadaan kansalaisille tietoa heitä uhkaavasta vaarasta sekä ohjeistusta, miten tilanteessa tulisi toimia. Viranomaistiedotteita on kahdenlaisia, hätätiedotteita ja muita viranomaistiedotteita. Näiden ryhmien jakopuolustena on käsillä olevan vaaratilanteen vakavuus ja välittömyys. Hätätiedotteet välitetään kansalaisille kaikkien Suomessa toimivien radioiden kautta. Tiedote lähetetään käyttäen hyväksi ULA-radion RDS-järjestelmään perustuvaa välitysjärjestelmää. Vastuu näiden hätä- ja viranomaistiedotteiden lähettamisestä on asetuksella määrätty Yleisradio Oy:lle, joka on velvoitettu välittämään niitä vuorokauden ympäri niin normaali- kuin poikkeusoloissakin. Yleisradio lisäksi myös kaupallisilla radioilla on lakisääteinen velvollisuus huolehtia omalta osaltaan hätätiedotusten välitysjärjestelmän toimivuudesta. (Maanpuolustuskorkeakoulu 2006.)

Hätä- tai viranomaistiedotteen antava viranomainen on vastuussa viestin sisällöstä. Radioiden, jotka viestin välittävät eteenpäin, on välitettävä se viranomaisten etukäteen päättämällä kielillä ja hätätiedotteet tulee välittää väestölle viivytyksettä. Muut viranomaistiedotteet voidaan välittää eteenpäin heti, kun se vain on mahdollista kohtuuttomasti ohjelmatoimintaa häiritsemättä. Välitettäviä tiedotteita ovat pelastus-, poliisi- tai rajaviranomaiselta tulevat tiedotteet. Myös Säteilyturvakeskuksella ja Ilmatieteenlaitoksella on oikeus saada välitetyksi oman alansa vaara- tai uhkatilanteesta kertova ensimmäinen hätätiedote. Sähköisen joukkoviestinnän yritysten on myös välitettävä edellä mainituilta viranomaiselta, laitokselta tai asianomaiselta ministeriöltä tulevat muut viranomaistiedotteet. (Maanpuolustuskorkeakoulu 2006.)

2.6.5 Matkapuhelimet

Aasiassa tapainpäivänä 2005 tapahtuneen tsunamikatastrofin tutkintalautakunnan tutkimustaselostuksessa esitettiin monia toimenpidesuosituksia, joista yksi on matkapuhelinverkkojen kehittäminen siten, että niitä voitaisiin käyttää tehokkaasti viranomaisen tiedotustoimintaan kriisialueilla (Parmes 2007, 137). Sähköisen viestinnän tietosuojalakiin tehtiinkin muutos vuonna 2006, joka mahdollistaa niin sanottujen massatekstiviestien käytön viranomaistiedotuksessa. Lain muutoksen mukaan teleyritys on velvollinen välittämään kohdennetun viranomaistiedotteen, mikäli se tulee välitettäväksi hätäkeskukselta, meripelastuskeskukselta tai meripelastuslohkokeskukselta. Teleyritysten on välitettävä viesti viranomaisten päättämällä kielillä, eikä se saa muuttaa kohdennetun viranomaistiedotteen sisältöä. Viesti on välitettävä viranomaisten määräämälle alueelle niihin päätelaitteisiin tai liittymiin, jotka sijaitsevat näillä alueilla tiedotteen välittämishetkellä. Kohdennettava hätätiedote on välitettävä viivytyksettä, kun taas kohdennettu viranomaistiedote heti kun se on mahdollista tavallista viestintä- ja verkkopalvelua kohtuuttomasti haittaamatta. (Laki sähköisen viestinnän tietosuojalain muuttamisesta 198/2006, § 35 a.)

Matkapuhelimia voidaan käyttää tehokkaasti joukkoviestinnässä myös hyödyntämällä uutta kolmannen sukupolven UMTS-verkkoa (Universal Mobile Telecommunications system) eli 3G-matkaviestintäteknologiaan pohjautuvaa verkkoa. Tämä mahdollistaa aiempaa suuremmat tiedonsiirtonopeudet matkaviestinverkoissa sekä GSM-tekniikkaa laajemmin äänipuhelukapasiteetin. (Liikenne- ja viestintäministeriö 2008, 36.) Matkapuhelimien 3G datasiirto mahdollistaa Internetin selailun matkapuhelimilla, jolloin matkapuhelimella on mahdollista esimerkiksi lukea Internetistä teksti-TV:tä, uutisia ja katsoa mobiili-tv:tä. Näin yhä suurempi osa ihmisistä on joukkoviestinnän ulottuvilla ajasta ja paikasta riippumatta.

3 Sähköisen joukkoviestinnän turvallisuus kokonaisturvallisuuden viitekehyydessä

Tässä luvussa käsittelen ensin yleisesti kokonaisturvallisuuden viitekehystä kuvaamalla lyhyesti yritysturvallisuuden eri osa-alueet. Tämän jälkeen siirryn käsittelemään sähköisen joukkoviestinnän turvallisuutta valmiussuunnittelun ja varautumisen näkökulmasta. Tämä on keskeinen näkökulma arvioitaessa sähköisen joukkoviestinnän turvallisuutta, sillä sähköinen joukkoviestintä on yksi osa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen strategiaa Suomessa, jota käsitelen tarkemmin edempänä. Sähköisen joukkoviestinnän varautumista säädellään myös lain säädännössä.

Pikaisten hakujen pohjalta termi kokonaisturvallisuus ei ole vielä vakiintunut määrittämään jotain tiettyä sisältöä, mutta yleisesti termiä käytetäänkin muistuttamaan mahdollisimman monien näkökulmien huomioon ottamista käsiteltäessä turvallisuusasioita (Lanne, Koskela,

Tytykoski & Nenonen 2004, 64). Termi onkin lähes synonyymi yritysturvallisuudelle, mutta mahdollistaa myös kokonaisvaltaisen turvallisuuden tarkastelemisen muustakin kuin yrityksen näkökulmasta. Simolan mukaan (2005) yrityksen kokonaisturvallisuus koostuu monista eri turvallisuuden osa-alueista, joista kaikkien tulee olla kunnossa. Yritysturvallisuuden eri osa-alueiden jaottelu ja näiden osa-alueiden nimet noudattavat yritysturvallisuuden neuvottelukunnan (Yritysturvallisuus EK Oy 2009) esittämää ryhmittelyä:

- tuotannon ja toiminnan turvallisuus
- työturvallisuus
- ympäristöturvallisuus
- tietoturvallisuus
- henkilöturvallisuus
- toimitilaturvallisuus
- rikosturvallisuus
- pelastustoiminta
- valmiussuunnittelu
- ulkomaantoimintojen turvallisuus

Myös kokonaisturvallisuuden voidaan nähdä käsittävän nämä samat osa-alueet. Tässä luvussa esittelen lyhyesti kokonaisturvallisuuden ts. yritysturvallisuuden eri osa-alueet. Tämä luku ja sen sisältö on perustana ja viitekehyksenä tulosten arvioinneille, jota pyritään tekemään tarkastelemalla saatuja tuloksia peilaamalla niitä kokonaisturvallisuuden eri osa-alueisiin.

3.1 Tuotannon ja toiminnan turvallisuus

Tuotannon ja toiminnan turvallisuuden tavoitteena on organisaation mahdollisimman häiriötömän toiminnan varmistaminen, mihin vaikuttavat oleellisesti muun muassa yrityksen toimiala, toiminnan laajuus, prosessit ja yrityksen käyttämät ostopalvelut. Tuotannon ja toiminnan turvallisuuden osa-alue on hyvin laaja, ja siihen kuuluvat jatkuvuussuunnittelu, liiketoiminnan riskien arviointi, tuotevastuu ja -turvallisuus, palvelujen turvallisuus, varastointi ja kuljetukset, logistiikkaturvallisuus, maksuliikenteen turvallisuus, arvo-omaisuuden säilyttäminen, sopimusten turvallisuus sekä alihankkija- ja palveluverkoston turvallisuus. Näiden lisäksi myös vakuuttamisen avulla voidaan hallita tuotannon ja toiminnan riskejä. (Leppänen 2006, 318-319; Yritysturvallisuus EK Oy 2009.)

Tuotannon ja toiminnan turvallisuuden varmistamisessa on perimmäisenä tavoitteena tuotannon ja yrityksen toiminnan häiriötön toiminta, turvalliset ja toimivat tuotteet sekä toiminnan nopea palauttaminen ja toipuminen mahdollisen häiriö- tai vaaratilanteen sattuessa. Olennaisena osana on yrityksen kriittisten ydinprosessien erottaminen tukiprosesseista. Tuotannon ja

toiminnan turvallisuushallinta yhdistääkin sekä perinteisen vahinko- tai turvallisuusriskien että liiketoimintariskien hallinnan. (Leppänen 2006, 319.)

3.2 Työturvallisuus

Työturvallisuuden tavoitteena on yrityksen tärkeimmän tuotannon tekijän eli työntekijän suojeleminen vaaratekijöiltä sekä työntekijän työn tehokkuuden varmistaminen työsuojelullisilla toimenpiteillä. Työturvallisuuden lähtökohtana on siis työntekijöiden suojeleminen työhön liittyviltä fyysisiltä, psyykkisiltä ja sosiaalisilta vaaratekijöiltä. (Leppänen 2006, 218.) Suomen työturvallisuutta koskevan lainsäädännön mukaisesti työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden takaaminen kaikissa työoloissa on työnantajan vastuulla (Miettinen 2002, 269). Työturvallisuuslaissa (738/2002) säädetään työturvallisuustoimenpiteiden vastuut ja velvollisuudet, ja lain tarkoituksena onkin parantaa työympäristöä ja työolosuhteita turvallisimmaksi. Myös työtapaturmien ja ammattitautien ennaltaehkäiseminen kuuluu työturvallisuuslain piiriin. Työturvallisuustyön painopiste onkin ennaltaehkäisevässä toiminnassa ja ennakoivien toimenpiteiden toteuttamisessa. (Leppänen 2006, 218.) Työturvallisuuden keskeisenä sisältönä (Yritysturvallisuus EK Oy 2009) ovat muun muassa työsuojeluvastuiden jakaantuminen, koneiden ja työvälineiden turvallisuus, työpaikan sisäinen liikenne, fysikaaliset tekijät, henkilösuojaimet, väkivallan kohtaaminen työssä (ns. yksintyöskentely) sekä työhyvinvointi.

3.3 Ympäristöturvallisuus

Ympäristöturvallisuuden tavoitteena on ekologisen kestävyuden huomioon ottaminen ja asiakkaiden ja yhteiskunnan ympäristöodotusten ennakointi. Ympäristöturvallisuutta voidaan edistää kehittämällä yritysten toimintaprosesseja ja parhaita käytäntöjä. Toiminnan saattaminen ympäristöturvalliseksi vaatii vastuun ottamista ympäristöstä ja henkilökunnan tietoista tietoisuuden lisäämistä ympäristöasioista, joka edellyttää muun muassa avointa tiedottamista. Yritykset voivat myös todistaa ottavansa ympäristöturvallisuuden huomioon toiminnassaan esimerkiksi sitoutumalla erilaisten standardien periaatteisiin. Ympäristöturvallisuutta ohjaavat sekä kansallinen että kansainvälinen lainsäädäntö. (Yritysturvallisuus EK Oy 2009.) Ympäristöturvallisuus koostuukin ympäristövaikutusten arvioinnista, ilmoitus- ja lupamenettelyistä, vaarallisten aineiden käsittelystä ja säilytyksestä, ilman-, vesien- ja maaperän suojelusta, jätehuollosta, päästökaupasta, ympäristönsuojelun hallintajärjestelmästä sekä kestävästä kehityksen mukaisesta toiminnasta (Leppänen 2006, 309).

3.4 Tietoturvaluus

Tietoturvaluutta voidaan pitää nyky-yhteiskunnan ja yritysten toiminnan tehokkuuden, kehityksen ja kilpailukyvyn edellytyksenä. Tietojen oikeanlaisella suojaamisella turvataankin liiketoiminnan jatkuminen. Myös esimerkiksi asiakkaiden tietojen turvaaminen on tärkeä osa tietoturvaluutta. (Yritysturvaluus EK Oy 2009.) Tietoturvaluuden päätarkoituksena on suojata tiedon käytettävyys, eheys ja luottamuksellisuus. Käytettävyydellä tarkoitetaan sitä, että niillä henkilöillä, jotka tietoja tarvitsevat, on kaikissa työhönsä liittyvissä olosuhteissa mahdollisuus hyödyntää tietojärjestelmissä sekä fyysisessä muodossa olevaa organisaation omistuksessa olevaa tietoa. Tiedon eheydellä varmistetaan käytettävissä olevan tiedon sisällön vahingoittumattomuus eli sitä, että tieto on kokonaisuudessaan käytettävissä, se on muuttumatonta sekä käytössä sellaisessa muodossa, joka mahdollistaa tiedonkäsittelyprosessin toteuttamisen eikä tietoa ole vääristelty tai muutettu. (Leppänen 2006, 260.) Tiedon luottamuksellisuudella tarkoitetaan sitä, että yrityksen tiedot ovat ainoastaan niiden henkilöiden ja tahojen käytettävissä, jotka tarvitsevat niitä eli tietojen suojaamista luvaton käyttöä vastaan (Miettinen 2002, 129). Tietoturvaluus koostuu tietoaisteoturvaluudesta, hallinnollisesta ja fyysisestä tietoturvaluudesta, tietoliikenne-, laitteisto-, - ohjelmisto- ja käyttöturvaluudesta. (Leppänen 2006, 260.)

3.5 Henkilöturvaluus

Henkilöturvaluuden avulla on tavoitteena suojata sekä henkilöitä että toimintaa. Henkilöturvaluuden osa-alue koostuu työntekijöiden ja erityisesti yrityksen avainhenkilöiden suojaamiselta rikoksilta ja onnettomuuksilta niin kotimaassa kuin henkilöstön matkustaessa työmatkoille ulkomaille sekä yrityksen liiketoiminnan suojaamisen estämällä rikollisen aineksen soluttautumisen yritykseen. Myös liiketoiminnalle kriittiset henkilöresurssit pyritään varmistamaan henkilöturvaluuden avulla varamiesjärjestelyin sekä asianmukaisilla tavoitettavuus- ja hälytysjärjestelyillä. Erilaiset luotettavuusmenettelyt, kuten turvaluuspalvelut, huumetestit ja koeostotoiminta sekä henkilöstön ja yhteistyökumppanien kanssa solmitut salassapitosopimukset, ovat osa henkilöturvaluutta. Henkilöturvaluuteen kuuluu myös yrityksessä asioivien asiakkaiden turvaluuden varmistaminen. (Yritysturvaluus EK Oy 2009; Leppänen 2006, 204.)

3.6 Toimitilaturvaluus

Toimitilaturvaluuden tavoitteena on, että yrityksen käytössä oleviin tuotanto- ja toimitiloihin on pääsy vain sellaisilla henkilöillä, joilla on oikeus tiloissa liikkumiseen. Myös tilojen sisällä olevan omaisuuden on oltava asianmukaisesti suojattu, jotta voitaisiin estää yritykselle arvokkaan tiedon ja materiaalin anastaminen. Tärkeää on myös se, että tilojen sisällä on tur-

vallista liikkua ja työskennellä. Yrityksen tuotanto- ja toimitilojen suojaamisen lähtökohtana on tilojen tärkeysluokittelu, joka helpottaa tilojen oikein mitoitettua suojaamista. (Miettinen 2002, 91.) Toimitilaturvallisuus muodostuu lukuisista fyysisistä tekijöistä ja toiminnallisuuksista ja sisältää seuraavia osa-alueita: toimitilaturvallisuusluokitus ja tämän luokituksen mukainen suojaus, rakenteellinen turvallisuus (avainhallinta, lukitus, aidat, portit, valaistus, rakenteellinen murtosuojaus, kiinteistötekniikka), turvallisuusvalvonta (tekninen turvallisuusvalvonta, henkilöstön, vieraiden ja ajoneuvojen ohjaus sekä vartiointi ja valvomotoiminta) sekä ylläpito, huolto ja erilaiset tarkastukset. (Yritysturvallisuus Ek Oy 2009.)

3.7 Rikosturvallisuus

Yrityksen rikosturvallisuuden lähtökohtana on rikosten ennalta ehkäiseminen sekä jo tapahtuneiden rikosten selvittäminen. Myös rikostilanteen seuraaminen on olennainen osa rikosturvallisuutta ja ennalta varautumista rikoksiin. Toimenpiteet rikosturvallisuuden edistämiseksi kohdistuvat yrityksen toiminnan, henkilöstön ja omaisuuden suojaamiseen yrityksen sisältä tai ulkopuolelta ilmeneviä rikoksia vastaan. (Yritysturvallisuus EK Oy 2009). Yrityksen rikosturvallisuus voidaan jakaa rikostorjuntastrategiaan, preventiiviseen taktiikkaan sekä reaktiivisiin teknisiin rikostorjuntakeinoihin. Rikostorjuntastrategia painottuu ennalta ehkäiseviin menetelmiin, mutta se sisältää myös toimintaohjeita siitä, miten yrityksessä toimitaan rikoksen aikana ja sen jälkeen. Preventiivisellä taktiikalla tarkoitetaan rikosten ennalta ehkäisemistä mahdollisimman kattavasti käyttäen apuna kaikkia käytettävissä olevia ja perusteltavissa olevia rikostorjuntamenetelmiä. Teknisen rikostorjunnan tavoitteena on suojata yritystä akuutilta rikokselta sekä mahdollistaa välitön reagoiminen rikokseen. Tavoitteena on myös vahinkojen minimoiminen rikoksen jo tapahduttua. (Leppänen 2006, 257.)

3.8 Pelastustoiminta

Pelastustoiminnalla tarkoitetaan ihmisten, omaisuuden ja ympäristön suojaamista ja pelastamista, vahinkojen rajoittamista sekä onnettomuuksien ja uhkatilanteiden seurausten lieventämistä (Leppänen 2006, 248). Pelastustoiminnan päätavoite on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien (esimerkiksi kaasu- ja nestevuodot, myrkylliset päästöt, räjähdykset sekä säteilyonnettomuudet) ennalta ehkäiseminen sekä nopea ja oikea vaste onnettomuustilanteissa (Miettinen 2002, 197). Pelastustoimintaa kuuluu olennaisena osana valistus- ja koulutustyö yrityksessä (esimerkiksi alkusammutus- ja ensiapukoulutukset), jotta ihmiset omaksuvat oikeat toimintamallit ja pystyisivät toimimaan oikein ja nopeasti mahdollisessa onnettomuustilanteessa. Erilaisiin onnettomuuksiin liittyviä riskejä hallitaan ennakoimalla, poistamalla, minimoimalla tai vakuuttamalla riskit. Pelastustoimintaan yrityksissä kuuluu muun muassa pelastussuunnitelman tekeminen ja ajan tasalla pitäminen, yrityksen tilojen paloturvallisuus (sisältää esimerkiksi rakennusten palo-osastoinnin ja -luokittelun, pelastus- ja sammutusjärjeste-

lyt sekä tuhopolttojen torjunnan), tulitöiden turvallisuuden sekä teknillisen turvallisuustason (alkusammutuskalusto, automaattinen paloilmoitin, automaattinen sammutuslaitteisto, savunpoisto, turva- ja merkkivalaistus). (Yritysturvallisuus EK Oy 2009.)

3.9 Ulkomaantoimintojen turvallisuus

Kaupankäynnin kansainvälistyessä edelleen moni yritys suunnittelee aloittavansa tai on jo aloittanut toiminnan ulkomailla. Ulkomaantoimintojen turvallisuuden tavoitteena on varmistaa se, että yritys voi harjoittaa liiketoimintaansa myös kotimaan ulkopuolella ilman yritysturvallisuusongelmia. Tällöin yritysten on otettava selvää, mitä erityisriskejä ulkomaantoimintoihin liittyy, miten toiminta ulkomailla käytännössä tapahtuu, mitä erityispiirteitä on muistettava ottaa huomioon ja kuinka yritys toimii mahdollisen vakavan kriisitilanteen kohdatessa ulkomaan toimintoja. (Miettinen 2002, 237.) Ulkomaantoimintojen turvallisuudessa on kyse myös yrityksen henkilöstön turvallisuustason takaamisesta myös heidän ollessaan ulkomailla vailla kotimaansa palveluja. Tavoitteena on myös kohdemaan riskitason vaikutusten poistaminen tai pienentäminen. Ulkomaantoimintojen turvallisuus käsittää kohdemaan riskiluokituksen sekä sen mukaiset ohjeet, jotka liittyvät alueelle matkustamiseen, majoittumiseen, alueella oleskeluun sekä erityistilanteiden hoitamiseen ja mahdolliseen evakuoimiseen. Ulkomaille matkustaville työntekijöille annetaan usein ohjeistusta myös matkustusasiakirjoista, terveydenhoidosta, työturvallisuudesta, raha-asioista ja verotuksesta, paikallisesta kulttuurista, yleisestä matkustus-, liikenne- ja majoitusturvallisuudesta sekä rikollisuudesta alueella.

3.10 Valmiussuunnittelu

Yhteiskunnat voivat kohdata erilaisia häiriötilanteita ja poikkeusoloja, joihin yhteiskunnan on yritysten kanssa yhteistyössä varauduttava. Häiriötilanteet ja poikkeusolot voivat esimerkiksi johtua sääolosuhteista (tulvat, myrskyt, maanjäristykset) tai lähialueiden kriiseistä (sodat ja muut konfliktit). Myös terrorismi ja järjestäytynyt rikollisuus voivat kohdistua erilaisiin yhteiskunnan tärkeisiin toimintoihin. Valmiussuunnittelu perustuu puolustustaloudellisen suunnittelun ja huoltovarmuuden turvaamiseen poikkeusoloissa sekä koskee erityisesti niin sanottuja tärkeysluokiteltuja yrityksiä (valmiusyrietykset), jotka ylläpitävät yhteiskunnan kriittistä infrastruktuuria eli toimintoja, joita ilman yhteiskunta ei voi toimia. Tällaisia toimintoja ovat esimerkiksi sähkönjakelu sekä lento-, rautatie- ja maantiekuljetukset. (Yritysturvallisuus EK Oy 2009; Leppänen 2006, 305.) Valmiussuunnittelu sisältää muun muassa poikkeusoloihin varautumisen, tuotannon ja toiminnan suunnittelun häiriötilanteiden varalta, energia-huollon, raaka-aineet, koneet ja laitteet, materiaalivarastoinnin sekä henkilövaraukset (VAP-menettely) (Yritysturvallisuus EK Oy 2009).

3.11 Sähköisen joukkoviestinnän turvallisuus

Kuten olen jo aiemminkin kirjoittanut, joukkoviestinnällä on tärkeä yhteiskunnallinen merkitys niin normaalioloissa, mutta erityisesti sen asema korostuu häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Näissä tilanteissa sähköistä joukkoviestintää tarvitaan erityisesti johtamiseen ja muiden elintärkeiden toimintojen ohjaamiseen, jonka takia niiden on varauduttava toimintaan ja suojattava järjestelmänsä myös mahdollisissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Normaalioloissa ennaltaehkäistään, torjutaan ja hallitaan uhkia normaaliolojen lainsäädännön ja voimavarojen turvin. Häiriötilanteessa edellytetään toimivaltaisen viranomaisen ryhtymistä toimiin tilanteen selvittämiseksi. Poikkeusoloissa tilanteen hallitseminen ei ole enää mahdollista viranomaisten säännönmukaisten toimivaltuuksien, joten tilanteesta selviämiseksi on otettava käyttöön valmiuslaissa ja puolustustilalaisissa säädetyt toimivaltuuksia. (Valtioneuvoston periaatepäätös 2006, 9-10.) Sähköinen ja painettu joukkoviestintä kuuluvat yhteiskunnan teknisiin perusrakenteisiin, joiden toiminta on turvattava kaikissa olosuhteissa, niin normaalioloissa kuin sotatilanteessakin. Muita huoltovarmuuden näkökulmasta välttämättömiä turvattavia perusrakenteita joukkoviestinnän ohella ovat muun muassa energiaverkot, tietoliikenneverkot, tietoteknologian huolto- ja ylläpitopalvelut, rahoitustoiminta, maksuliikenne ja rahahuolto sekä vesihuolto ja muut kunnallistekniset palvelut. Näiden järjestelmien toimiminen on yhteiskunnan erilaisten toimintojen keskeinen edellytys, ja yksi sodan käynnin keskeinen piirre onkin näiden järjestelmien lamauttaminen. (Aakko, Nordberg, Kantolahti, Kulmala, Putkiranta, Sillanpää, Toveri, Visakorpi 2003, 217.) Sähköistä joukkoviestintää kohtaan kohdistuvat uhat voivat olla luonnonilmiöiden, tekniikan pettämisen tai inhimillisen toiminnan aiheuttamat onnettomuudet sekä järjestelmiin kohdistuvat tahalliset sähköiset ja fyysiset hyökkäykset, tietojärjestelmien luvaton käyttö tai häiritseminen (Valtioneuvoston periaatepäätös 2006, 52). Tällaisiin uhkiin varautuminen on ensiarvoisen tärkeää, jotta sähköisen joukkoviestinnän palveluita ja toimintaa pystytään ylläpitämään ja turvaamaan kaikissa mahdollisissa tilanteissa. Seuraavissa kappaleissa käsitellän sähköisen joukkoviestinnän turvallisuutta ja varautumista yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen strategian kautta sekä käsitellen tarkemmin varautumista yleisemmin. Käytän näkökulmana sekä normaaliolojen häiriötilanteisiin että poikkeusoloihin varautumista.

3.11.1 Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen strategia

Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen tavoitteena on ylläpitää valtiollista itsenäisyyttä, yhteiskunnan turvallisuutta ja väestön elinmahdollisuuksia. Strategiassa kuvataan eri hallinnonalojen varautumisessa ja elintärkeiden toimintojen turvaamisessa tarvittavat toimenpiteet. Strategia määrittelee yhteiskuntamme elintärkeät toiminnot ja niiden tavoitetilat, uhkamallit ja niihin liittyvät erityistilanteet varautumisvastuineen, toimintojen turvaamisen edellyttämät ministeriöiden strategiset tehtävät ja kehittämistarpeet sekä kehittämi-

sen painopistealueet, aikataulun, seurannan ja harjoitukset. (Valtioneuvoston periaatepäätös 2006, 6.) Elintärkeinä toimintoina pidetään yhteiskunnalle välttämättömiä toimintokokonaisuuksia, joiden jatkuvuus tulee olla turvattuna koko ajan. Yhteiskunnan elintärkeiksi toiminoiksi on määriteltä

- valtion johtaminen
- kansainvälinen toiminta
- valtakunnan sotilaallinen puolustaminen
- sisäisen turvallisuuden ylläpitäminen
- talouden ja infrastruktuurin toimivuus
- väestön toimeentuloturva ja toimintakyky sekä
- henkinen kriisikestävyys

(Valtioneuvoston periaatepäätös 2006, 13.)

3.11.1.1 Tavoitetila

Näiden elintärkeiden toimintojen turvaamisen lähtökohtana on kullekin toiminnolle erikseen määriteltä tavoitetila, joka määrittää sen, kuinka näiden toimintojen tulisi toimia yhteiskunnassa. Tavoitteeseen pyritään muun muassa suunnittelulla, ennalta ehkäisyllä ja varautumisella. Sähköinen joukkoviestintä on osa sähköistä tieto- ja viestintäjärjestelmää, jonka turvaaminen kuuluu talouden ja infrastruktuurin toimivuuden turvaamiseen. Talouden toimivuuteen luetaan väestön ja elinkeinoelämän mahdollisuudet perustarpeidensa tyydyttämiseen taloudellisen vaihdannan avulla. Myös julkisen talouden riittävän vahvan taloudellisen aseman turvaaminen kuuluu tähän talouden toimivuuden turvaamiseen. Infrastruktuurin turvaamisella tarkoitetaan väestön elinmahdollisuuksille ja yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömiä teknisiä rakenteita ja organisaatioita, johon sähköiset tieto- ja viestintäjärjestelmät kuuluvat. Muita koko talouden ja infrastruktuurin toimivuuden turvaamisen osa-alueita ovat julkisen talouden toimintaedellytysten, rahoitusmarkkinoiden, vakuutusalan ja kuljetusten turvaaminen sekä yhteiskunnan taloudellisten perustoimintojen ja korkeatasoisen koulutus- ja tutkimusjärjestelmän ylläpitäminen, ammattitaitoinen työvoima sekä myös ympäristössä tapahtuvien muutosten havaitseminen ja näihin muutoksiin sopeutuminen. (Valtioneuvoston periaatepäätös 2006, 17.)

Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategian (Valtioneuvoston periaatepäätös 2006, 18-19) mukaan tavoitteena on kansallisella tasolla tarkasteltuna, että väestön ja organisaatioiden käytössä olevat sähköiset tieto- ja viestintäjärjestelmät olisivat luotettavia ja turvallisia sekä niiden toimivuus on myös varmistettu tarkoituksenmukaisin menetelmin. Viestintäverkkojen tietoturvallisuudesta on pidettävä huolta ja erilaisille viestintäpalveluille ja teknisille ratkaisuille on määriteltävä turvallisuuden perustasot (lainsäädännön ja määräys-

ten määrittämät). Järjestelmien rakentamisesta, niiden ylläpidosta sekä palveluiden toimivuudesta on annettu laissa määräyksiä, joiden noudattamista valvotaan. Lisäksi turvallisuusviranomaisten ja valtion johdon operatiiviset viestintäjärjestelmät tulisi olla tehokkaat ja koordinoituneet sekä tämän lisäksi valtion yleinen tietojenkäsittely tulisi olla varmennettua. Tavoitteena on myös se, että käytössä olisi tekniset varoitusjärjestelmät, joiden avulla voidaan sähköisten viestintävälineiden avulla antaa nopeasti viranomaisten varoituksia ja toimintaohjeita väestölle sekä myös ulkomailla oleville kansalaisille mahdollisissa laajoissa katastrofitilanteissa. Tätä tavoitetilän toteutumista uhkaa erilaiset uhkamallit, joita esittelen seuraavassa kappaleessa. Ensiksi käsittelen kaikkiin yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvia uhkamalleja ja uhkamallin määritelmää, jonka jälkeen esittelen sähköisiin tietojenkäsittely- ja viestintäjärjestelmiin kohdistuvia uhkia.

3.11.1.2 Uhkamallit

Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategian uhkamalleja, joita tulisi pystyä ennalta ehkäisemään sekä varautumaan ovat:

- sähköisen infrastruktuurin häiriintyminen
- väestön terveyden ja toimeentuloturvan vakava häiriintyminen
- taloudellisen toimintakyvyn vakava häiriintyminen
- suuronnettomuudet ja luonnon aiheuttamat onnettomuudet
- ympäristöuhkat
- terrorismi sekä järjestäytynyt ja muu vakava rikollisuus
- väestönliikkeisiin liittyvät uhat
- poliittinen, taloudellinen ja sotilaallinen painostus
- sotilaallisen voiman käyttö

(Valtioneuvoston periaatepäätös 2006, 11.)

”Uhkamalli tarkoittaa yleisellä tasolla olevaa kuvausta turvallisuusympäristön häiriöistä, jotka toteutuessaan voivat vaarantaa yhteiskunnan turvallisuuden, väestön elinmahdollisuudet tai valtion itsenäisyyden” (Valtioneuvoston periaatepäätös 2006, 10). Nämä eri uhkat voivat esiintyä joko itsenäisinä tai yhdessä toisten uhkien kanssa ja usein niiden lähteitä ja tarkkoja kohteita on hankala ennustaa. Kaikkia uhkia ei pystytä ennalta ehkäisemään tai ennakoimaan laaja alaisesta varautumisesta huolimatta. Tavoitteena on kuitenkin jatkuva uhkien ennakointi ja seuranta, jolloin kyetään parhaimmassa tapauksessa tunnistamaan heikkojakin signaaleja turvallisuusympäristön muutoksesta. Erityistilanteet ovat normaaliaikojen, häiriötilanteiden tai poikkeusolojen aikana ilmaantuvia yllättäviä tai äkillisiä uhkia tai tapahtumia. Ne voivat pahimmillaan vaarantaa yhteiskunnan tai sen väestön turvallisuuden ja niiden hallitseminen voi vaatia erityistä toimintaa, kuten esimerkiksi normaalista poikkeavaa johtamista ja viestintää. Sama erityistilanne voi sisältyä yhteen tai useampaan uhkamalliin.

Näihin erityistilanteisiin varautuminen onkin osa varautumisen kokonaisuutta. ”Varautumisella tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla varmistetaan tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa turvallisuustilanteissa. Näitä toimenpiteitä ovat muun muassa valmiussuunnittelu, etukäteisvalmistelut sekä valmiusharjoitukset.” (Valtioneuvoston periaatepäätös 2006, 11-12.) Varautumisen lähtökohtana ovat uhkamallit sekä tilanteen hallinnan kannalta oleellisimpien tehtävien hoitaminen. Näitä tehtäviä ovat muun muassa tiedonsaanti, tilannekuvan ylläpito, ennalta ehkäisy ja muut varautumistoimenpiteet sekä kriisijohtaminen (Valtioneuvoston periaatepäätös 2006, 12). (Varautumisesta yksityiskohtaisemmin kappaleessa 2.3 Varautuminen.) Seuraavaksi esittelen nimenomaan sähköisiin tieto- ja viestintäjärjestelmiin ja erityisesti sähköiseen joukkoviestintään kohdistuvia uhkamalleja.

Nykyään yhä suurempi määrä yhteiskunnan ja elinkeinoelämän palveluista on teknisesti ohjattuja tai muutettu kokonaan sähköisiksi palveluiksi, kuten esimerkiksi pankkipalvelut sekä yritysten tuotannon ja logistiikan ohjaukseen liittyvät järjestelmät. Sähköisiin tietojärjestelmiin ja niitä yhdistäviin tiedonsiirtoverkkoihin kohdistuvat häiriöt voivat vaikuttaa joko yksittäiseen palveluun tai pahimmassa tapauksessa vaikutukset voivat laajentua koskemaan koko järjestelmää. Sähköiset tietojärjestelmät ja niitä yhdistävät tiedonsiirtoverkot muodostavatkin järjestelmäkokonaisuuden, johon kuuluvat myös tietokoneet, matkapuhelimet, verkkojen palvelimet ja muuta infrastruktuuria. Nämä järjestelmät ovat erittäin haavoittuvaisia kaikissa turvallisuustilanteissa, sillä niiden toiminta on sähköenergian varassa. Nämä järjestelmät ovat myös keskeisessä asemassa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa, sillä näissä tilanteissa sähköisiä tieto-, viestintä- ja energiajärjestelmiä käytetään viranomaisten ja erilaisten organisaatioiden johtamistoimintaan. Tietojärjestelmiin, tiedonsiirtoon ja sähköiseen joukkoviestintään kohdistuvia uhkia voivat olla

- luonnonilmiöiden aiheuttamat onnettomuudet
- inhimillisen toiminnan aiheuttamat onnettomuudet
- tekniikan pettämisen aiheuttamat onnettomuudet
- järjestelmiin kohdistuvat tahalliset sähköiset ja fyysiset hyökkäykset
- tietojärjestelmien luvaton käyttö/häirintä

(Valtioneuvoston periaatepäätös 2006, 52.)

Palvelunestohyökkäys on yksi tunnetuimmista keinoista häiritä Internet-palveluita. Palvelunestohyökkäyksessä muodostuu automaattisia viestejä, joiden tarkoituksena on ylikuormittaa verkkopalvelimet tai Internet-palveluntarjoajan toimintakapasiteetti. Myös erilaiset tietoa muuttavat ja tuhoavat ohjelmat (madot ja virukset) ovat on uhka tietojärjestelmille. Tietojärjestelmiä yritetään häiritä myös tietoverkkorikollisuudella, joka sisältää muun muassa salakuuntelua tai väärään sähköiseen identiteettiin perustuvia petoksia. Normaalioloissa to-

dennäköisin vakavan sähköisen hyökkäyksen kohde on verkko-operaattori tai sähköistä kaupaa käyvä yritys, mutta näistä erilaisista sähköisistä hyökkäyksistä aiheutuu myös vahinkoa teollisuudelle, sairaaloille, julkisoikeudellisille yhteisöille sekä julkishallinnolle. Yhä enenevässä määrin myös järjestäytynyt rikollisuus ja terroristijärjestöt käyttävät hyväkseen sähköisesti tapahtuvia hyökkäyksiä. Koska sähköisellä joukkoviestinnällä on laaja yhteiskunnallinen merkitys, sillä on myös merkittävä rooli poliittisten ja sotilaallisten kriisien yhteydessä, sillä tietojärjestelmien häiritseminen, hyväksikäyttö ja niiden tuhoamisen suunnitteleminen ovat nykypäivänä nousseet osaksi sotilaallisia operaatioita. Informaatioodankäynnillä onkin tärkeä rooli nykyaikaisessa sotilaallisessa varautumisessa. Vakavampia sähköisiä keinoja sotilaalliseen vaikuttamiseen ovat sähkömagneettisen pulssin (EMP) tuottaminen ja mikroaaltoaseet (HPM). (Valtioneuvoston periaatepäätös 2006, 52.) Edellisissä kappaleissa olen tarkastellut sähköisen joukkoviestinnän yhteiskunnallista merkitystä elintärkeänä toimintona sekä esitellyt erilaisia uhkamalleja, joten seuraavassa kappaleessa tarkastelenkin varautumisen perusteita eli miten tällaisiin uhkiiin tulisi varautua. Näkökulmana on suurimmaksi osaksi varautuminen kansallisella tasolla. JATKA kun kpl valmis!!

3.11.2 Varautuminen

Yhteiskunnan korkeimpana tehtävänä voidaan pitää Suomen itsenäisyyden säilyttämistä sekä kansalaisten elinmahdollisuuksien turvaamista. Yhteiskuntaa ja sen kansalaisia uhkaavien häiriöiden sietokyky perustuu henkisiin, toiminnallisiin, materiaalsiin sekä teknistaloudellisiin voimavaroihin. Nämä voimavarat on luotava jo normaalioloissa. Yhteiskunnan kyky selviytyä erilaisista kriisitilanteista perustuukin toimintavarmoihin rakenteisiin ja järjestelmiin. Edellä esittelemäni yhteiskunnan elintärkeät toiminnot ovat riippuvaisia toisistaan, jonka takia laajaan yhteistoimintaan perustuva varautuminen on välttämättömyys. (Maanpuolustuskorkeakoulu 2002, 92.)

Viranomaisten velvollisuudesta varautua poikkeusoloihin säädetään valmiuslaissa. Sen mukaan valtion hallintoviranomaisten, muiden valtion viranomaisten, valtion liikelaitosten, itsenäisten julkisoikeudellisten yksiköiden, kuntien, kuntaliittojen, yliopistollisia keskussairaaloita ylläpitävien keskussairaalaliittojen ja kunnallisten itsenäisten laitosten tulee pystyä varmistamaan tehtäviensä häiriötön toiminta myös poikkeusoloissa, joka saavutetaan suunnitellulla varautumisella. Varautumisesta säädetään myös pelastuslaissa, jossa kiinnitetään huomiota väestönsuojelun keskeisiin suunnittelu- ja muihin varautumisvelvollisuuksiin. Pelastuslain mukaan viranomaisten, yhteisöjen ja yksityisten on laadittava suunnitelmat, joissa määritellään toimenpiteet väestön, omaisuuden sekä virastojen ja laitosten suojaamiseksi. (Maanpuolustuskorkeakoulu 2002, 94.) Suomella on myös kansainvälistä yhteistoimintaa, jonka vaikutukset tulisikin ottaa huomioon varautumisessa. Kansainvälistymisen lisääntyminen (esimerkiksi Euroopan Unionin jäsenyys) on parantanut kriisinsietokykyä, sillä kansainvälisen yhteistyön poh-

jalta syntyneet toiminnalliset mahdollisuudet ja voimavarat täydentävät ja tukevat Suomen omaa varautumisjärjestelmää. (Maanpuolustuskorkeakoulu 2002, 92-93.)

Varautumisella tarkoitetaan kaikkia hallinnon, elinkeinoelämän ja jopa yksittäisen kansalaisen toimenpiteitä ja etukäteisvalmisteluja yhteiskunnan tehtävien mahdollisimman häiriöttömän hoitamisen varmistamiseksi kaikissa turvallisuustilanteissa. Turvallisuustilanteet määritellään tilanteiksi, joissa joko itse organisaatioon kohdistuu erilaisia vaaroja tai uhkia tai organisaatioon vaikuttavassa ympäristössä ilmenee tällaisia vaaroja tai uhkia. Erilaisia turvallisuustilanteita ovat normaaliolojen häiriötilanteet, poikkeusolot sekä erityistilanteet. Erityistilanteet ovat uhkaavia, yksittäisiä ja äkillisiä tilanteita, jotka voivat ilmetä niin normaali- kuin poikkeusoloissakin. Tällaisia toimenpiteitä yhteiskunnan tehtävien häiriöttömän hoitamisen varmistamiseksi ovat valmiussuunnittelu sekä muu suunnittelu, joka tähtää uhkien torjuntaan ja toiminnan palauttamiseen normaaliksi sekä sellaiset etukäteisjärjestelyt, joilla saadaan suunnitelmista mahdollisimman nopeasti ja joustavasti toteutettavia. Myös koulutuksella ja erilaisilla valmiusharjoituksilla on merkittävä rooli varautumisessa. (Parmes, Frösen, Koivukoski, Liskola, Mäkinen, Piispanen, Ristaniemi & Söder 2007, 31-32.) Varautumisen tavoitteena on siis erilaisten häiriö- ja kriisitilanteiden (eli yhteiskunnan toimintakykyä heikentävien tilanteiden) syntymisen ennalta ehkäisy (Maanpuolustuskorkeakoulu 2002, 93).

Yhteiskunnan varautumisen periaatteena on, että varautumisjärjestelyjen tulee perustua normaaliaikojen toimintoihin eli tavoitteena on, että organisaatiota muutetaan häiriö- ja kriisitilanteessa mahdollisimman vähän. Varautumisessa pyritään siihen, että uusia organisaatioita perustetaan vain silloin kun se on aivan välttämätöntä, kuten esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jolloin mikään normaalioloissa toimiva organisaatio ei voi ottaa hoitaakseen jotain poikkeusolojen tehtävää. Organisaatioiden toimintakykyyn vaikuttaa merkittävästi henkilöstöressurit. Tämän takia asevelvollista henkilöstöä varataan poikkeusolojen tärkeisiin tehtäviin julkisissa organisaatioissa ja yrityksissä. Henkilöstön riittävyys poikkeusoloissa on varmistettava toiminnan turvaamiseksi. (Maanpuolustuskorkeakoulu 2002, 96.) Häiriö- ja kriisitilanteiden sekä niistä aiheutuvien seurausten hallinta on myös osa varautumista. Valmiuslaissa ja puolustustilalaissa säädettyjen poikkeusolojen lisäksi varautumisen tulee kohdistua myös normaaliaikojen häiriötilanteisiin. Myös erilaisista poikkeustilanteista toipumisen suunnittelu on osa varautumista. (Maanpuolustuskorkeakoulu 2002, 92-93.)

3.11.2.1 Varautumisen tilannemallit

Tärkeää varautumisessa on se, millaisten tilanteiden pohjalta varautumistoimenpiteet toteutetaan. Perinteinen tilannemalli Suomessa on ollut poikkeusolot, jolloin hallitseminen normaalein toimivaltuuksin ja toimintamuodoin ei ole mahdollista. Poikkeusolojen rinnalla on nykyään yhä enemmän annettu painoa normaaliolojen häiriötilanteisiin varautumiseen. Nor-

maaliolojen häiriötilanteiden vaikutukset ovat rinnastettavissa poikkeusoloihin, joka edesauttaa valmiuden joustavassa ja ripeässä kohottamisessa. Normaaliolojen häiriötilanteissa ei viranomaisilla ole erityistoimivaltuuksia, vaan toiminta perustuu normaaliin lainsäädäntöön ja organisaatioihin. Varautumisessa käytettävät toimintamallit ovat siis poikkeusolot ja normaaliolojen häiriötilanteet, joiden varautumisen erityispiirteitä käsittelem seuraavaksi. (Maanpuolustuskorkeakoulu 2002, 98-99.)

Varautuminen poikkeusoloihin. Poikkeusoloista säädetään valmiuslaissa ja puolustustilalaissa (Parmes ym. 2007, 47). Poikkeusolot määritellään tilanteeksi, jossa hallitus ja viranomaiset voivat saada lisävaltuuksia normaalitilanteeseen verrattuna. Erilaisia poikkeuksellisia rajoituksia voidaan kohdistaa myös elinkeinoelämään ja tavallisiin kansalaisiin. Yhteiskunnan toiminnossa on tyypillistä, että poikkeusolojen aikana asevoimilla on korostettu asema. (Buure-Hägglund 2002, 68.) Poikkeusoloihin varautumisen tavoitteena on väestön toimentulon ja yhteiskunnan talouselämän turvaaminen, oikeusjärjestyksen ylläpitäminen sekä valtakunnan alueellisen koskemattomuuden ja itsenäisyyden turvaaminen (Maanpuolustuskorkeakoulu 2002, 93). Viranomaistaholla poikkeusoloihin varaudutaan etukäteen valmistelemalla toimintaa poikkeusoloissa, kuten esimerkiksi tekemällä valmiussuunnitelmia. Organisaation toimintakyvyn turvaaminen poikkeusoloissa edellyttää muun muassa henkilöstön varaamista ja sen kouluttamista poikkeusolojen tehtäviin. Varautuminen edellyttää myös toimitilojen, niiden tietoliikenneyhteyksien sekä hälytysjärjestelmän suunnittelemista ja varaamista käyttöön. On myös tärkeää määrittää etukäteen viranomaisten väliset yhteistoimintakanavat. Myös poikkeusoloissa tiedottamista on suunniteltava sekä siihen on varauduttava. (Buure-Hägglund 2002, 205.)

Varautuminen normaaliolojen häiriötilanteisiin. Normaaliolojen häiriötilanteisiin varautumisella on suuri myötävaikutus myös poikkeusoloissa selviytymiseen (Buure-Hägglund 2002, 209), sillä mitä varmemmin yhteiskunta on varautunut toimimaan normaalioloissa, sitä paremmin kyetään ennalta ehkäisemään kansalliseen turvallisuuteen kohdistuvia uhkia myös poikkeusoloissa (Parmes ym. 2007, 47). Normaaliolojen häiriötilanteet ovat uhkia, jotka sisältyvät laajaan turvallisuuskäsitteeseen. Yhteiskuntaa uhkaa yhä enemmän kansainväliset rajat ylittävät uhat ja riskit, mikä johtuu kansainvälisen riippuvuuden lisääntymisestä sekä globaalitalouden kehittymisestä. Talouselämän toimintojen teknistymiseen sekä verkottumiseen liittyvät uhat ovatkin viime aikoina korostuneet, sillä informaatiotekniikan käyttö on lisääntynyt merkittävästi koko yhteiskunnassa. Lähes kaikkien yhteiskunnan toimintojen elinehtona on energian saannin varmistaminen. Normaaliolojen häiriötilanteisiin on pyritty varautumaan suorittamalla erilaisia riskikartoituksia, mutta usein häiriötilanteita on vaikea ennakoida. Kun yhteiskunnan toiminnot muuttuva, myös mahdollisten häiriötilanteiden ilmenemismuodot muuttuvat. Kun poikkeusolot vaikuttavat koko yhteiskunnan alueella, häiriötilanteet ilmenevät alueellisesti rajattuina. (Maanpuolustuskorkeakoulu 2002, 99-100.) Erilaisia normaaliolo-

jen varautumisen osa-alueita ovat muun muassa onnettomuuksiin varautuminen, terveyshaittojen ehkäisy sekä varautuminen pakolaisten vastaanottamiseen. Näihin liittyvät varautumisvelvollisuudet on esitetty kuhunkin osa-alueeseen liittyvässä lainsäädännössä. (Buure-Hägglund 2002, 209-211.)

3.11.2.2 Varautumisen lainsäädännöllinen perusta

Varautumisessa ja poikkeusolojen toimintaa koskevissa valmiussuunnitelmissa esitettyjen toimenpiteiden on aina noudatettava lainsäädäntöä ja siinä säänneltyjä toimivaltuuksia. Varautuminen normaaliolojen häiriöihin perustuu säädöksiin, jotka määrittävät tietyt viranomaisten tehtävät, jotka on hoidettava kaikissa oloissa. Yhteiskunnan normaaliolojen toiminnalla ja niissä syntyvillä häiriötilanteilla onkin tiivis yhteys varautumiseen poikkeusoloissa, sillä poikkeusolojen suunnitelmien tulisi perustua olemassa oleviin normaaliolojen järjestelyihin. Tämä on välttämätöntä valmiuden joustavan ja oikea-aikaisen kohottamisen turvaamiseksi. (Parmes ym. 2007, 36-37.)

Viranomaisten velvollisuus varautua poikkeusoloihin on säädetty valmiuslaissa, jonka mukaan tietyillä julkisen hallinnon elimillä on velvollisuus hoitaa niille asetetut tehtävät mahdollisimman hyvin myös poikkeusoloissa. Tämän mukaan varautumisvelvollisuus koski vain julkista hallintoa, mutta myös yhteiskunnan varautumisen kannalta keskeisten yksityisen sektorin toimijoiden varautumisvelvollisuudesta on erityislainsäädännössä säädetty (esimerkiksi liikenne- ja viestintäsektorin ja rahoitusmarkkinoiden erityislainsäädännöt). Väestönsuojeluun liittyvät keskeiset suunnittelu- ja muut varautumisvelvoitteet on säädetty pelastuslaissa. Näihin kuuluu suojarakenteiden rakentaminen sekä johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien ja tietoliikenneyhteyksien ylläpitäminen. (Parmes ym. 2007, 36.)

Viranomaisten lisäksi myös muiden toimijoiden tulisi omalta osaltaan huolehtia varautumisesta, jotta yhteiskunnan toimintakyky voitaisiin mahdollisissa häiriö- ja poikkeustilanteissa turvata. Näihin kuuluvat sellaiset yritykset, joiden toimenkuvaan kuuluu yhteiskunnan toiminnalle elintärkeitä tehtäviä. Elinkeinoelämän varautuminen poikkeusoloissa tapahtuu yhteistyössä Huoltovarmuuskeskuksen kanssa, jonka toimintaa esittelen edempänä. (Parmes ym. 2007, 36-37.) Huoltovarmuuskeskuksella on oikeus saada elinkeinoelämän edustajilta tietoja niiden tuotantokapasiteeteista, toimitiloista, henkilöstöresursseista sekä muista asioista, jotka ovat välttämättömiä huoltovarmuutta koskevien tehtävien hoitamisessa (Laki huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain muuttamisesta 225/2005, § 8e) Huoltovarmuudesta annetun lain mukaan huoltovarmuuden turvaamiseksi on oltava riittävä valmius kaikissa tilanteissa. Valmius koskee hyödykkeiden tuottamista sekä tuotannon, jakelun, kulutuksen ja ulkomaankaupan ohjaamista. Huoltovarmuuden yleiset tavoitteet määrittää valtioneuvosto. Nämä tavoitteet koskevat riittävää valmiuden ylläpidon tasoa, kun otetaan huomioon väestön, välttämättömän

talouselämän sekä maanpuolustuksen vähimmäistarpeet. (Laki huoltovarmuuden turvaamisesta 1390/1992, 2§.)

3.11.2.3 Huoltovarmuus

Huoltovarmuudella tarkoitetaan väestön toimeentulon, maanpuolustuksen kannalta keskeisten taloudellisten toimintojen ja yhteiskunnan toimivuudelle elintärkeiden teknis-taloudellisten järjestelmien turvaamista kaikissa olosuhteissa, joten se on merkittävä osa varautumista. Huoltovarmuuden ylläpitäminen on jo itsenäisyydestä alkaen kuulunut Suomen turvallisuuspoliittisiin tavoitteisiin, toki sen painopistealueet ovat ajan kuluessa muuttuneet (Maanpuolustuskorkeakoulu 2002, 161; Aakko ym. 2003, 212; Buure-Hägglund 2002, 212.) Huoltovarmuuden toiminta perustuu vuonna 1992 säädettyyn lakiin huoltovarmuuden turvaamisesta sekä lakiin huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain muuttamisesta (225/2008). Näiden lakien nojalla valtioneuvosto päättää huoltovarmuuden tavoitteista. Suomen huoltovarmuuden tarpeen arvioinnissa korostuvat yleiset turvallisuuspoliittiset tekijät, sijainti ja ilmasto, kansantalouden koko ja rakenne sekä verkostotalous ja yhteiskunnan teknistyminen. (Maanpuolustuskorkeakoulu 2002, 161.) Esimerkiksi ilmasto-olosuhteilla on suuri vaikutus energian tarpeeseen sekä maatalouden toimintaan ja ulkomaankauppa on riippuvainen meriliikenneyhteyksistä (Aakko ym. 2003, 212). Myös kansainvälinen yhteistoiminta tulee ottaa huomioon huoltovarmuuden järjestämisessä. Aikaisemmin Suomen huoltovarmuus on hyvin pitkälle perustunut omavaraisuuteen, mutta markkinoiden avautuminen ja kilpailu yli rajojen ovat lisänneet yhteiskunnan riippuvuutta myös ulkomaisista tavaroiden ja palveluiden tuottajista. Tämän kautta huoltovarmuuden hoitaminen pelkästään kansallisilla resursseilla on vaikeutunut huomattavasti, joten Suomen on hyödynnettävä myös Euroopan Unionin ja sen jäsenmaiden voimavaroja sekä lisättävä kansainvälistä yhteistyötä. (Buure-Hägglund 2002, 213.)

Suomessa varautumista ohjaava lainsäädäntö on laaja (Aakko ym. 2003, 221). Huoltovarmuuden turvaamiseen liittyvä lainsäädäntö määrittelee huoltovarmuuden suunnittelun ja organisaatiot, viranomaisten valtuudet poikkeusoloissa, huoltovarmuuden käytännön toteuttamisen ja rahoittamisen, huoltovarmuutta koskevat kansainväliset sopimukset ja velvoitteet sekä alakohtaiset lait, joihin liittyy huoltovarmuusvelvoitteita (Maanpuolustuskorkeakoulu 2002, 162-163). Lainsäädännön tavoitteena on se, että voimavarat ja yhteiskunnan toiminnot pystytään joustavasti sopeuttamaan esimerkiksi poikkeusoloissa tilanteen tasalle, jolloin kyetään säilyttämään yhteiskunnan toimintakyky (Buure-Hägglund 2002, 9).

Huoltovarmuuden tavoitteet. Huoltovarmuuden tavoitteet on määritelty valtioneuvoston päätöksessä 2008 (539/2008), jonka mukaan huoltovarmuus perustuu kansainvälisiin markkinoihin sekä kansallisiin toimenpiteisiin ja voimavaroihin. Erilaisten varautumisjärjestelyjen perimmäisenä tavoitteena on yhteiskunnan toimivuuden kannalta välttämättömän infrastruk-

tuurin turvaaminen sekä kriittisen tuotannon jatkuminen kaikissa mahdollisissa tilanteissa. Kansallista huoltovarmuutta täydentävät myös muun muassa Euroopan Unionissa toteutetut varautumistoimenpiteet sekä eri maiden kanssa tehdyt sopimukset taloudellisesta yhteistyöstä mahdollisissa kriisitilanteissa. Varautumisen kannalta vakavimpana uhkana kansalliselle huoltovarmuudelle voidaan pitää sellaista kriisitilannetta, jossa tavaroiden ja palveluiden tuottaminen sekä niiden hankkiminen ulkomailta on väliaikaisesti vaikeutunut. Yhteiskunnan taloudellista toimintakykyä vaarantavia uhkia ovat sähköisten tieto- ja viestintäjärjestelmien häiriintyminen, energiansaannin keskeytyminen, väestön terveyden ja toimintakyvyn vakava häiriintyminen, luonnononnettomuudet ja ympäristökatastrofi. Huoltovarmuuden taso mitoitetaan siten, että sekä normaaliolojen häiriötilanteissa että poikkeusoloissa (mukaan lukien puolustustila) pystytään turvaamaan väestön elinmahdollisuudet ja toimintakyky sekä ylläpitämään yhteiskunnan toimivuutta. (Valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista 539/2008.)

Valtioneuvoston päätöksessä huoltovarmuuden tavoitteista yhteiskunnan kriittiseen infrastruktuuriin luetaan energian siirto- ja jakeluverkot, sähköiset tieto- ja viestintäjärjestelmät, kuljetuslogistiset järjestelmät, vesihuolto ja muu yhdyskuntateknikka sekä infrastruktuurin rakentaminen ja ylläpito. Kriittisen tuotannon turvaamisessa kiinnitetään huomiota seuraaviin osa-alueisiin: elintarvikehuolto, energiantuotanto, terveydenhuolto, maanpuolustusta tukeva tuotanto sekä vientiteollisuuden yleisten toimintaedellytysten turvaaminen. Joukkoviestintä kuuluu olennaisena osana yhteiskunnan kriittiseen infrastruktuuriin eli sähköisiin tieto- ja viestintäjärjestelmiin. Joukkoviestinnän huoltovarmuuden tavoitteina onkin pitää yllä kansallista kykyä omaan sähköiseen ja painettuun joukkoviestintään. Joukkoviestintä on turvattava sekä alueellisesti kattavasti että kaikissa mahdollisissa oloissa. Nämä tehtävät voidaan suorittaa ylläpitämällä erilaisia varajärjestelmiä sekä valmiutta hajautettuun toimintaan. Myös viranomaisten tiedotus-, varoitus- ja hälytysjärjestelmien on toimittava korkealla toimintavarmuudella kaikissa olosuhteissa. Kaupallisten radioiden ja televisioiden varautumista ylläpitämällä ja edistämällä voidaan huolehtia viranomaistiedottamisen kattavuudesta. (Valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista 539/2008.)

Huoltovarmuudessa on keskeistä keskittyä kansalaisten selviytymisen kannalta kaikkein tärkeimpien asioiden turvaamiseen, kuten esimerkiksi elintarvikehuoltoon, energiahuoltoon sekä sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Näiden toimintojen turvaaminen sekä myös yhteiskuntarakenteiden ylläpito edellyttää myös toimivaa infrastruktuuria. Koska yhteiskunta on teknistynyt huimaa vauhtia, myös tämän kautta haavoittuvuus on lisääntynyt, joten viime aikoina näiden alueiden varautumista on korostettu. Tästä johtuen varautumisen painopistealueita tällä hetkellä ovat yhteiskunnan tekniset perusrakenteet, kuljetus-, jakelu- ja varastointijärjestelmät. Näiden edellä esittelemiä painopistealueiden lisäksi erityisen tärkeänä osa-alueena on, että

myös Suomea koskevan aseellisen hyökkäysuhan varalta on varmistettava sotilaallista maanpuolustusta tukeva tuotanto ja järjestelmät. (Aakko ym. 2003, 212-213.)

Huoltovarmuus perustuukin nimenomaan normaaliajan resursseihin ja rakenteisiin. Tilanteessa, jossa perushyödykkeiden markkinat eivät täysin toimi (kuten poikkeusoloissa), joudutaan hyödykkeiden tarjontaa priorisoimaan ja resursseja allokoimaan. Lähtökohtana on se, että mitä paremmin maa pystyy tuottamaan perushyödykkeitä omiin tarpeisiinsa, sitä todennäköisemmin pystytään huoltovarmuus takaamaan vakavissa häiriötilanteissa. Vaihtoehtoisia keinoja ja huoltovarmuuden varmistamiseen joudutaan miettimään siinä tilanteessa, jossa perushyödykkeiden tarjonta on riippuvaista ulkomaisista toimijoista ja infrastruktuureista, jotka ovat oman kontrollin tavoittamattomissa. Tällöin joudutaan miettimään vaihtoehtoisia keinoja ja huoltovarmuuden ylläpitämiseen. Keinoja ovat hallinnon yleinen valmius ohjata talouselämää, valmiussuunnittelu (varsinkin priorisoiduilla aloilla), ulkomaisten tuotannontekijöiden korvaaminen, tuotannon ja kulutuksen priorisointi, varmuusvarastointi, kapasiteetin ylläpito, back up - järjestelmät ja varajärjestelyt, bilateraaliset huoltovarmuussopimukset (Ruotsi, Norja), monikansalliset järjestelyt (IEA, Pohjoismaat) ja mahdollinen yhteinen huoltovarmuus sisämarkkinoilla (EU). (Maanpuolustuskorkeakoulu 2002, 167.)

Organisaatio. Huoltovarmuuden turvaaminen on osa viranomaisten yleistä varautumisvelvollisuutta, jonka pääideana on, että viranomaiset vastaavat huoltovarmuudesta omalla hallinnon alallaan. Pelkästään hallinnollisin järjestelyin huoltovarmuutta ei kuitenkaan voida järjestää, joten on perustettu erityisiä organisaatioita, jotka huolehtivat huoltovarmuuden suunnittelusta, toimeenpanosta, koordinaatiosta sekä rahoituksesta. Näiden organisaatioiden kautta voidaan ylläpitää myös elinkeinoelämän riittävää toimintavalmiutta ja materiaalista kriisinsietokykyä. (Maanpuolustuskorkeakoulu 2002, 163.) Huoltovarmuuteen liittyvistä asioista vastaavina organisaatioina Suomessa ovat pitkään toimineet huoltovarmuuskeskus sekä puolustustaloudellinen suunnittelukunta, mutta heinäkuun 2008 alusta voimaan tulleella lain muutoksella muokattiin huoltovarmuudesta vastaava organisaatiota uudelleen. Aikaisemmassa mallissa Huoltovarmuuskeskus hoiti operatiivisia tehtäviä ja puolustustaloudellinen suunnittelukunta koordinoi varautumisen suunnittelua ja toimipaikkakohtaista varautumista. Uudessa organisaatiomallissa nämä toiminnot on yhdistetty ja puolustustaloudellinen suunnittelukunta lakkautettiin 1.7.2008. (Huoltovarmuuskeskus 2009.)

Huoltovarmuuskeskuksen toimii työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla ja sen toimintaa johtaa hallitus, jossa on vahva elinkeinoelämän edustus. Hallituksen tehtävänä on huoltovarmuuskeskuksen varoista huolehtiminen sekä huoltovarmuussektoreiden ja poolien johtaminen. Poolit ovat viranomaisten ja elinkeinoelämän yhteistyötä varten perustettuja pysyvän komitean tapaan toimivia toimielimiä. Huoltovarmuuskeskus myös hoitaa varmuusvarastointia, joilla turvataan energiahuoltoa, elintarviketaloutta, terveydenhuoltoa sekä maanpuolustusta palve-

levaa tuotantoa. Huoltovarmuuskeskusta johtaa toimitusjohtaja, joka johtaa ja toimii hallituksen antamien suuntaviivojen mukaan. Huoltovarmuuskeskuksen yhteydessä toimii myös Huoltovarmuusneuvosto, jonka tehtävänä on Suomen huoltovarmuuden tilan yleinen tarkastelu. Huoltovarmuusneuvosto voi myös tehdä aloitteita huoltovarmuutta koskevissa asioissa. (Huoltovarmuuskeskus 2009.)

Huoltovarmuuskeskuksen yleisenä tehtävänä on maan huoltovarmuuden ylläpitämiseen ja kehittämiseen liittyvä suunnittelu ja operatiivinen toiminta. Se turvaa maan väestön toimeentulon, talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömiä taloudellisia toimintoja normaaliaikojen vakavien häiriöiden ja poikkeusolojen varalta. Huoltovarmuuskeskuksen toiminnan painopisteenä on teknisten järjestelmien toiminnan varmistaminen, erityisesti yhteiskunnan kriittisten tietojärjestelmien turvaaminen. (Huoltovarmuuskeskus 2009.) Laissa huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain muuttamisesta (225/2008) huoltovarmuuskeskuksen tehtäviksi määritellään julkishallinnon ja elinkeinoelämän yhteistoiminnan kehittäminen huoltovarmuusasioissa, huoltovarmuuden kannalta elintärkeiden teknisten järjestelmien toimivuuden varmistaminen, välttämättömän tavara- ja palvelutuotannon sekä sotilaallisen maanpuolustusta tukevan tuotannon turvaaminen, velvoite- ja turvavarastoinnin hoitaminen sekä valtion varmuusvarastojen välttämättömien materiaalien ylläpitäminen.

3.11.2.4 Sähköisen joukkoviestinnän varautuminen

Sähköisen joukkoviestinnän varautumista ohjaa liikenne- ja viestintäministeriö apunaan Puolustusaloudellisen suunnittelukunnan tietoyhteiskuntasektori. Erityisesti tietoyhteiskuntasektorin alaisella joukkoviestintäpoolilla on tärkeä tehtävä suunnitella ja valmistella sähköisen joukkoviestinnän teknisten järjestelmien varautumista toimimaan poikkeusoloissa. Joukkoviestintäpooli on joukkoviestinnän toimijoiden ja viranomaisten välinen yhteyselin, jossa ovat mukana muun muassa Yleisradio Oy, Viestinnän Keskusliitto, muut sähköisen joukkoviestinnän toimijat, Huoltovarmuuskeskus sekä puolustusvoimien ja alan viranomaisten edustus. (Maanpuolustuskorkeakoulu 2006.)

Sähköisen joukkoviestinnän varautumista koskevat keskeiset lait ovat viestintämarkkinalaki (393/2003) (joka koskee soveltuvin osin sähköisen joukkoviestinnän harjoittajia) sekä laki televisio- ja radiotoiminnasta (744/1998). Muita varautumiseen liittyviä säädöksiä löytyy seuraavista: asetus viestintämarkkinoihin liittyvästä varautumisvelvollisuudesta ja viranomaistiedotteiden välittämismarkkinoihin liittyvästä varautumisvelvollisuudesta (838/2003), laki Yleisradio Oy:stä (1380/1993), sähköisen viestinnän tietosuojalaki (516/2004) ja valtioneuvoston periaatepäätös kansallisesta tietoturvallisuusstrategiasta (4.9.2003). (Huoltovarmuuskeskus 2008.) Sähköistä joukkoviestintää koskeva varautumisvelvollisuus määritellään erillisessä laissa televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain muuttamisesta (394/2003). Laissa määritellään sähköisen joukkoviestinnän velvolli-

suus varautua poikkeusoloihin sekä niiden velvollisuuteen välittää viranomaistiedotuksia. Sähköisen joukkoviestinnän harjoittajien varautuminen perustuukin seuraavaan lainkohtaan. ”Televisio- tai radiotoiminnan harjoittajan, jolla on 7 § 1 momentissa tarkoitettu toimilupa, on valmiussuunnittelulla ja poikkeusoloihin varautumisella huolehdittava siitä, että sen toiminta jatkuu mahdollisimman häiriöttömästi myös valmiuslaissa (1080/1991) tarkoitetuissa poikkeusoloissa sekä normaaliolojen häiriötilanteissa. Tässä momentissa tarkoitettu televisio- ja radiotoiminnan harjoittaja on myös velvollinen välittämään viranomaisten yleisölle esittämiä tiedotuksia korvauksetta, jos se on tarpeen ihmishengen tai omaisuuden pelastamiseksi taikka yhteiskunnan toiminnan turvaamiseksi.” (Laki televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain muuttamisesta (394/2003), § 15 a.)

Varautumisvelvollisten sähköisen joukkoviestinnän yritysten on kyettävä niin normaalioloissa, normaaliolojen häiriötilanteissa kuin poikkeusoloissakin varmistamaan oman toimintansa häiriötön jatkuminen. Näiden yritysten on myös varauduttava henkilöstönsä ja omaisuutensa suojaamiseen. Käytännössä varautumisvelvollisten sähköisen joukkoviestinnän yritysten on huolehdittava tietoturvallisuudesta, laadittava tarvittavat suunnitelmat ja toteutettava näissä suunnitelmissa määritellyt etukäteisvalmistelut, varmistettava ohjelmatuotantonsa jatkuvuus sekä ohjelmansiirron ja -jakelun toimivuus. Nämä yritykset ovat velvoitettu myös varmistamaan viranomaistiedotuksen vastaanoton ja hätätiedotteiden välitysjärjestelmän toimivuuden. Tehtävien häiriöttömäksi hoitamiseksi poikkeusoloissa saatetaan tarvita myös erityisiä teknisiä ja rakenteellisia etukäteisvalmisteluja, joista sähköisen joukkoviestinnän yritysten on myös huolehdittava etukäteen. Koska sähköisten järjestelmien ja myös sähköisen joukkoviestinnän materiaallinen valmius on hyvin pitkälti riippuvaista ulkomailta tuotavien laitteiden, ohjelmistojen ja tietämyksen varaan, myös tämä asia tulisi ottaa huomioon suunniteltaessa varautumista. Tämä edellyttääkin tiivistä yhteistyötä sähköisen joukkoviestinnän harjoittajien ja laitevalmistajien, maahantuojien sekä ohjelmistotuottajien kesken, jotta sähköisten järjestelmien ylläpito poikkeusoloissa tulisi turvatuksi. (Parmes ym. 2007, 133-134.)

Suomessa kiinnitetään erityistä huomiota sähköisten joukkoviestimien varautumisessa erityistilanteisiin varautumiseen, sillä monissa ulkomaisissa kriiseissä ensimmäiseksi aseellisen uhan kohteiksi ovat joutuneet erityisesti johtavat sähköiset joukkoviestintävälineet. Tällaisiin erityistilanteisiin pyritäänkin varautumaan sekä fyysisin että teknisin turvallisuusjärjestelyin ja myös poliisin ja muiden viranomaisten kanssa yhteistoiminnassa. Erityistilanne saattaa syntyä esimerkiksi teknisiin järjestelmiin kohdistuvan laajan toimintahäiriön seurauksena. Erityistilanne voi kehittyä myös sellaisessa tilanteessa, jossa valtion johtoon, merkittäviin instituutioihin tai sähköistä joukkoviestintää harjoittavaan yritykseen itseensä kohdistuu vakavaa rikollisuutta tai tällaisella uhataan. Tällaisesta toiminnasta voi löytyä kytköksiä informaatioodan käyntiin tai sellaisen valmisteluun. (Parmes ym. 2007, 134.)

Poikkeusoloissa sähköisen joukkoviestinnän teknisistä järjestelyistä vastaa liikenne- ja viestintäministeriö, joka voi valmiuslain perusteella antaa määräyksiä alan sääntelystä, säännöstelystä ja uudelleenjärjestelyistä. Valtiovallan uutistiedottamisesta kotimaisille joukkoviestimille vastaa valtion viestintäkeskus. Lääninhallitukseen perustetaan TIVA-yksiöitä, joiden tehtävänä on muun muassa sähköisen joukkoviestinnän teknisten järjestelyjen koordinoiminen alueellisella tasolla liikenne- ja viestintäministeriön määräysten mukaan. (Maanpuolustuskorkeakoulu 2006.)

Poikkeusoloissa sähköisen joukkoviestinnän yritysten tulee pyrkiä säilyttämään normaaliolojen palvelutasonsa resurssien sallimissa rajoissa niin hyvin kuin mahdollista sekä jatkaa viranomaistiedotusten välitystä. Tämän lisäksi Yleisradio Oy:llä ja Digita Oy:llä (ja eräillä muilla vastaavilla yrityksillä) on poikkeusolojen toimintaa koskevia erityisveloitteita, joiden mukaan nämä yritykset ovat veloitettu kriittisimmissäkin oloissa ylläpitämään tietyn määrän suomen- ja ruotsinkielisiä radio- ja televisiokanavia sekä niiden sisältämiä erilaisia palveluita. (Parmes 2007, 134) Yleisradion tulee jatkaa toimintaansa poikkeusoloissa mahdollisimman vähäisin muutoksin verrattuna normaalitilanteeseen ja varauduttava viranomaisten tiedotusten lähettämiseen. Yleisradion ja Digitan on poikkeusolojen aikana pidettävä toiminnassa vähintään yksi suomenkielinen radiokanava ja yksi televisiokanava koko maassa sekä näiden lisäksi ruotsinkielisillä alueilla yksi ruotsinkielinen radiokanava. Ulkomaille tiedottamisessa poikkeusolojen aikana käytetään mahdollisuuksien mukaan satelliitteja ja Internetiä. (Maanpuolustuskorkeakoulu 2006.) Varautumisessa myös Internetin osuus yhtenä sähköisen joukkoviestinnän jakelutienä on huomioitu. Jotta laitevalmistajat, maahantuoja ja ohjelmistotuottajat saataisiin myös huolehtimaan omien resurssiensa varaamisesta poikkeusolojen sähköisen joukkoviestinnän toteuttamiseen, on näistä asioista sovittava sähköisen joukkoviestinnän harjoittajan kanssa erikseen sopimuksin. Joukkoviestinnän valmiussuunnittelun tavoitteena on turvata reaaliaikainen ja totuudenmukainen tiedonvälitys kaikissa tilanteissa, jopa aseellisen hyökkäyksen olosuhteissa. (Parmes 2007, 134-135.)

4 Menetelmät

Tämän tutkimuksen aineistona käytän valmista uutistietokantaa, johon on kerätty uutisia eri puolilta maailmaa eri uutislähteistä. Tiedonhakuni tästä tietokannasta perustuu hakusanoihin ja hakustrategioihin, joilla kerään tietoa mediaan liittyvistä uutisista ja nimenomaan sähköisen joukkoviestinnän turvallisuuteen liittyvistä uutisista. Menetelmäni on sisällönanalyysi. Tässä kappaleessa esittelen tarkemmin käyttämäni aineistoa sekä valitsemani tutkimusmenetelmää ja siihen liittyviä erityispiirteitä. Aloitan seuraavan kappaleen käsittelemällä lyhyesti tietokantoja yleensä ja esittelen myös tämän tutkimuksen aineistona käyttämäni tietokannan, BBC-Monitoring -uutispalvelun. Näiden lisäksi käsittelem lyhyesti myös muita asioita,

jotka tulee ottaa huomioon tietokantoihin kohdistuvassa tiedonhaussa, kuten hakusanojen muodostamista ja luokittelua sekä erilaisia hakustrategioita.

4.1 Tietokannat

Tietokannat ovat eräänlaisia järjestetyn informaation kokoelmia, jotka usein liittyvät atk-pohjaisiin järjestelmiin. Tietokannat muodostuvat useista tiedostoista, jotka puolestaan ovat jakaantuneet erilaisiin tietueisiin. Tiedostot voidaan määritellä joukoksi tietueita, jotka on järjestetty jollain tietyllä tavalla käsiteltäväksi. Tietue määritellään jonkun kohteen tai kohteiden välisiä suhteita kuvaavaksi datan määrämuotoiseksi yhdistelmäksi, joka voi myös sisältää kuvailtavan kohteen, esimerkiksi artikkelin tekstin. Tietokannoille on ominaista niiden määritely kokonaisuus sekä tietty sisältö ja sisältöjen tuottajat. Tietokantojen sisältöjä kontrolloidaan ja tätä järjestelmään varten on luotu erityisiä hakumahdollisuuksia, joilla tietoa voidaan näistä tietokannoista etsiä. Tietokantoja myös päivitetään ahkerasti. (Alaterä & Halttunen 2002, 15-16.)

Tietokantoja on erilaisia ja niitä voidaan jaotella muun muassa niiden rakenteen ja käsittelyominaisuuksien tai sitten sisällön mukaan. Rakenteen ja käsittelyominaisuuksien mukaan voidaan tietokannat jakaa rakenteellisiin, tekstuaalisiin sekä muihin tietokantoihin. Rakenteellisissa tietokannoissa tietueet ovat rakenteisia eli niiden osat (tietoalkiot) voidaan määrittää tarkasti ja yksiselitteisesti, jonka takia tietokannasta on helppo tehdä kyselyjä, koska se mitä halutaan hakea, voidaan määritellä hyvinkin tarkasti. Tekstuaalisissa tietokannoissa tietoalkioista suurin osa on tekstiä, ääripään esimerkkinä olisi tällöin yksi kirjain luku, joka muodostaa tietueen. Tietueen sisältöä ei voida määrittää, koska sillä ei ole muuta rakennetta kuin tekstin oma rakenne. Muita tietokantoja ovat esimerkiksi erilaiset kuvatietokannat, jossa kuvat on syötetty tietokantaan bittijonoina. Tällöin tietokannalla ei myöskään ole määritettävissä olevaa rakennetta. Tosin nämä tietokantatyypit esiintyvät harvoin täysin puhtaina, esimerkiksi tekstuaalisten tietokantojen tietueet voivat olla osittain myös rakenteisia. Esimerkkinä voidaan ottaa viitetietokannat, joissa osa tietoalkioista (julkaisu vuosi) pystytään määrittelemään tarkasti, mutta taas osa (tiivistelmä) on tekstimassaa, jota taas ei pystytä määrittämään tarkasti. (Alaterä & Halttunen 2002, 17.)

Tietokannat voidaan jaotella myös niiden sisällön mukaan, jolloin kaksi pääryhmää ovat lähdetietokannat ja korviketietokannat. Lähdetietokannat ovat tietokantoja, jotka sisältävät etsityn tiedon, kun taas korviketietokannat sisältävät kuvauksen varsinaisesta kohteesta, jonka avulla esimerkiksi tietty artikkeli voidaan etsiä. Lähdetietokantoihin kuuluvat tekstitietokannat, faktatietokannat (esimerkiksi tilastotietokannat) sekä muut tietokannat, kuten kuva-, ohjelmisto- ja multimediatietokannat. Tekstitietokantoja ovat esimerkiksi sanomalehtien juttuarkistot, joissa sanomalehdissä julkaistut jutut julkaistaan kokonaisuudessaan. Korvike-

tietokantoja ovat viitetietokannat sekä hakemistotietokannat. Sanomalehtiartikkeleista voi muodostua myös viitetietokantoja, jolloin jutun tekstiä ei liitetä tietokantaan. Sen sijaan tietokannasta löytyy kuvaus jutusta ja sen sisällöstä, sekä tietoa milloin ja missä lehdessä juttu on julkaistu. (Alaterä & Halttunen 2002, 18.)

4.2 Aineisto - BBC-Monitoring uutispalvelu

Tässä tutkimuksessa käytän aineistonani BBC Monitoring -uutispalvelusta koostuvaa uutistietokantaa eli käytössäni on siis valmis aineisto. Valmistaa aineistoa erilaisten tutkimusten suorittamisen avuksi löytyykin enemmän kuin yleisesti ottaen tiedetäänkään ja nimenomaan tietokoneiden kehittyminen ja yleistyminen on mahdollistanut kaikenlaisen tiedon tehokkaamman varastoimisen. Valmiita aineistoja on arvioitava samalla tavalla kuin itse kerättyäkin aineistoa, jossa keskeinen kysymys on se, miten paljon aineistosta saadaan tietoa itse tutkimusongelman ratkaisemiseksi. Toinen keskeinen arvioitava ominaisuus on aineiston luotettavuus eli kuvaavatko aineiston sisältämät tiedot juuri sitä mitä niiden on tarkoituskin kuvata. (Alkunen, Pöntinen & Ylöstalo 2002, 52.)

Tässä tutkimuksessa aineistona käyttämäni BBC Monitoring -uutispalvelu on lähdetietokantoihin luettava tekstietokanta, sillä sieltä löytyvät kokonaisuudessaan tietokannassa olevat artikkelit. BBC Monitoring - uutispalvelu tarjoaa uutisia vuodesta 1996 alkaen 140:stä eri maasta ja yli 3000 medialähteestä. Näitä BBC Monitoring - uutispalvelun käyttämiä lähteitä ovat eri maiden uutiset, radio, televisio, lehdistö, uutistoimistot ja Internet-sivustot. Näiden lähteiden tuottama materiaali käännetään sivustolle englanniksi alkuperäisessä asussaan ilman mitään lisäkommentteja, jotta voitaisiin taata välitettyjen uutisten puolueettomuus. (BBC Monitoring Online, 3.)

BBC Monitoring uutispalvelu on siis tekstietokanta. Sen sisältämät uutisartikkelit on luetteloitu palveluun aiheen, maan, mihin uutinen liittyy ja artikkelin sisältämien sanojen mukaan. Artikkeleita voi hakea tietokannasta syöttämällä palveluun erilaisia hakusanoja, jotka liittyvät materiaaliin mitä haetaan. Palvelu suorittaa haun ja syöttää ruudulle listan hakutulokseen osuvien artikkeleiden otsikoista. Palvelu sisältää myös tarkemman, niin sanotun kehittyneen haun (advanced search), jota käytän tässä tutkimuksessa. (BBC Monitoring Online, 10.) Kaikki artikkelit ovat siis englanninkielisiä. Esittelen tarkemmin tätä hakumenetelmää hakustrategiaan liittyvässä alakappaleessa 5.3.2.

4.3 Sisällönanalyysi

Sisällönanalyysillä voidaan analysoida erilaista aineistoa systemaattisesti ja objektiivisesti (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105). Sisällönanalyysi on tutkimusmenetelmä, jonka avulla voidaan tehdä päätelmiä tutkimusaineiston suhteesta sen asia- ja sisältöyhteyteen; sillä voidaan tuottaa uutta tietoa ja näkemyksiä sekä sen avulla voidaan saada esille myös piileviä tosiasioita. Menetelmällä tutkittava aineisto voi olla milteinpä mitä tahansa, kunhan vain sillä on yhteyttä itse tutkittavaan ilmiöön ja sitä voidaan koota, havainnoida ja analysoida. Sisällönanalyysiiä käytetään useimmiten verbaalisten, symbolisten tai kommunikatiivisten sisältöjen analysoimiseen. Sisällönanalyysi on joukko erilaisia menettelytapoja, joiden avulla voidaan tehdä havaintoja ja kerätä tieteellistä tietoa erilaisten dokumenttien sisällöstä. Tutkimuksen kohteeksi voidaan ottaa itse dokumenttien sisältö ilmiönä sinänsä tai sitten jokin käsiteltävien dokumenttien ulkopuolinen ilmiö, jota dokumenttien uskotaan ilmaisevan. (Anttila 2005, 292.) Sisällönanalyysillä luodaan selkeyttä tutkittavaan aineistoon, jolloin on mahdollista tehdä luotettavia ja selkeitä johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä. Analyysissä aineisto hajotetaan ensi osiin, jonka jälkeen se käsitteellistetään ja kootaan uudestaan uudella tavalla loogiseksi kokonaisuudeksi. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110.)

Sisällönanalyysi on alun perin ollut luonteeltaan kvantitatiivinen analyysi, mutta sitä käytetään paljon myös kvalitatiivisena analyysimenetelmänä (Anttila 2005, 292). Tuomi ja Sarajärvi (2002, 107) tarkentavat tätä kirjoittamalla, että on olemassa sisällönanalyysiiä, jossa tutkittavaa ilmiötä voidaan kvantifioida, sekä on olemassa laadullista sisällönanalyysiiä, jonka raja kulkee juuri kvantifiointin reunalla. Heidän mielestään tulisikin tämän pohjalta erottaa kaksi käsitettä toisistaan, joista usein puhutaan synonyymeinä: sisällön erittely ja sisällönanalyysi. Sisällön erittely on dokumenttien analyysiiä, jossa kuvataan kvantitatiivisesti esimerkiksi tekstin sisältöä. Sisällönanalyysi on sitä vastoin pyrkimystä kuvata dokumenttien sisältöä sanallisesti. Tässä tutkimuksessa sisällönanalyysiiä on tarkoituksena käyttää nimenomaan kvantitatiivisena menetelmänä, jolloin kyse on Tuomen ja Sarajärven mukaan sisällön erittelystä. Jatkossa käytän kuitenkin käyttämäni menetelmää kuvatessani käsitettä sisällönanalyysi sisällön erittelyn tilalla. Kvantitatiivisen sisällönanalyysin tavoitteena on kuvata jonkin aineiston jakautumista luokkiin ja kategorioihin ja näin ilmaista sisällön olemusta sekä laskea erilaisia esiintymistiheyksiä. Tutkittavan aineiston ei tarvitse olla sanallista, sillä tällä analyysillä voidaan tutkia myös esimerkiksi elokuvia, radio- ja televisio-ohjelmia, sanoma- ja aikakauslehtiä tai www-sivuja. Tosin sisällönanalyysi on vakiintunut käsittämään verbaalien sisältöjen analyysin ja muiden sisältöjen analyysille onkin otettu käyttöön muita nimiä. (Anttila 2005, 292.)

Sisällönanalyysin luokitusrunko on luettelo tutkimuksen kaikista sisältöluokista, jotka sisältävät pienempiä luokiteltavissa olevia tekijöitä (osioita). Tutkimuksen aineisto jaetaan havain-

toyksiköihin. Tällaisia havaintoyksiköitä voivat olla esimerkiksi kirjoitetuissa dokumenteissa otsikot tai pääkirjoitukset. Luokitusyksikkö on havaintoyksikön osa. Kun sisällönanalyysiä käytetään kvantitatiivisena tutkimusmenetelmänä, kuten tässä tutkimuksessa, luokitusyksiköt saavat numeerisia arvoja sen mukaan kuin ne aineistossa esiintyvät. Kun aineisto on näin muutettu numeeriseen muotoon, on mahdollista edetä havaintomatriisiin, jolloin voidaan käyttää myös tilastollisia menetelmiä aineiston tulkinassa. Tavallisimpia sisällönanalyysissä käytettyjä tilastollisia menetelmiä ovat sisältöluokkien keskiarvojen ja muiden tunnuslukujen laskeminen, ristiintaulukointi, varianssianalyysi, korrelaatiokertoimien laskeminen ja faktori-analyysi. (Anttila 2005, 293.)

Sisällönanalyysi voidaan toteuttaa hieman eri tavoilla: aineistolähtöisesti, teoriaohjaavasti tai teorialähtöisesti. Aineistolähtöisessä analyysissä aineisto redusoidaan eli pelkistetään, jonka pohjalta voidaan ryhmitellä käsiteltävästä aineistosta esiin nostetut asiat. Aineiston ryhmitteilyn jälkeen käydään alkuperäisilmaisut läpi ja etsitään samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia niiden välillä, jonka pohjalta käsitteet ryhmitellään uudestaan luokiksi. Aineistopohjainen sisällönanalyysi siis etenee aineiston ehdoilla, sillä teoreettiset käsitteet luodaan aineistosta. Myös teoriaohjaava sisällönanalyysi etenee periaatteessa aineiston ehdoilla, mutta abstrahoinnissa eli teoreettisten käsitteiden luomisessa aineisto liitetäänkin valmiisiin, tutkittavasta ilmiöstä ”jo tiedettyihin” teoreettisiin käsitteisiin. Kolmas sisällönanalyysin versio on teorialähtöinen sisällönanalyysi, jota myös itse käytän tässä tutkimuksessa. Tämä eroaa edellisistä kahdesta siinä, että aineiston analyysin luokittelu perustuu aikaisempaan viitekehykseen, joka voi olla esimerkiksi jokin teoria tai käsitejärjestelmä. Ensimmäiseksi vaiheeksi teorialähtöisessä analyysissä tulee siis analyysirungon muodostaminen, jonka sisälle muodostetaan erilaisia luokituksia tai kategorioita. Analyysirunko voi olla strukturoitu eli silloin aineistosta kerätään vain analyysirunkoon sopivia asioita. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110-112, 116.)

4.3.1 Analyysiyksiköiden muodostaminen ja luokittelu

Ennen kirjallisten dokumenttien arvioinnin aloitusta sisällönanalyysillä tutkijan tulee valita, minkälaisia analyysiyksiköitä dokumenteista tulee kerätä. Erilaisia mahdollisuuksia on monia, tutkija voi etsiä tekstistä esimerkiksi tiettyjä sanoja, fraaseja, lauseita, kappaleita, lukuja, kirjoja, kirjoittajia tai otsikoita. (Berg 2007, 310.) Tässä tutkimuksessa analyysiyksiköiksi on valittu turvallisuuteen liittyvät yksittäiset sanat, joita tietokantaan tehtävien hakujen avulla kerätään BBC-Monitoring - uutispalvelun mediaan liittyvistä uutisista vuosilta 1997-2007.

Kuten jo edellisessä kappaleessa mainitsin, tässä tutkimuksessa käytän teorialähtöistä sisällönanalyysiä, joka perustuu ennalta valittuun viitekehykseen. Viitekehyksenä käytän yritysturvallisuuden osa-alueita, joiden sisältöä esittelin kappaleessa kolme ”Sähköisen joukkoviestinnän turvallisuus kokonaisturvallisuuden viitekehyksessä”. Pääluokat, joihin aineistosta poimi-

tut artikkelit luokitellaan ovat siis seuraavat: 1) tuotannon ja toiminnan turvallisuus, 2) työturvallisuus, 3) ympäristön turvallisuus, 4) tietoturvallisuus, 5) henkilöturvallisuus, 6) toimintaturvallisuus, 7) rikosturvallisuus, 8) pelastustoiminta, 9) valmiussuunnittelu ja 10) ulkomaantoimintojen turvallisuus. Näistä uhkista muodostuu hakusanojen pääluokat, joihin jokainen käytettävä hakusana luokitellaan. Luokittelulla tarkoitetaan yksinkertaisinta aineiston järjestämisen muotoa, jolloin määritellään erilaisia luokkia ja lasketaan, monta kertaa jokainen luokka esiintyy käytettävässä aineistossa. (Tuomi & Sarajarvi 2002, 95). Näiden luokkien alle ideoin mahdollisimman kattavasti erilaisia luokkiin liittyviä käsitteitä eli analyysiyksiköitä, joita käytän hakusanoina aineiston käsittelyssä. Luomani analyysirunko on tässä tutkimuksessa strukturoitu eli kerään aineistosta vain ennalta määrittelemäni analyysirunkoon sopivia asioita.

Hakusanoja valittaessa tarkoituksena on selvittää haun aihetta parhaiten kuvaavia sanoja (Halonen 1999, 18). Jotta hakusanoista saataisiin mahdollisimman kattavia, kannattaa niiden ideoimisessa käyttää apuna mahdollisuuksien mukaan tesauksia ja asiasanastoja, jolloin saadaan selville tarkasteltavaan käsitteeseen liittyvät muut läheiset käsitteet ja näiden käsitteiden väliset suhteet (Heikkinen, Agander, Ijäs, Laitinen 2005, 26). Tesauruksella tarkoitetaan listaa asiasanoista, joiden yhteydessä ilmaistaan mielenkiinnon kohteena olevien käsitteiden vastaavuus-, hierarkkisia- ja assosiaatiosuhteita muihin termeihin ja sanoihin (Alaterä, Halttunen & Sormunen 2001-2005). Toki tämän tutkimuksen kohdalla tulee muistaa, että käytettävät hakusanat ovat tietyn alan erityissanastoa, joten asiasanastoista ei välttämättä löydy viitteitä kaikille käytettäville sanoille.

4.3.2 Hakustrategiat

Hakustrategialla tarkoitetaan hakulausekkeen muotoilemista, mutta laajemmassa merkityksessä sillä voidaan tarkoittaa myös koko hakua koskevaa suunnitelmaa tai lähestymistapaa. Analysoimalla tiedonhakijoiden toimintaa suorittaessaan tiedonhakua on löydetty erilaisia hakustrategiatyyppejä, joita ovat esimerkiksi pikahaku, lohkostrategia, helmenkasvatusstrategia tai peräkkäisten fasettien strategia. Alaterän ja Halttusen (2002, 87) kirjassaan esittelemistä eri hakustrategioista käyttökelpoisimpana tämän tutkimuksen kannalta on lohkostrategia. Lohkostrategialle on ominaista hakutehtävän ja hakukäsitteiden huolellinen analysoiminen. Jokainen haussa käytettävä käsite kuvataan kattavasti vaihtoehtoisilla hakutermeillä, joita voidaan yhdistää boolean logiikan mukaisesti. Palaan esittelemään tämän boolean logiikan hieman edempänä. Lohkostrategia on hyvä vaihtoehto, kun tavoitteena on kattava hakutulos ja hakuongelma on suhteellisen selkeä. Hakusanojen vaihtoehtoisten termien ideoiminen onkin tärkeää tätä hakustrategiaa käytettäessä.

BBC-Monitoring -uutistietokannasta voidaan etsiä oman mielenkiinnon alaisia artikkeleita kahden erilaisen hakutavan mukaan eli voidaan käyttää Internet tyylistä hakua, joka on perushaku, tai sitten kehittyneempää hakutapaa (advanced search). Internet tyyllisessä perushaussa hakukone löytää valitut hakusanat missä asiayhteydessä tahansa, jolloin hakukone etsii haettavan sanan tai lauseen joko yhdessä muiden asetettujen sanojen kanssa tai yksinään. Tätä hakutyyliä käytetään yleensä siinä tapauksessa, kun on hieman epävarmaa mitä tietoa etsitään tai kun halutaan löytää laajasti materiaalia tietystä aiheesta. (BBC Monitoring Online, 11.)

Tämän tutkimuksen toteuttamisessa käytän kehittyneyttä hakua, jolloin on mahdollista rajata tarkemmin etsittävä tieto. Koska haussa käytetään hyväksi Boolean logiikkaa, on mahdollista saada tarkempia hakutuloksia. Tällöin tietokantaan tehtävissä hakuissa voidaan käyttää joko yksittäisiä sanoja ja lauseita tai yhdistellä eri hakusanoja boolean logiikan mukaisten termien eli niin sanottujen boolean operaattoreiden avulla, jotka ovat AND, OR ja NOT. (BBC Monitoring Online, 11.) Englantilaisen matemaatikon George Boolean luoman boolean logiikan periaatteiden ymmärtäminen onkin hyvin hyödyllistä, sillä hänen kehittämiensä boolean logiikka on käytössä hyvin monissa eri tietokannoissa. Boolean logiikan ymmärtäminen on usein monipuolisten hakujen edellytys. (Alaterä & Halttunen 2002, 38.)

Boolean operaattoreilla voidaan yhdistää kaksi hakusanaa toisiinsa (A ja B). Komento AND eli yhdiste hakee tietokannasta viitteet, jotka sisältävät sekä A:n että B:n. Komento OR eli leikkaus hakee viitteet, joissa on A, B tai molemmat. Kolmas komento eli NOT eli erotus hakee tietokannasta viitteet, jotka sisältävät A:n, mutta jättää pois B:n. Tuloksista jäävät pois myös viitteet, jotka sisältävät sekä A:n että B:n.

BBC-Monitoring Online -tietokannan hakusivulla on myös mahdollista tarkentaa omia hakutuloksia erilaisia asetuksia muuttamalla. Esimerkiksi erilaisia aika-asetuksia muuttamalla saadaan tuloksia koskien tiettyä päivämäärää tai aikaväliä. Vaihtoehtoina ovat esimerkiksi ennen tai jälkeen tietyn päivämäärän tapahtuneiden uutisten haku tai hakea kahden eri päivämäärän välissä tapahtuneita uutisia. Hakusivulla on myös mahdollista tehdä tarkennuksia koskien maita, maanosia ja aihealueita, joista tietoa halutaan saada. Jokainen palvelussa oleva uutinen on määritetty kuuluvaksi tiettyihin kategorioihin. (BBC Monitoring Online, 12-13.)

5 Tutkimuksen toteuttaminen

Ennen tutkimuksen varsinaista toteuttamista suoritin erilaisia testihakuja, joiden pohjalta pystyin arvioimaan valitsemaani hakustrategiaa ja tekemään siihen myös tarvittavia muutoksia. Alkuperäiseen tutkimusmenetelmään ja sen käyttöön sekä hakustrategiaan jouduinkin tekemään paljon muutoksia, koska tietokannan laajuuden takia testihauissa tuli esiin ongelmia koskien tietojen läpikäyntiä ja hakua. Suurimmat muutokset tapahtuivat hakujen pohjaksi valitsemissani analyysiyksiköissä eli hakusanoissa, jonka pohjalta jouduin myös muuttamaan valitsemani sisällönanalyysin toteuttamistapaa. Tässä luvussa käyn läpi vaiheittain, miten tutkimus toteutettiin ja sen toteuttamisessa esiin tulleet ongelmat ja huomiot. Näiden vastaan tulleiden ongelmien pohjalta jouduin muuttamaan lähestymistapaani ja muokkaamaan alkuperäistä strategiaa. Käyn siis luvussa läpi perustellusti muutokset tiedonhakustrategiassani. Tässä kappaleessa esittelen siis tutkimuksen toteuttamisen vaiheittain raportoimalla, testihauista, varsinaisen hakustrategian valitsemisesta sekä artikkelien luokittelusta ja tämän luokittelun perusteista.

5.1 Ensimmäinen testihaku

Ideana oli siis ideoida mahdollisimman kattavasti erilaisia hakusanoja valittujen pääluokkien alle ja näiden hakusanojen pohjalta tehdä hakuja tietokantaan. Tarkoituksena oli käydä läpi yksitellen kaikki vuodet vuodesta 1997 vuoteen 2007. Ensimmäisen testihauksen pohjaksi valitsin muutamia turvallisuuteen liittyviä hakusanoja, joiden avulla saataisiin tietoa millaisia tuloksia näiden sanojen pohjalta muodostuu. Käytettävät hakusanat tässä ensimmäisessä testihauksessa olivat lightning, flood, fire ja theft. Haku kohdistettiin siis yhteen hakusanaan ja vuoteen kerralla rajaamalla aikaväli esimerkiksi 1.1.2000-31.12.2000 ja haku rajattiin kohdistumaan vain mediaan liittyviin uutisiin. Haku toistettiin siis samalla sanalla kaikkina vuosina 1997-2007. Haun pohjalta saadut tulokset eli artikkelit, joissa valittu sana esiintyi kyseisellä aikavälillä, käytiin läpi yksitellen kunkin vuoden kohdalla. Artikkelien läpikäymisellä saatiin tietoa siitä, miten hakutulokset vastaavat sitä mitä halutaan tietää.

Sanoilla lightning ja flood suoritettujen haun vuosittain antoivat tulokseksi sellaisen määrän artikkeleita, jotka oli mahdollista ja järkevää käydä läpi yksitellen. Tosin sellaisten tapahtumien lukumäärä, jotka vastasivat sitä mitä ajettiin takaa, oli yllättävän vähäinen. Suurin osa siis haun tuloksena olevista artikkeleista ei liittynyt tutkittavaan asiaan mitenkään. Sanalla lightning viitattiin useassa artikkelissa tiettyyn operaatioon nimeltä Lightning sekä sanaa käytettiin kuvainnollisesti ilmaisemaan, että jotain tapahtui hyvin nopeasti. Suurin osa tulviin liittyvästä uutisoinnista kertoi lähinnä tulvista joillakin alueilla, mutta uutisissa ei ollut eritelty vaikutuksia sähköisen joukkoviestinnän toimintaan näillä alueilla tai niihin kohdistuneista tuhoista. Flood sanaa käytettiin myös paljon verbinä, esimerkiksi tietoa tulvi, Internet tulvii

jotakin ja niin edelleen. Monet samat uutiset myös toistuivat moneenkin kertaan hakutuloksissa olevissa artikkeleissa. Kokeillessani hakua sanoilla theft ja fire hakuosumat lisääntyivät todella paljon. Sellaisen artikkelimäärän läpi käyminen kymmenen vuoden aikavälillä vaatisi todella paljon aikaa eikä siten olisi kovinkaan järkevää, sillä hakusanoja oli tarkoituksena ideoida hyvin kattavasti.

Parilla eri hakusanalla suoritettu testihaku toi siis esiin monenlaisia ongelmakohtia hakujen toteuttamisessa sekä hakujen lähtökohdissa. Ensinnäkin hakutulosten suuri määrä tiettyjen hakusanojen kohdalla on ongelma, sillä uutiset on käytävä läpi, jotta tuloksista saataisiin suodatettua ne artikkelit, jotka eivät liity tutkittavaan asiaan. Artikkeleita lukiessani tosin tein huomion, että pelkkien artikkelien otsikoidenkin perusteella voidaan nähdä, kuvaako artikkelin sisältö haluttua asiaa. Vain otsikot lukemalla artikkelien läpi käyminen nopeutuu huomattavasti, mutta ongelmana on mielestäni kuitenkin hakutulosten suuri määrä yksittäisen hakusanan kohdalla, kun tarkoituksena on tarkastella kymmenen vuoden ajanjaksoa ja kymmeniä erilaisia hakusanoja. Ratkaisuksi näihin ongelmiin päätettiin tarkasteltavat vuodet aluksi vähentää kahteen eri vuoteen ja sitten lisätä näitä tarkasteluvuosia mahdollisuuksien ja ajan mukaan. Jotta nämä kaksi tarkasteltavaa vuotta olisivat vertailukelpoiset, tulisi näiden vuosien artikkelien määrän tietokannassa olla suhteellisen samaa luokkaa. Lähtökohtana oli se, että vuosi 2007 on yksi valittu vuosi ja toinen valittu vuosi tulee olemaan vanhin vuosi, jossa aineiston määrä on suhteellisen sama kuin vuonna 2007. Hakuja tekemällä tietokantaan vuosi 2007 sisälsi 13 957 kappaletta artikkeleita. Vanhin vuosi vuodesta 1997, jossa aineiston määrä on suhteellisen sama on vuosi 2000 13 482 artikkelilla, joten uusiksi tarkasteluvuosiksi päädyttiin valitsemaan vuodet 2000 ja 2007.

Toinen ydinongelma oli hakusanat. Jotta tutkimuksesta saataisiin tarpeeksi kattava, pitäisi hakusanoja olla monia kymmeniä, joka merkitsee todella suurta työtä artikkelien läpi käymisessä. Sitä paitsi yksittäiset hakusanat saattavat toimia synonyymeinä tai kuvainnollisina sanoina tai verbeinä, joka lisää hakutuloksiin paljon sellaisia artikkeleita, jotka eivät liity tutkittavaan asiaan mitenkään. Yksittäiset hakusanat muutettiin laajemmiksi turvallisuutta koskeviksi hakutermeiksi (esimerkiksi risk, threat, security), joita voitaisiin mahdollisesti saatujen hakutulosten pohjalta laajentaa tutkimuksen edetessä. Näitä laajemmilla hakutermeillä suoritettavaa hakua tarkennetaan osoittamalla hakutermit boolean operaattoreiden mukaan tiettyyn kontekstiin, kuten broadcasting, radio ja television.

Tarkoitukseni oli alun perin käyttää sisällönanalyysiä kvantitatiivisena menetelmänä, jossa eri turvallisuuteen liittyvien hakusanojen määrät vuosittain kerättäisiin esimerkiksi Excel-taulukkoon. Tällä tavalla muuttamalla ei-numeerinen aineisto numeeriseen muotoon voitaisiin tuloksia tarkastella kvantitatiivisesta näkökulmasta. Koska testihakujen perusteella päädyttiin käyttämään aluksi laajempia termejä yksittäisten suppeiden hakusanojen sijasta, täytyy lä-

hestymistapaa muuttaa kvalitatiivisempaan suuntaan. Koska yksittäisillä hakusanoilla suoritettujen hakujen tuloksista suurin osa oli asiaan liittymättömiä uutisia tai samasta tapahtumasta on monia artikkeleita, ei tietojen kerääminen numeeriseen muotoon pelkästään saatujen hakutulosten perusteella ole mielekäästä ja antaa myös vääristyneen tuloksen. Jatkossa laajemmilla hakusanoilla suoritetuilla hauilla saadut hakutulokset käydään läpi siten, että ne artikkelit, jotka vastaavat tutkittavaa asiaa, käydään yksitellen läpi ja tämän pohjalta tehdään arviointi artikkelin kohteena olevasta sähköiseen joukkoviestintään liittyvästä tapahtumasta. Menetelmät luvussa (Sisällönanalyysi 5.3) totesin Tuomen ja Sarajärven (2002, 105) erittelevän toisistaan käsitteet sisällön erittely (dokumenttien analyysi, jossa kuvataan kvantitatiivisesti esimerkiksi tekstin sisältöä) ja sisällönanalyysi (pyrkimystä kuvata dokumenttien sisältöä sanallisesti). Alun perin tarkoitukseni oli lähteä lähestymään aihetta nimenomaan sisällön erittelyn mukaisesti, mutta testihakujen pohjalta lähestymistapaa joudutaan muuttamaan lähemmäksi sisällön analyysiä eli aineiston kvantifioinnin sijasta paneudutaankin sähköisen joukkoviestinnän turvallisuuteen liittyvien artikkelien analysoimiseen sanallisesti.

Testihaun perusteella on perusteltua myös kiinnittää huomiota hakusanoihin ja niiden järjestäytymisestä ennalta asetettuihin pääluokkiin. Ennen testihaun suorittamista suunnittelin ideoivani ennalta valittujen pääluokkien alle etukäteen käytettävät yksittäiset hakusanat mahdollisimman laajasti. Testihaun pohjalta tehtyjen huomioiden pohjalta joudutaankin päättämään erilaiseen ratkaisuun eli yksittäisten hakusanojen tilalla käytetäänkin laajempia turvallisuuteen liittyviä hakusanoja, jotka on rakennettu käyttämällä hyväksi boolean operaattoreita. Todennäköisesti aineiston lopullisen analysoinnin jälkeen tullaan tulokset luokittelemaan pääluokkiin sähköisen joukkoviestinnän valmiussuunnittelun pohjana käytettävien uhkien mukaan, mutta testihaussa esiin tulleiden ongelmien takia ei ole tarkoituksenmukaista sitoutua tarkkoihin rajattuihin alaluokkiin.

5.2 Toinen testihaku: haku laajemmilla käsitteillä

Toiseen testihakuun valittiin työmäärän vähentämiseksi tarkasteltavaksi siis vain kaksi vuotta, vuodet 2000 ja 2007. Vuosia on tarkoitus mahdollisesti lisätä riippuen testihakujen lopullisista tuloksista. Edellisen testihaun tulosten perusteella päädyttiin myös käyttämään laajempia hakutermejä sekä hyväksikäyttämään boolean operaattoreita hakusanojen rakentamisessa. Toisen testihaun pohjaksi valittiin seuraavat hakutermit:

1. broadcasting AND (hazard* OR threat* OR risk* OR security* OR safety*)
2. radio AND (hazard* OR threat* OR risk* OR security* OR safety*)
3. television AND (hazard* OR threat* OR risk* OR security* OR safety*)

Haku suoritettiin siten, että kaikki nämä yllä olevat kolme hakutermiä haettiin sekä ajanjaksolla 1.1.2000-31.12.2000 ja 1.1.2007-31.12.2007. Hakutuloksiksi saatujen dokumenttien määrät ovat seuraavanlaiset:

- 1.1.2000-31.12.2000
  - hakutermi 1: 590 dokumenttia
  - hakutermi 2: 849 dokumenttia
  - hakutermi 3: 591 dokumenttia
- 1.1.2007-31.12.2007
  - hakutermi 1: 1294 dokumenttia
  - hakutermi 2: 1915 dokumenttia
  - hakutermi 3: 1211 dokumenttia

Toista testihakua päätettiin jatkaa siten, että sekä vuoden 2000 että 2007 hakutuloksista suoritettuna aikaisemmin esitetyillä kolmella laajalla hakutermillä tarkasteltiin jokaisen hakutermien 100 ensimmäistä artikkelia (yhteensä siis kolmella eri hakusanalla per vuosi 600 artikkelia), joista poimittiin erikseen Wordille ne artikkelit, jotka vastasivat sitä mitä tässä tutkimuksessa oli tarkoitus tutkia eli sähköisen joukkoviestinnän turvallisuuteen liittyviä tapahtumia kyseisellä ajanjaksolla. Tässä vaiheessa kiinnitettiin myös huomiota näiden 600 artikkelin läpikäymiseen käytetty aika, jotta voidaan arvioida, kauanko menee aikaa kaikkien toisen testihaun keräämien artikkelien läpi käymiseen. Artikkelien pituudesta sekä sisällön selkeydestä riippuen kunkin hakusanan sadan ensimmäisen hakutuloksen läpikäymiseen meni noin puolesta tunnista viiteenkymmeneen minuuttiin aikaa. Artikkelien sisältö ja niiden liittyminen tutkittavaan asiaan pystyttiin pääsääntöisesti arvioimaan otsikoiden perusteella, mikä vähensi huomattavasti artikkelien käsittelyyn kuluva aikaa. Osan artikkelien sisällöstä ei tosin selvinnyt otsikon perusteella, jolloin sisältö piti arvioida lukemalla koko artikkeli tai ainakin osia siitä. Tutkittavaan asiaan liittyvät artikkelit kopioitiin Wordille, jonka jälkeen analysoin artikkelien sisällön ja kirjoitin suomeksi parin lauseen pituisen tiivistelmän artikkelin sisällöstä. Mielenkiinnon kohteena oli erityisesti mitä on tapahtunut, mitkä ovat tämän tapahtuman seuraukset sekä syyt tähän tapahtumaan. Tämän jälkeen kokosin ja siirsin tiedot erikseen vuosittain Excel-taulukkoon tietojen käsittelyn helpottamiseksi (saatavissa allekirjoittaneelta). Kun sekä vuosien 2000 ja 2007 tiedot oli syötetty taulukoihin, pystyin tekemään lyhyen yhteenvedon toisen testihaun tuloksista ja huomioista sekä tekemään alustavaa vertailua näiden kahden vuoden aikana tapahtuneiden tapahtumien erityispiirteistä. Hakutuloksena saaduista artikkeleista myös sellaiset kirjoitukset, jotka käsittelevät nimenomaan sähköisen joukkoviestinnän turvallisuutta tai uhkakuvia yleisellä tasolla esimerkiksi sen kuluvan vuoden aikana, otettiin myös talteen erilliselle Wordille mahdollista jatkokäsittelyä tai jatkokäyttöä varten.

Toisessa testihaussa sähköisestä joukkoviestinnästä uutisoidut yleisimmät uhkatilanteet vuonna 2000 liittyivät pääasiallisesti työturvallisuuskysymyksiin tai yrityksen toiminnan valmius- ja jatkuvuussuunnitteluun. Työturvallisuuskysymykset liittyivät journalistien uhkailuun ja pelotteluun, jolla yritetään estää heitä tutkimasta tai julkaisemasta tiettyjä artikkeleita eli tekemästä työtään. Myös journalistien kuolemantapaukset olivat yksi iso osa näitä työturvallisuuskysymyksiä. Valmius- ja jatkuvuussuunnitteluun liittyviä turvallisuusongelmia olivat lähinnä toiminnan eriasteiset keskeytymiset eri syistä. Syyt media-alan yritysten toiminnan keskeytymiseen ovat usein poliittisia tai taloudellisia. Artikkeleissa esiin tulleita poliittisia syitä toiminnan keskeytymiseen ovat esimerkiksi se, että joukkoviestinnän yrityksen johdon yhteiskunnalliset ja poliittiset mielipiteet ja linja vaikuttavat yhtiön lähetyksien sisältöön ja näin uhkaavat kanavan tai aseman poliittista itsenäisyyttä, jonka johdosta työntekijät vastalauseksi aloittavat lakon ja vaativat johdon eroamista. Artikkelien mukaan eri maiden hankala poliittinen tilanne voi johtaa sanavapauden rajoittamiseen kun media-alan yritykset eivät saa tai voi uutisoida, kritisoida tai keskustella tietyistä yhteiskunnallisista aiheista. Joukkoviestimien toimintaa yritetään myös rajoittaa laeilla ja sensuurilla, joihin vetoamalla niiden toiminta voidaan estää väliaikaisesti tai sulkea kanava kokonaan. Joukkoviestimien toiminta voi lamautua pitkiksi ajoiksi kun ne joutuvat sotilaallisen hyökkäyksen kohteeksi alueellisen konfliktin seurauksena. Toiminnan keskeytymiseen johtavat taloudelliset ongelmat ovat artikkelien perusteella esimerkiksi maksamattomat velat sähköyhtiöille, jonka johdosta yritykseltä evätään sähkönsaanti kokonaan.

Sähköiseen joukkoviestintään kohdistuneista uhkatilanteista kirjoitetuissa artikkeleista vuodelta 2007 painopiste oli sen sijaan selkeästi journalistien turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä. Aineistosta löytyi paljon artikkeleita, jotka käsittelivät yksittäisiä journalisteja vastaan kohdistuneita hyökkäyksiä sellaisinaan sekä myös sellaisia yleisesti asiaan huomiota kiinnittäviä artikkeleita, joissa jokin taho ilmaisi huolestuneen kannanottonsa journalistien turvallisuuden nykytilannetta kohtaan. Näissä artikkeleissa vedottiin journalistien turvallisuuden parantamiseen ja esillä olivat monet kansainväliset ja kansalliset journalistien turvallisuutta edistävä organisaatiot. Vuonna 2007 tapettiinkin artikkelien mukaan ennätysmäärä journalisteja. Kuolemantapausten lisäksi puheenaiheena oli myös yleisesti kasvanut mediaan kohdistunut paine, jonka seurauksena journalisteja on yritetty hiljentää ja heidän työtään vaikeuttaa eri tahoilta tulleelta pelottelulla ja uhkailulla. Tämän mediaan kohdistuneen paineen kautta myös kanavia ja tv- ja radioasemia on suljettu perusteettomasti tavoitteena hiljentää tietyt mediat rajoittamalla sana- ja lehdistönvapautta. Nämä toimenpiteet eivät välttämättä perustuneet voimassaolevaan lainsäädäntöön, mutta joissain maissa viranomaiset myös tiukensivat joukkoviestintään liittyvää lainsäädäntöä tarkoituksena estää joukkoviestimien tietynlainen toiminta.

Toisessa testihaussa nousi esiin ongelmia, jotka liittyvät käytettävien hakusanojen laajuuteen. Näillä laajemmilla hakusanoilla ei toisen testihaun pohjalta saaduista tuloksista saatu mielestäni suhteessa kokonaisturvallisuuden ts. yritysturvallisuuden osa-alueisiin tarpeeksi kattavalta alueelta artikkeleita. Hakusanoilla saadut hakutulokset keskittyivät muutamiin yksittäisiin turvallisuuden osa-alueisiin, kun taas artikkelit tietyiltä osa-alueilta puuttuivat lähes kokonaan, vaikka yleisesti arvioiden myös tällaisia hakutuloksista suurimmaksi osaksi pois jääviä uhkia toteutuu todellisuudessa. Ratkaisuna tähän olisi ollut alun perin suunnittelemani lähestymistapa, jossa jokaisen kokonaisturvallisuuden osa-alueen alle olisi etukäteen luotu hakusanoja yksittäisistä uhkista, jolloin hakutulosten kattavuutta olisi pystytty lisäämään huomattavasti. Mutta ensimmäisen testihaun pohjalta tämä lähestymistapa todettiin todella työlääksi ja aikaa vieväksi, joten päädyttiin käyttämään laajempia ja kokoavampia hakusanoja. Tarkoituksena olisi näiden toisessa testihaussa käyttämäni hakusanojen pohjalta saada esiin joitakin suhteellisen yksinkertaisia tietyn osa-alueen tai useamman sellaisen kattava analyysi. Päädyimme siis analysoimaan aineistosta sen materiaalin, mitä sen pohjalta on käytettävissä, ja raportoimaan tähän raporttiin ne asiat, mitä näillä laajemmilla hakusanoilla saadusta aineistosta jäi selvittämättä ja mitä tulisi jatkossa selvittää, mikäli tätä analyysiä halutaan täydentää. Tämän ratkaisun pohjalta käsittelen luvussa X Tutkimuksen arviointi ja luotettavuus tämän analyysin pohjalta mahdollisia jatkotutkimuksia. Tarkoitukseni on siis kuvata, miten BBC-Monitoring-uutispalvelusta keräämieni artikkelien pohjalta voisi tätä aloittamaani analyysiä tulevaisuudessa jatkaa, täydentää ja tarkentaa siltä osin, mitä en itse tässä analyysissä pysty käsittelemään.

5.3 Päähaku

Päädyimme siis toteuttamaan itse tutkimuksen toisen testihaun mukaisesti eli käyttämällä laajempia hakutermejä:

1. broadcasting AND (hazard* OR threat* OR risk* OR security* OR safety*)
2. radio AND (hazard* OR threat* OR risk* OR security* OR safety*)
3. television AND (hazard* OR threat* OR risk* OR security* OR safety*)

Näillä kolmella hakusanalla tehtiin haut koskien vuoden 2000 sekä 2007 uutisia aivan samalla tavalla kuin toisessa testihaussa arvioiden artikkelien sisältöä tutkittavan asian suhteen lähinnä otsikkotasolla ja epäselvemmissä tapauksissa itse artikkelin sisällön tasolla, mutta erona testihakuun käsitelinkin kaikki hakutuloksena saadut artikkelit. Tutkimuksen tarkoitukseen sopivat artikkelit siirsin edelleen Word-dokumentille hakusanoittain ja vuosittain. Itse haussa ilmaantui kuitenkin ongelmia, joihin en ollut varautunut etukäteen. BBC-Monitoring-uutispalvelu nimittäin näytti hakutuloksissa vain 1000 ensimmäistä hakutulosta, eikä ollenkaan 1000 artikkelin ylimeneviä. Eli vaikka kokonaishakutuloksissa näytettiin kaikkien hakusa-

naan osuneiden artikkelien lukumäärä (joka oli varsinkin vuoden 2007 osalta kaikissa tapauksissa yli 1000), ei itse artikkeleita pystynyt lukemaan. Tämän takia vuoden 2007 artikkeleiden osalta en pystynyt käsittelemään kuin 1000 ensimmäistä artikkelia eli sen ylimenevät artikkelit eivät teknisistä syistä ole tässä analyysissä mukana. Tämä tietenkin heikentää osiltaan tutkimuksen luotettavuutta, mitä käsittelem jatkossa tarkemmin.

Kun hakutuloksista keräämäni tutkimuksen kannalta oleelliset artikkelit oli siirretty Word-dokumentille, tämän jälkeen analysoin artikkelien sisältöä yksitellen ja kirjoitin parin lauseen pituisen tiivistelmän kustakin artikkelista erilliselle dokumentille omin sanoin. Artikkelien sisällöstä hain lähinnä tietoa siitä, mikä on itse tapahtuma eli uhka- tai vaaratilanne sekä mitä seurauksia tällä tapahtumalla on sähköiselle joukkoviestinnälle tai sähköisen joukkoviestinnän toimijalle. Näiden lisäksi pyrin löytämään artikkeleista syitä tapahtumiin ja kirjaamaan ne ylös tiivistelmädokumenttiin. Kaikkia näitä tietoja ei kuitenkaan kaikista artikkeleista löytynyt. Yhden yksittäisen vuoden kohdalla käyttämieni eri hakusanojen tuloksena tuli osittain täysin samoja artikkeleita tai eri artikkeleita, joissa käsiteltiin kuitenkin samaa tapahtumaa. Periaatteeni oli, että kerään vain yhden artikkelin tietystä tapahtumasta per hakusana. Mikäli kahdella eri hakusanalla tulokseksi tuli molempiin sama artikkeli, tein ensimmäisen hakusanan kohdalla tästä artikkelista ensin tiivistelmän ja toisen hakusanan kohdalla talletin artikkelin dokumentille ja viittasin artikkelin sisältöön lähinnä sillä, että kyseessä on sama artikkeli kuin edellisessä haussa. Sen jälkeen kun olin käsitellyt samalla tavalla kaikilla hakusanoilla tulokseksi saadut artikkelit, muodostin artikkeleista tekemieni tiivistelmien perusteella Excel- taulukon. Taulukko oli tarkoitettu itselleni lähinnä työkaluksi, jonka avulla minun oli helpompi ja selkeämpi jatkokäsitellä artikkeleita. Sekä vuodelle 2000 ja 2007 tein omat taulukot, joihin artikkelit oli järjestetty hakusanoittain (broadcasting, televisio, radio) Taulukkoon sisältyi seuraavat tiedot:

- Artikkelin otsikko
- Tapahtuma/Uhka
- Seuraus
- Syy/Lisätietoja

Kun olin järjestänyt artikkelien tiedot Excel-taulukkoon, aloitin artikkelien käsittelyn luokittelemalla ne yritysturvallisuuden osa-alueiden mukaan. Tarkoitukseni oli siis selvittää, miten keräämissäni artikkeleissa kuvatut tapahtumat ja uhka- ja vaaratilanteet jakaantuvat määrällisesti eri turvallisuuden osa-alueille. Täten voidaan sanoa valitsemani tulosten arvioimiseen käyttäväni lähestymistavan olevan kvantitatiivinen, sillä tulosten analysoinnissa tarkoitukseni oli kiinnittää huomiota artikkelien jakaantumiseen eri luokkiin nimenomaan määrällisenä kysymyksenä, jolloin voidaan myös näitä käsittelemääni kahta vuotta verrata keskenään määrien perusteella.

5.3.1 Luokittelu yritysturvallisuuden osa-alueiden mukaan

Aloitin artikkelien luokittelun luokittelemalla ne pääluokkiin yritysturvallisuuden osa-alueiden mukaan. Luokittelun perustana oli pääasiallisesti artikkelissa kuvattu pääuhka tai - tapahtuma, ei niinkään tapahtumaan johtaneet syyt, joita käsittelen myöhemmin erikseen. Tavoitteenani oli luokitella yksi artikkeli yhteen luokkaan, tosin monissa tapauksissa tämä ei tapahtunut niin yksiselitteisesti kuin olin suunnitellut, joten jouduin sisällyttämään artikkeleita myös useampiin luokkiin. Päämääränäni oli kuitenkin luokkien pitäminen yhden uutisen kohdalla maksimissaan kolmessa eri luokassa. Luokat merkitsin numeroiden Excel-taulukkoon seuraavasti:

1. Henkilöturvallisuus
2. Kiinteistö- ja toimitilaturvallisuus
3. Pelastustoiminta
4. Rikosturvallisuus
5. Tietoturvallisuus
6. Tuotannon ja toiminnan turvallisuus
7. Työturvallisuus
8. Ulkomaantoimintojen turvallisuus
9. Valmiussuunnittelu
10. Ympäristönturvallisuus

Tämä esittelemäni luokittelu perustuu teorialähtöiseen sisällönanalyysiin, joka perustuu ennalta valittuun viitekehykseen, eli yritysturvallisuuden osa-alueisiin. Analyysirunko on tässä tapauksessa strukturoitu eli olen kerännyt aineistosta luokkiin vain etukäteen määrittelemään analyysirunkoon sopivia asioita. Tosin tutkimusmenetelmäni muotoutui tutkimuksen edetessä siten, että käytän luokittelussa myös teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä pääluokkien alle muodostuvien alaluokkien muodostamisessa. Teoriaohjaava sisällönanalyysi etenee siis osiltaan aineiston ehdoilla eli muodostin etukäteen valitsemieni pääluokkien alle alaluokat aineiston ehdoilla. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110-112, 116.) Tämä tarkoittaa sitä, että alaluokat syntyivät artikkeleissa uutisoiduista tapahtumista.

Käsittelin siis ensin vain vuoden 2000 artikkelit, joiden tapahtumien pohjalta siis muodostuivat pääluokkien alaluokat. Näitä samoja alaluokkia käytettiin vuoden 2007 artikkelien luokittelussa, jotta vuosia pystyttäisiin vertailemaan. Kun olin luokitellut vuoden 2000 ja 2007 luokat kertaalleen, kävin jokaisen uutisen läpi vielä uudestaan ja tein korjauksia aikaisemmin tekemääni luokitteluun. Näin pystyin tarkentamaan ensimmäiseksi tekemääni luokittelua molempien vuosien uhka- ja vaaratilanteiden perusteella. Luokittelun voi toki tehdä monella tavalla riippuen luokittelijan tekemistä painotuksista artikkeleita luokitellessaan ja tämä on

siis vain oma näkemykseni. Myöhemmin tässä luvussa kuvaan jokaisen luokan sisällön ja perustelen valintojani koskien uutisissa kuvattujen tapahtumien luokittelua. Koska tarkoitukseni oli saada mahdollisimman yksinkertainen luokittelu, joka helpottaa tulosten analysointia, jouduin jonkin verran yhdistelemään erilaisia tapahtumia samoihin luokkiin.

Jokaiseen pää- ja alaluokkaan luokitellut uutiset laskettiin ja kirjattiin ylös tulosten analysointia varten. Laskennan perustana oli uutisten laskeminen, ei niinkään uutisessa tapahtuneiden uhkien laskeminen. Eli jos yhdessä artikkelissa uutisoitiin 3 journalistin kuolleen kapitalistien iskussa, merkitään uutinen kerran henkilöturvallisuuteen liittyvään alaluokkaan ”kuolema”. Luokittelua tehdessäni päätin myös luopua kokonaan luokasta ”Työturvallisuus”, sillä mielestäni tämä luokka sisältyi itsessään esimerkiksi kaikkiin henkilöturvallisuuteen liittyvään luokitteluun jo tutkimuksen aiheen perusteella. Alaluokkien muodostuminen vuoden 2000 artikkelien uhkien ja vaaratilanteiden perusteella on nähtävissä liitteessä 1: ”Pää- ja alaluokat).

5.3.2 Luokittelun perusteet

Sähköiseen joukkoviestintään kohdistuvien uhkien ja vaaratilanteiden luokittelu tapahtui karkeasti luokittelemalla uutinen johonkin yritysturvallisuuden osa-alueesta muodostuneeseen pääluokkaan uutisoidun päätapahtuman tai -tapahtumien mukaan. Luokittelun tarkoituksena oli pitää käytettävät luokat mahdollisimman vähäisinä ja yksinkertaisina, jotta sähköiseen joukkoviestintään kohdistuvat uhka- ja vaaratilanteita kyettäisiin tarkastelemaan helpommin. Näin myös vuosien 2000 ja 2007 vertailu oli selkeämpää. Koska tavoitteena oli pitää pääluokkien alle muodostuvien alaluokkien lukumäärä mahdollisimman pienenä, jouduin tiettyjen uutisten kohdalla arvioimaan itse uutisoitua tapahtumaa ja sitä, muodostaako kyseinen yksittäinen tapahtuma oman alaluokkansa vai liitetäänkö se johonkin muuhun kattavampaan luokkaan. Tämän takia tiettyjen alaluokkien sisältö voi vaikuttaa epäloogiselta ilman tarkempaa perustelua luokitukselta ja tehdyistä valinnoista. Seuraavaksi kuvailen lyhyesti jokaisen pääluokan sisältöä ja perustelen valintojani, eli minkä takia olen luokitellut tietyn tapahtuman sisältävän uutisen tiettyyn luokkaan.

Henkilöturvallisuus. Tähän luokkaan sisällytin nimenomaan journalisteja kohtaan tapahtuneita uhka- ja vaaratilanteita, jotka uhkasivat heidän henkeään ja turvallisuuttaan. Alaluokkaan tappouhkaukset sisältyi itse journalisteja kohtaan suoritettut tappouhkaukset riippumatta siitä, miten uhkaus oli esitetty (puhelimessa, kasvotusten). Tähän luokkaan sisällytin myös journalisteja kohtaan yritetyt tappo- ja murhayritykset, joista ei seurannut minkäänlaisia fyysisiä henkilövahinkoja. Koska varsinaisia epäonnistuneita tappo- ja murhayrityksiä uutisoitiin käyttämässäni aineistossani suhteellisen vähän, päätin olla muodostamatta näistä tapahtumista omaa luokkaansa ja liitin nämä epäonnistuneet tappoyritykset alaluokkaan tappouhkaukset.

Määrällisesti tässä luokassa on selkeästi enemmän puhtaita tappouhkauksia. Alakategoriaan kuolema sisältyy sekä journalistien selvät murhat että heidän kuolemantapauksensa epämääräisissä olosuhteissa tai vaarallisista työskentelyolosuhteista riippuen eli lähtökohtaisesti kaikki journalistien kuolemantapaukset. Alaluokkaan henkilökunta vaarassa ei sisälly yhteensä kuin muutama uutisoitu tapaus, mutta näitä tapauksia oli hankala sisällyttää mihinkään muuhun alaluokkaan. Eli tähän luokkaan on kerätty uutisoituja tapahtumia, joissa journalistit ovat olleet vaaratilanteessa (esimerkiksi loukussa ammuskelutilanteessa), mutta tilanteesta itsestään ei ole uutisien mukaan aiheutunut heille mitään henkilövahinkoja eikä tilanteesta johtuen ole tapahtunut journalisteihin kohdistuvaa uhkailua tai ahdistelua. Lähinnä tässä kategoriassa olevat uutisoidut tapahtumat ovat journalisteista itsestään riippumattomia vaaratilanteita, joihin he ovat pääsääntöisesti joutuneet lähinnä huonon tuurin pohjalta, toisin sanoen olemalla väärässä paikassa väärään aikaan. Seuraava alaluokka sisältää journalistien uhkailua, ahdistelemista ja pelottelemista. Tähän luokkaan sijoitetut uutiset ovat lähinnä journalisteihin kohdistuvaa verbaalista uhkailua ja pelottelemista, fyysisellä väkivallalla uhkailua tai journalistien ahdistavaa syyttämistä liittyen esimerkiksi heidän työhönsä. Useissa tapauksissa eri tavalla suoritettu journalistien uhkailu, ahdistelu ja pelottelu johtavat yksittäisen journalistin työn ja toiminnan keskeytymiseen. Journalistin katoaminen kategoriassa sisältyy uutisoidut tapaukset, joissa journalisti on kadonnut eikä tapausta voi olemassa olevien tietojen perusteella selkeästi luokitella kidnappaamiseksi, vaikka epäily asiasta olisikin. Katoamisen syy voi olla uutisoitujen tapausten mukaan joko journalistin henkilökohtaiseen elämään liittyvä (esimerkiksi velat) tai työhön liittyvä. Journalistien kidnappauksista muodostuu oma alaluokansa, johon yksinkertaisesti kuuluvat journalistien kidnappauksista uutisoidut tapaukset.

Kiinteistö- ja toimitilaturvallisuus. Tähän pääluokkaan ei itsessään sisältynyt montaa täysin puhdasta tapausta, vaan monet uutisoidut tapahtumat liittyivät jollain tasolla kiinteistö- ja toimitilaturvallisuuteen, mutta uutisen päätapahtumaksi muodostui jokin muu tapahtuma, jonka perusteella uutinen luokiteltiin eri pääluokkaan. Tämä osaltaan saattaa vääristää lopputulosta, koska tähän luokkaan luokiteltujen uutisten lukumäärä jää todella pieneksi vaikka todellisuudessa monet uhka- ja vaaratilanteet liittyivät jollain tasolla kiinteistö- ja toimitilaturvallisuuteen. Mutta koska luokittelu on haluttu pitää mahdollisimman yksinkertaisena, tutkimuksellisen arvioinnin ja valintojen perusteella tähän luokkaan siis kuuluu vain puhtaat kiinteistö- ja toimitilaturvallisuuteen liittyvät uhka- ja vaaratilanteet. Alaluokka kiinteistövaarallinen sisältää siis itse kiinteistöstä ja sen puutteellisesta kunnossa johtuvat uhkat, kuten esimerkiksi huonokuntoisen kiinteistön aiheuttama tulipalon vaara. Toinen tähän pääluokkaan sisältyvä alaluokka on puutteellinen suojaus, johon on luokiteltu uutiset, joissa kiinteistön ja sinne pääsemisen puutteellinen suojaus mahdollistaa esimerkiksi varkauden tiloihin tai asiattoman tunkeutumisen kiinteistöön tai sen alueelle.

Pelastustoiminta. Pelastustoiminta luokkaan kuuluvat pääasiallisesti tulipaloihin ja räjähteisiin liittyvät uutisoidut tapahtumat. Alaluokkaan tulipalo kuuluvat sekä varsinaiset toteutuneet tulipalot että tulipalon uhat. Myös esimerkiksi tv-yhtiön toimitilojen edessä tuleen sytety auto ja sen aiheuttamat toimenpiteet on luokiteltu kuuluvaksi tulipalot-kategoriaan. Tulipalot ovat yleensä verrattain vakavia uhkia, jotka toteutuessaan voivat aiheuttaa mittavia vahinkoja ja tämän kautta normaalin toiminnan osittaista keskeytymistä tai toiminnan keskeytymisen kokonaan. Olen luokitellut erilaiset normaalin toiminnan keskeytymiseen liittyvät tapahtumat omaan luokkaansa, mutta tulipalojen tapauksessa toiminnan keskeytyminen liittyy niihin itsessään enkä ole enää uudestaan luokitellut näitä tulipaloihin liittyviä tapahtumia luokkaan toiminnan keskeytyminen. Tällä valinnalla pyrin pitämään luokittelun mahdollisimman yksinkertaisena eli yksi uutisoitu tapahtuma kuuluisi mieluiten yhteen luokkaan päätaphtuman mukaan (vaikka tapahtumat olisivatkin osittain päällekkäisiä). Tämän takia myös esimerkiksi rikoksen seurauksena alkunsa saanut tulipalo merkitään kerran luokkaan tulipalo, eikä enää siis uudestaan samaa tapahtumaa rikoksiin liittyvään luokkaan. Toiseen pelastustoiminnan alaluokkaan räjähteet kuuluvat sen sijaan sähköisen joukkoviestinnän alueelta tai tiloista löydetyt räjähteet tai niissä käytetyt räjähteet, tämä luokka myös niin sanotusti sisältää itsessään rikosnäkökulman eli räjähteisiin liittyviä tapauksia ei luokitella erikseen rikoksiin liittyvään kategoriaan, vaikka olisi selkeästi osoitettavissa rikollisen ulottuvuuden liittyvän tapahtumaan. Räjähteet alaluokka sisältää myös pommiuhkaukset.

Rikosturvallisuus. Tähän pääkategoriaan olen sisällyttänyt aineistosta keräämäni uutisoidut tapahtumat, joissa sähköisen joukkoviestinnän toimijoihin kohdistuu puhtaasti rikollisia toimintaa (varkaus, ryöstö, sabotaasi) siltä osin, kun nämä tapahtumat eivät kuulu johonkin muuhun pääkategoriaan. Esimerkiksi journalistin pahoinpitely on rikos, mutta koska tällaiset pahoinpitelyt olen voinut luokitella erikseen henkilövahinkojen alle (uutisoidun päätapahtuman mukaan) ei tällaista tapahtumaa enää luokitella uudestaan rikosturvallisuuden alle. Toinen näkökulma rikosturvallisuuteen luokiteltaviin tapahtumiin on journalisteihin kohdistuvat rikosoikeudelliset toimenpiteet, kuten pidätykset, syytteen nostaminen ja heille langetetut vankeustuomiot, jotka olen myös kerännyt tämän pääkategorian alle riippumatta siitä, ovatko esimerkiksi pidätykset tai vangitsemiset lain mukaisia.

Rikosturvallisuuden alakategorioiksi muodostui siis varkaus, joka sisältää sekä esimerkiksi sähköisen joukkoviestinnän yrityksiin ja niiden omaisuuteen kohdistuvat varkaudet sekä yksittäisiin journalisteihin kohdistuvat varkaudet. Tähän alakategoriaan päädyin myös sisällyttämään erilaiset ryöstöt. Syynä tähän oli luokittelun yksinkertaistaminen, sillä sekä uutisoituja varkauksia ja ryöstöjä oli molempia tarkastelun alaisena olevan vuoden kohdalla hyvin pieni määrä. Sisällytin tähän pääluokkaan myös alaluokan sabotaasi, joka sisältää luvattoman tunkeutumisen alueelle ja tavaroiden sekä tilojen tarkoituksellisen rikkomisen. Eli aikaisemmin kuvaamaani pääluokkaan kiinteistö- ja toimitilaturvallisuus kuuluu alaluokka puutteellinen

suojaus, johon kuuluva tunkeutuminen alueelle on puhdas tunkeutuminen, kun sabotaasi alaluokassa luvattomaan alueelle tunkeutumiseen liittyy myös tavaroiden ja tilojen vahingoittaminen ja tuhoaminen tarkoituksellisesti. Tähän alaluokkaan liittyvänä tarkennuksena, sabotaasi alaluokkaan kuuluvat siis ne tapahtumat, joissa ulkopuolinen aiheuttaa tarkoituksellista vahinkoa tavaroille ja kiinteistölle ilman, että tapahtumaan liittyy niin sanottuja muita tarkoituspäitä. Eli mikäli varkauden tai ryöstön yhteydessä aiheutetaan aineellista vahinkoa, tapaus menee alaluokkaan varkaus.

Muita alaluokkia ovat pidätys, syyte ja vankeustuomio. Pidätys luokkaan kuuluu journalistien pidätykset riippumatta pidätysten kestosta (tunteja vai päiviä) ja syystä (laiton vai laillinen pidätys). Syyteluokka sisältää journalisteja vastaan nostetut syytteet liittyen heidän työhönsä ja työntekoonsa tai heidän henkilökohtaiseen toimintaansa. Vankeustuomio alaluokkaan sisällyttiin ne artikkelit, joissa uutisoitiin journalisteja kohtaan langetetuista vankeustuomioista riippumatta tuomion taustasta tai syistä, tosin sillä varauksella, että jokainen tähän alaluokkaan sisältyvä tapahtuma kuitenkin liittyi journalistin työhön eikä henkilökohtaiseen toimintaan vapaa-ajalla.

Tietoturvallisuus. Tämä pääluokka ei poikkeuksellisesti sisällä erikseen alaluokkia. Syynä tähän on se, että puhtaasti tietoturvallisuuteen liittyviä tapauksia oli vain yksittäisiä, joten päätin kerätä nämä tapahtumat suoraan pääluokkaan. Toki tietoturvallisuuteen liittyviä uhkia kohdistuu sähköisen joukkoviestinnän organisaatioihin ja journalisteihin itseensä huomattavasti enemmän kuin mitä tähän pääluokkaan on kerätty, mutta tällaisissa tapauksissa nimenomaan tietoturvallisuuteen kohdistuva uhka- tai vaaratilanne ei ole ollut itse päätapahtuma, jota käytän luokittelun perusteena. Esimerkiksi ulkopuolisten hyökätessä televisioyhtiön tiloihin ja tahallaan hajoittaessa laitteita ja yhtiön materiaalia, on kyseessä selvästi myös tietoturvallisuuteen liittyvä ongelma, kun tällaisessa tapauksessa ulkopuoliset pääsevät käsiksi ja hävittävät yrityksen informaatiota. Mutta päätapahtuma tämän tyyppisissä uutisissa on kuitenkin sabotaasi, jonka perusteella uutinen luokitellaan. Sähköisen joukkoviestinnän toimijoihin kohdistuneita tietoturvallisuuteen liittyviä uhka- ja vaaratilanteita olivat tietomurto ja palvelunestohyökkäys.

Tuotannon ja toiminnan turvallisuus. Uutisten luokittelu tähän pääluokkaan perustuu pääasiallisesti näiden uutisoitujen tapahtumien liittymisestä yrityksen toiminnan jatkuvuuteen. Eli tapahtumat tässä pääluokassa koskevat tilanteita, joissa sähköisen joukkoviestinnän toimijan normaali toiminta on joko tilapäisesti tai pidempiaikaisesti häiriintynyt, esimerkiksi jonkin radioaseman kanava on muutaman tunnin lähettämättä ohjelmaa teknisten häiriöiden takia tai jonkin televisioyhtiön kaikki kanavat lopettavat toimintansa määrittelemättömäksi ajaksi yhtiön maksamattomien velkojen takia. Tähän pääluokkaan kuuluvia alaluokkia ovat siis toi-

minnan keskeytyminen, uhka toiminnan keskeytymisestä, häiriö toiminnassa ja painostaminen.

Alaluokkaan toiminnan keskeytyminen olen sijoittanut tapahtumat, joissa sähköisen joukkoviestinnän organisaation toiminta keskeytyy joko kokonaan tai suurimmaksi osaksi. Esimerkiksi kanavien lopettaminen kokonaan tai niiden normaalin toiminnan häiriintyminen määrittelemättömäksi ajaksi. Toisinaan sähköisen joukkoviestimien toimijoita uhkaa toiminnan keskeytyminen eli toiminnan keskeytyminen vaikuttaa hyvin todennäköiseltä, vaikka mitään ei uutisointihetkellä olisi vielä tapahtunutkaan. Tällaiset tapaukset luokittelin alaluokkaan uhka toiminnan keskeytymisestä. Tämän luokan sisältö on hieman vapaampi koskien toiminnan keskeytymisen uhkan pituutta. Tämä alaluokka siis sisältää sekä uhkia toiminnan keskeytymisestä kokonaan tai lyhyemmiksi ajanjaksoiksi. Häiriö toiminnassa alaluokkaan luokittelin sellaiset uutiset ja tapahtumat, joissa joukkoviestinnän toimijoita uhkaa laajuudeltaan pieni häiriö, joka kestää vain lyhyen aikaa. Esimerkkinä tästä on lyhyt sähkökatkos, jonka aikana osaa ohjelmista ei ole saatavilla yhtiön kanavilla tai sähköisen joukkoviestinnän toimijoiden tiloihin tehdyt ratsiat, jotka vaikuttavat normaaliin toimintaan vain ratsian ajan eli lyhytaikaisesti. Painostus-luokkaan kuuluvat joukkoviestinnän toimijoihin kohdistuva virallisilta tahoilta tuleva painostus, joka estää niiden normaalin työskentelyn esimerkiksi sääntelemällä tai kieltämällä joukkoviestintään liittyviä asioita tai pelottelemalla heitä, jolloin ei uskalleta suorittaa normaalia joka päivästä työtä. Lyhyesti sanottuna tähän kategoriaan siis sisältyvät sellaiset tapaukset, joissa työn normaali suorittaminen on estynyt ulkopuolisen painostuksen seurauksena. Näkökulmana on siis uhkailu tai muu sellainen painostus koko mediaa tai sen tiettyjä yhtiöitä kohtaa, ei varsinaisesti yksittäistä journalistia kohtaan suoritettu painostaminen. Tällaiset tapahtumat on luokiteltu sen sijaan erikseen pääluokan henkilöturvallisuus alle.

Työturvallisuus. Päätin kokonaan luopua tämän pääluokan käytöstä tässä luokittelussa. Syynä tähän on se, että koska tässä tutkimuksessa tarkastellaan nimenomaan yksittäisten henkilöiden osalta tietyn ammattiryhmän edustajia (journalisteja), jonka seurauksena voisi varmuudella sanoa työturvallisuuden liittyvän melkein kaikkiin uutisoituihin tapahtumiin tutkimuksen aiheen ja luonteen vuoksi. Tämän takia mielestäni pääluokan työturvallisuus käyttö olisi suhteellisen turhaa eikä aja suunniteltua tarkoitusta. Työturvallisuus aspekti siis sisältyy kaikkiin muihin luokkiin ja uutisoituihin tapahtumiin.

Ulkomaantoimintojen turvallisuus. Tämä pääluokka liittyy sähköisen joukkoviestinnän toimijoiden henkilöstön eli journalistien turvallisuustason takaamiseen heidän ollessaan ja työskennellessään ulkomailla. Eli käytännössä olen pyrkinyt luokittelemaan tähän pääluokkaan tapaukset, jotka käsittelevät ulkomaalaisia toimittajia kohtaan kohdistuneita uhkia heidän työskennellessä vieraassa maassa. Kategoria itsessään on hieman hankala, sillä monista artikkeleista ei käy ilmi, minkä maalainen toimittaja on kyseessä tai ole mitään merkittään siitä,

että kyseessä olisi ulkomaalainen toimittaja. Selvissä tapauksissa olen pyrkinyt listaamaan tapauksia tähän kategoriaan. Eli tapaukset, jotka liittyvät ulkomaantoimintojen turvallisuuteen, luokitellaan ensiksi niiden päätapauksen mukaan johonkin muuhun pääluokkaan sen jälkeen lisäksi tähän luokkaan.

Valmiussuunnittelu. Tähän pääluokkaan olen listannut tapaukset, joihin sisältyy selkeä ja artikkelissa ilmaistu sotilaallinen konflikti. Eli käytännössä kyseeseen tulevat sähköiseen joukkoviestintään kohdistuvien sotilaallisten konfliktien aiheuttamat vaara- ja uhkatilanteet. Esimerkkinä eräs artikkeli, jossa NATO oli määrittänyt yhdeksi kohteistaan televisioaseman, jota alettiin pommittaa.

Ympäristön turvallisuus. Myöskään tätä kategoriaa ei ole tässä luokittelussa käytössä, sillä en pystynyt luokittelemaan yhtäkään uutista tähän kategoriaan.

Uutisten luokittelamisen jälkeen pääluokkiin ja alaluokkiin voidaan tarkastella luokiteltujen tapausten lukumäärien perusteella uutisoitujen tapahtumien sijoittumista eri luokkiin ja sitä, onko vuoden 2000 ja 2007 välillä eroa. Tarkoitukseni on analysoida myös yleisimpien luokkien kohdalla uutisoitujen tapahtumien johtaneita syitä. Myös syiden tarkastelun perusteella voidaan tarkastella mahdollisia eroavaisuuksia tai samankaltaisuuksia vuosien 2000 ja 2007 kohdalla.

6 Tulokset

Tässä kappaleessa selvitän, miten sähköiseen joukkoviestintää kohdistuneet uutisoidut uhkat jakaantuivat edellä tehdyn luokittelun perusteella eri yritysturvallisuuden osa-alueille. Selvityksen perustana on määrällinen eli tarkastelen uutisoitujen uhkien ja vaaratilanteiden jakaantumista muodostamiini pääluokkiin lukumääräisesti sen perusteella, mihin pääluokkaan tai pääluokkiin uutisoitu uhka- tai vaaratilanne sopii. Kuten jo edellisessä kappaleessa totesin, yksittäinen uutisoitu tapahtuma voidaan luokitella useampaankin luokkaan. Esittämäni luvut siis perustuvat nimenomaan siihen, montako kertaa yksi uutisoitu tapahtuma on mihinkin luokkaan tai luokkiin osunut. Pyrin myös vertailemaan, onko vuosien 2000 ja 2007 välillä merkittäviä eroa tiettyihin luokkiin kuuluvien uutisoitujen tapahtumien lukumäärissä. Tarkastelen myös molempien eri vuosien määrällisesti suurimpia luokkia tarkemmin sekä analysoin näiden uutisoitujen tapahtumien taustalla olevia syitä.

6.1 Uhkien ja vaaratilanteiden jakaantuminen luokkiin yritysturvallisuuden osa-alueiden mukaan

Tässä kappaleessa tarkastelen analysoimieni artikkelien sisältämien uutisoitujen tapahtumien jakaantumista muodostamiini pääluokkiin lukumäärällisesti. Laskuperusteena on siis uutisoitu tapahtuma eli vaikka yhdessä artikkelissa uutisoitaisiin kolmen journalistin kuolemasta, olen merkinnyt tämän tapahtuman vain kerran pääluokan henkilöturvallisuus alle muodostumaan alaluokkaan kuolema. Pyrin löytämään jokaisesta analysoimastani uutisesta yhden päätapahtuman eli uutisoidun tapahtuman ytimen ja jätin tarkoituksella analysoinnin viimeisistä vaiheista pois kaikki mahdolliset muut kyseisessä artikkelissa uutisoidut sivutapahtumat ja seuraukset pitääkseni luokittelun mahdollisimman yksinkertaisena ja varmistaakseni luokkien vertailukelpoisuuden. Yksi uutinen voi siis kuulua samanaikaisesti moneen luokkaan, sillä luokitus tapahtuu artikkelissa kuvatun päätapahtuman mukaan. Tämän takia uutisoitujen tapahtumien luokittelun seurauksena saadut lukumäärät eivät ole samoja kuin analysoimieni artikkelien lukumäärä.

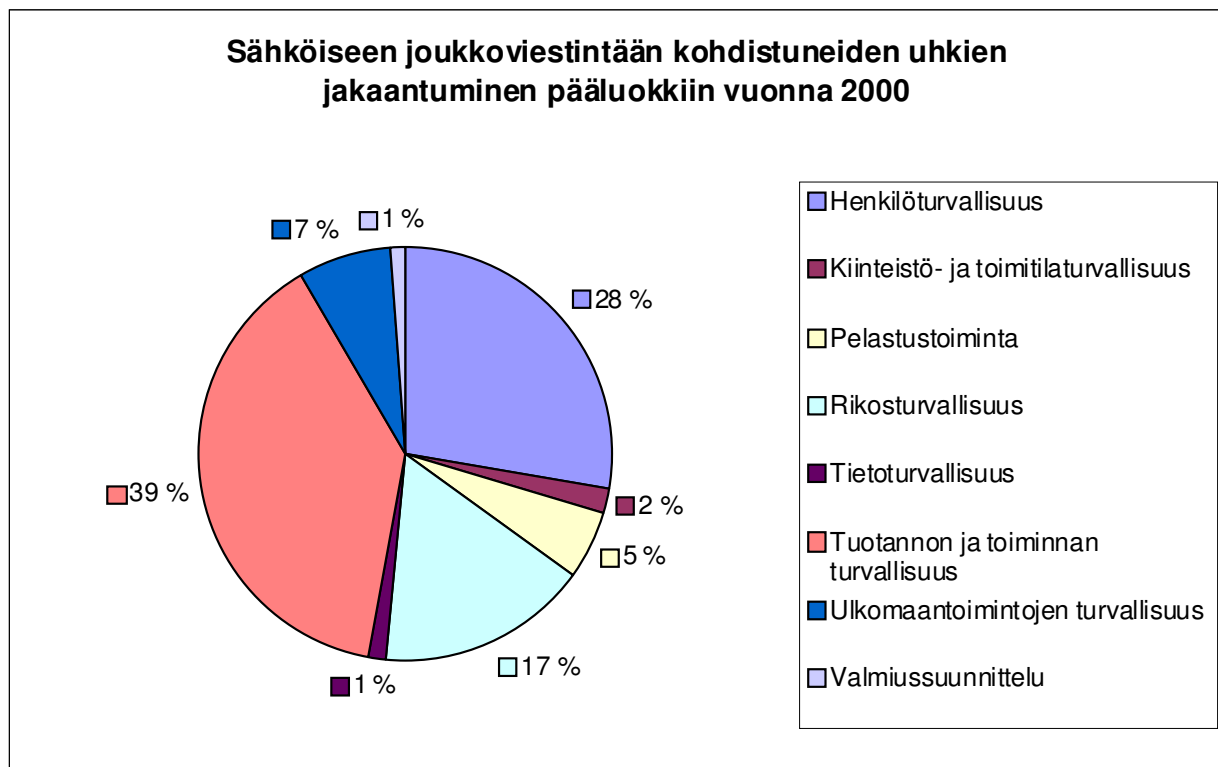
Käsittelimieni artikkelien uutiset koskien sähköiseen joukkoviestintään kohdistuneista uhka- ja vaaratilanteista ovat hyvin moninaisia ja esiin nostamani artikkelien päätapahtumat koskettivat monissa tapauksissa useita yritysturvallisuuden osa-alueita. Tietyn osan artikkeleista pystyi suoraan luokittelemaan yhteen tiettyyn yksittäiseen pääluokkaan, mutta monien artikkelien ja päätapahtumien kohdalla luokittelu ei ollut näin suoraviivaista. Myös luokat menevät osittain päällekkäin, joten näiden seikkojen takia voi yksi artikkelista esiin nostettu päätapahtuma sopia tapahtumiensa perusteella moneen eri pääluokkaan, jonka takia tiettyjä artikkeleita luokiteltiin useampiin luokkiin, kuten jo aikaisemmin mainitsin. Osa näistä luokitteluis-takin on puhtaasti luokittelun suorittajan arvioinnin seurausta, joten esittämäni luokittelu ei ole absoluuttinen totuus vaan näkökulmia on monia. Seuraavassa taulukossa esitän kuitenkin oman näkemykseni analysoimieni artikkelien päätapahtumien jakaantumisesta yritysturvallisuuden eri osa-alueille.

Pääluokka	Vuosi 2000	Vuosi 2007
Henkilöturvallisuus	47	100
Kiinteistö- ja toimitilaturvallisuus	3	0
Pelastustoiminta	9	3
Rikosturvallisuus	28	47
Tietoturvallisuus	2	1
Tuotannon ja toiminnan turvallisuus	66	67
Ulkomaantoimintojen turvallisuus	12	15
Valmiussuunnittelu	2	0

Taulukko 1: Uutisoitujen päätapahtuminen jakaantuminen pääluokkiin 2000 ja 2007

Kuten taulukosta näkee, hajonta pääluokkien välillä on todella suurta, esimerkiksi vuoden 2000 kohdalla suurimpaan pääluokkaan kohdistuneiden osumien lukumäärä on 66 kappaletta kun sen sijaan lukumäärältään pienimmässä luokassa osumia on vain kaksi kappaletta. Samanlaista hajontaa on nähtävissä myös vuoden 2007 osalta, jolloin luokkien väliset erot ovat vuotta 2000 suuremmat. Vuonna 2007 lukumäärällisesti suurimmassa pääluokassa on sata osumaa, kun taas pienimmässä pääluokassa ei ole osumia ollenkaan. Alle viiden osuman pääluokkia on vuonna 2000 kiinteistö- ja toimitilaturvallisuus, tietoturvallisuus ja valmiussuunnittelu. Vuonna 2007 näiden kolmen lisäksi pelastustoiminta pääluokassa jäädytettiin alle viiden osuman. Tästä taulukossa 1 ilmenevästä uhkien jakaantumisesta pääluokkiin nähdään siis, millaisia sähköisten joukkoviestimien turvallisuuteen kohdistuvia uhkia saadaan käyttämällä hakuehtoina yleisiä turvallisuuteen liittyviä hakusanoja (esimerkiksi security, risk, safety) eikä niinkään spesifemmin yksittäisestä uhasta muodostettuja hakusanoja (esimerkiksi theft, fire, death).

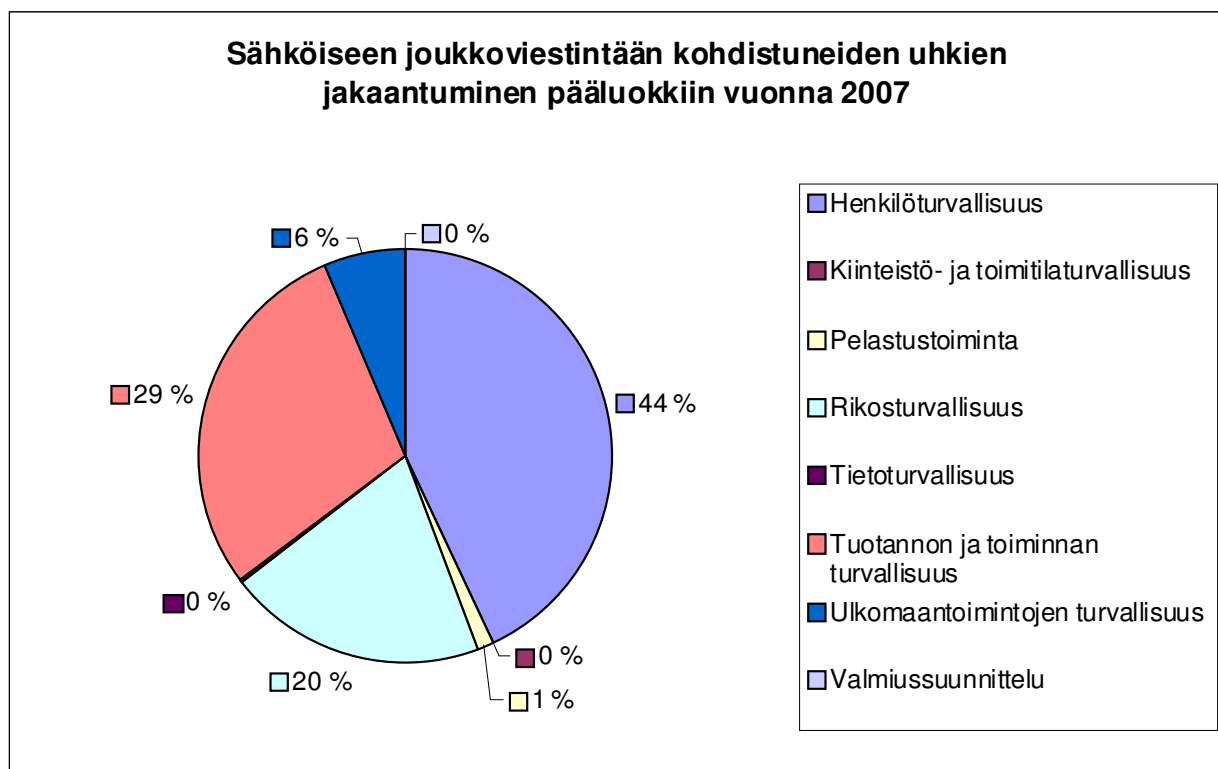
Taulukosta 1 nousee esiin selkeästi lukumääräisesti suurimmat luokat. Vuonna 2000 ne ovat suuruusjärjestyksessä suurimmasta aloittaen tuotannon ja toiminnan turvallisuus, henkilöturvallisuus ja rikosturvallisuus. Vuoden 2007 ne ovat samassa järjestyksessä henkilöturvallisuus, tuotannon ja toiminnan turvallisuus ja rikosturvallisuus. Kuten näemmä, uutisoiduista tapahtumista eniten liittyi sekä vuonna 2000 että 2007 samoihin kolmeen pääkategoriaan. Vuonna 2000 tuotannon ja toiminnan turvallisuuteen luokiteltiin 66 uutisoitua päätapahtumaa, henkilöturvallisuuteen 47 ja rikosturvallisuuteen 28. Vuonna 2007 henkilöturvallisuuden ollessa lukumääräisesti suurin luokka se sisälsi 100 uutisoitua päätapahtumaa, tuotannon ja toiminnan turvallisuus lähes saman verran kuin vuonna 2000 eli 67 tapahtumaa ja rikosturvallisuus 47. Uutisoitujen uhka- ja vaaratilanteiden jakaantuminen prosentuaalisesti näkyy seuraavissa kuvioissa.

Kuvio 1: Sähköiseen joukkoviestintään kohdistuneiden uhkien jakaantuminen pääluokkiin vuonna 2000

Tuotannon ja toiminnan turvallisuuden pääluokkaan luokiteltujen uhka- ja vaaratilanteiden prosenttiosuus kaikista osumista pääluokkien kesken on 39 %. Henkilöturvallisuuden pääluokan osuus on 11 prosenttiyksikköä pienempi eli 28 %. Myös kolmanneksi suurimman pääluokan eli rikosturvallisuuden ja toiseksi suurimman henkilöturvallisuuden välillä on 11 prosenttiyksikkö. Rikosturvallisuuden pääluokan osuus koko määrästä on 17 %. Seuraava kuvio sisältää samat tiedot uutisoitujen tapahtumien jakaantumisesta pääluokkiin, mutta tässä kuviossa tarkastellaan vuotta 2007.

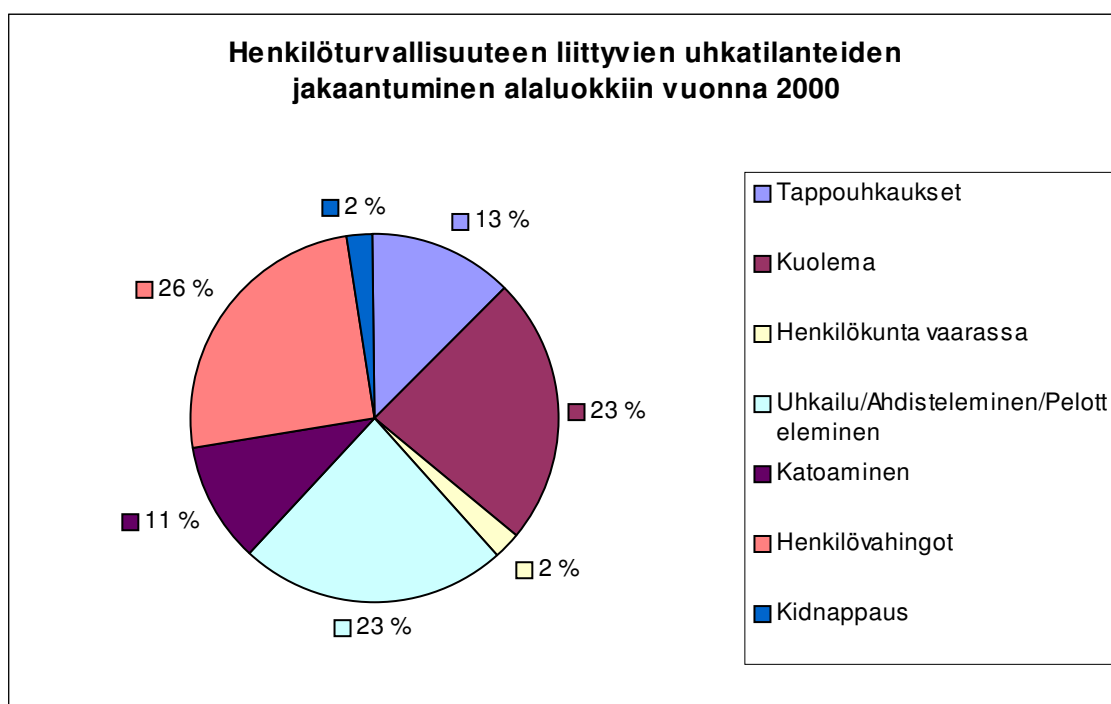
Kuvio 2: Sähköiseen joukkoviestintään kohdistuneiden uhkien jakaantuminen pääluokkiin vuonna 2007

Vuoden 2007 uutisoitujen sähköisen joukkoviestinnän turvallisuutta vaarantavien tapahtumien osuus on henkilöturvallisuuden pääluokassa 44 %, joka tällä luvulla on selkeästi suurin luokka. Tämän pääluokan ja seuraavan pääluokan välillä on 15 prosenttiyksikköä. Kyseessä on tuotannon ja toiminnan turvallisuuden pääluokka, joka edellisessä kuviossa ja näin vuoden 2000 osalta oli suurin pääluokka. Kolmanneksi suurin pääluokka vuonna 2007 on rikosturvallisuus, jonka osuus on 20 % ja ero tuotannon ja toiminnan turvallisuuden pääluokkaan on yhdeksän prosenttiyksikköä.

Molempien vuosien luokituksen kohdalla selkeästi eniten nousevat esiin henkilöturvallisuuden, tuotannon ja toiminnan turvallisuuden sekä rikosturvallisuuden pääluokat. Muiden prosenttiosuus jää selkeästi pienemmäksi kuin näiden kolmen suurimman pääluokan osuudet, jotka vuoden 2000 osalta muodostavat yhteensä 84 prosenttia ja vuonna 2007 93 prosenttia. Tämän takia mielestäni on perusteltua pureutua näihin kolmeen suurimpaan pääluokkaan tarkemmin ja tarkastella, millaisia uhkatilanteita aineistosta on havaittu ja miten ne jakautuvat alaluokkiin näiden kolmen pääluokan alle.

6.2 Alaluokat: Henkilöturvallisuus

Pääluokka henkilöturvallisuus sisältää pääasiassa journalisteihin kohdistuneita uhka- ja vaaratilanteita. Aineistosta nousi esiin sekä fyysistä vahinkoa aiheuttavia uhkatilanteita sekä henkistä väkivaltaa aiheuttavia uhkatilanteita. Perustelut henkilöturvallisuuden pääluokkaan sijoitetuista alaluokista löytyy kappaleesta 6.3.2 Luokittelun perusteet. Henkilöturvallisuuteen liittyvät uhkatilanteet jakaantuivat aineistosta esiin tulleiden uhka- ja vaaratilanteiden perusteella alaluokkiin vuonna 2000 seuraavalla kuvion osoittamalla tavalla.

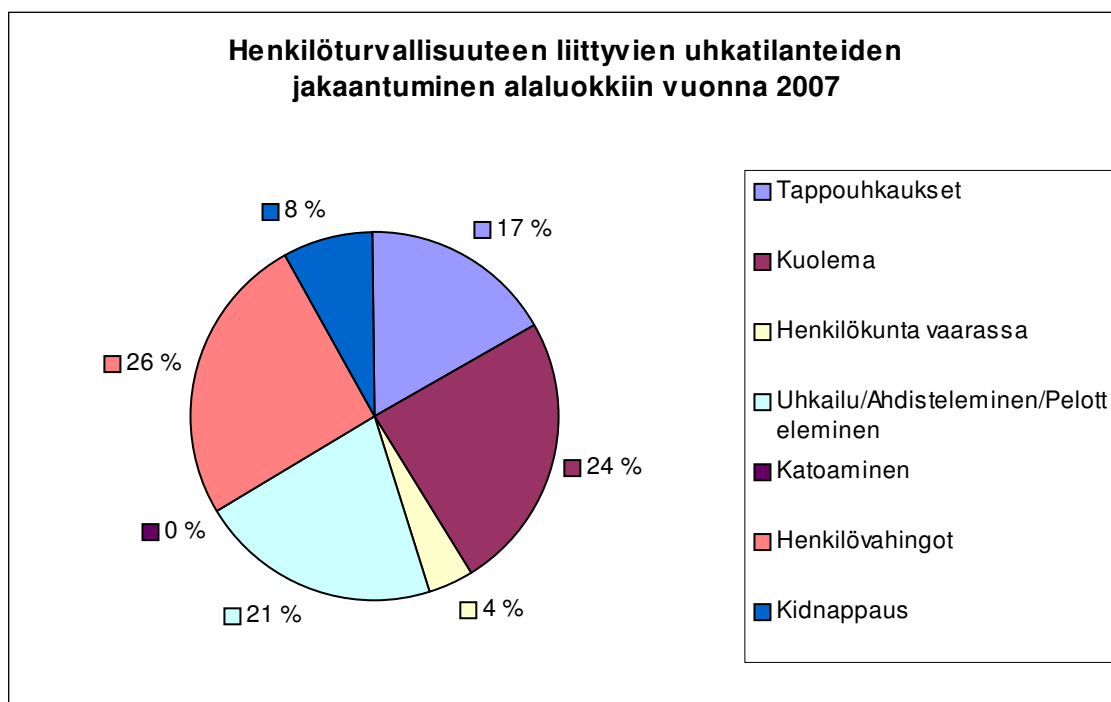

Kuvio 3: Henkilöturvallisuuteen liittyvien uhkatilanteiden jakaantuminen alaluokkiin vuonna 2000

Alakategorioiksi muodostuivat tappouhkaukset, kuolema, henkilökunta vaarassa, uhkailu/ahdisteleminen/pelotteleminen, katoaminen, henkilövahingot ja kidnappaus. Luokittelu tapahtui siis täysin analysoitujen artikkelien sisällön ja kertoman perusteella ilman, että merkityksiä olisi tutkijan suorittajan toimesta niin sanotusti luettu rivien välistä. Suurimmaksi alaluokaksi henkilöturvallisuudessa nousi henkilövahingot, joiden osuus kaikista henkilöturvallisuuteen liittyvistä uhkatilanteista on 26 %. Henkilövahingot sisältävät journalisteihin kohdistuneet fyysiset vahingot pois lukien kuolemat. Journalistien kuolemien osuus kaikista vuonna 2000 uutisoiduista henkilöturvallisuuteen liittyvistä uhkatilanteista on peräti 23 %, joka on saman verran kuin journalisteihin kohdistuneen uhkailun, ahdistelemisen ja pelottelemisen, toisin sanoen henkisen väkivallan, osuus. Journalistien katoamiset, joiden syy ei ollut tiedossa, muodostivat 11 % tarkastelun alaisista uhkista. Selkeästi kidnappauksina uutisoituja jour-

nalistien katoamisia on kaksi prosenttia. Kaksi prosenttia henkilöturvallisuuteen liittyvistä uhkatilanteista muodosti myös alaluokka ”Henkilökunta vaarassa”. Tähän kategoriaan sijoitettiin journalisteihin kohdistuneet uhka- ja vaaratilanteet, jotka eivät kohdistuneet tarkoituksellisesti yksittäiseen journalistiin eivätkä aiheuttaneet fyysisiä vammoja vaan lähinnä huonot olosuhteet aiheuttivat journalisteille vaaraa. Esimerkiksi journalistien juuttuminen keskelle ristitululta sota-alueella, jolloin he eivät pääse liikkumaan pois turvaan käynnissä olevan vaaratilanteen takia, mutta vaara ei itsessään ole heihin kohdistettu.

Vuoden 2007 henkilöturvallisuuden pääluokan alaluokkien muotoutuminen perustui siis täysin vuoden 2000 aineistosta esiin nostettuihin sähköiseen joukkoviestintään kohdistuneisiin uhkatilanteisiin ja niistä muodostettuihin luokkiin. Eli vuoden 2007 tapahtumat luokiteltiin suoraan näihin luokkiin eikä uusia luokkia muodostettu. Vuoden 2007 kansainväliseen joukkoviestintään kohdistuneet uhka- ja vaaratilanteet jakaantuivat kuvion 4 mukaisesti seuraavasti:

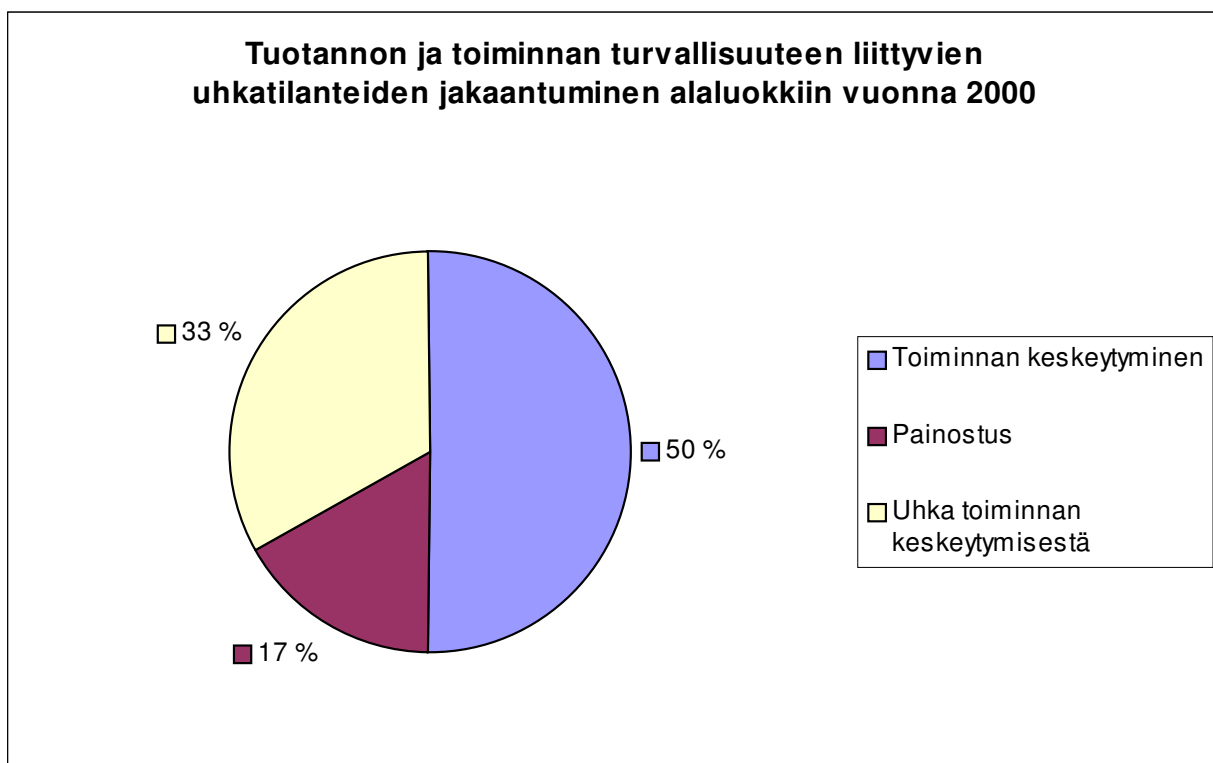
Kuvio 4: Henkilöturvallisuuteen liittyvien uhkatilanteiden jakaantuminen alaluokkiin vuonna 2007

Suurin luokka vuonna 2007 henkilöturvallisuuden luokassa on henkilövahingot, joiden osuus on 26 % kaikista henkilöturvallisuuteen kohdistuneista uhka- ja vaaratilanteista. Hieman pienemmällä prosenttiosuudella toiseksi suurimmaksi alaluokaksi muodostui 24 %:lla journalistien kuolemat. Yli kahteenkymmeneen prosenttiin tässä tarkastelussa ylsi vielä journalistien uhkailu, ahdisteleminen ja pelotteleminen 21 %:n osuudella. Tappouhkausten prosenttiosuus on 17 %. Loppujen alaluokkien osuudet jäivät alle kymmenen prosentin: kidnappauksia on kahdeksan

prosenttia ja henkilökunta vaarassa -luokkaan laskettavia tapauksia neljä prosenttia. Kaatoamisten osuus jäi nolnaan prosenttiin tässä tarkastelussa.

6.3 Alaluokat: Tuotannon ja toiminnan turvallisuus

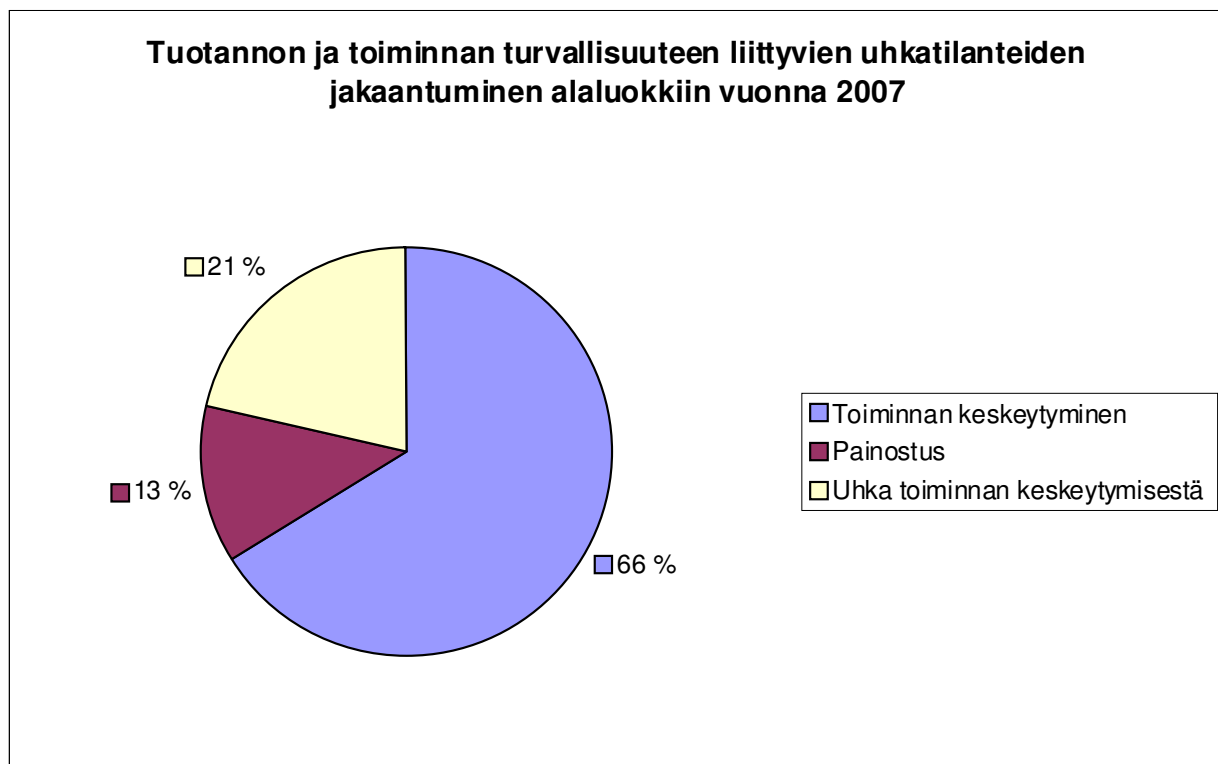
Tuotannon ja toiminnan turvallisuuden pääluokka sisältää sähköisen joukkoviestinnän yritysten ja toimijoiden toiminnan jatkuvuutta uhkaavia häiriötilanteita. Näitä on toiminnan keskeytyminen kokonaan tai pidemmäksi aikaa. Artikkeleista esiin nostettujen uutisoitujen tapausten luokitteluun tähän luokkaan edellytti myös sitä, että toiminta on keskeytynyt vakavasti eli hyvin suurelta osalta koko toimintaa. Toinen alaluokka muodostui tapauksista, joissa sähköisen joukkoviestinnän toimijoita uhkasi toiminnan keskeytyminen, mutta uutisointihetkellä toiminta oli kuitenkin vielä suhteellisen normaalilla tasolla. Kolmas alaluokka tässä ryhmässä on painostus, joka sisältää sellaisia tapauksia, joissa työn normaali suorittaminen on estynyt ulkopuolisen tahon painostuksen seurauksena. Vuonna 2000 uutisoidut tapaukset jakaantuivat alaluokkiin seuraavasti:

Kuvio 5: Tuotannon ja toiminnan turvallisuuteen liittyvien uhkatilanteiden jakaantuminen alaluokkiin vuonna 2000

Toiminnan keskeytymisten osuus on selvästi suurin kaikista kolmesta tarkastelunalaisesta alaluokasta. Toiminnan keskeytymisten osuus toiminnan ja tuotannon turvallisuuden luokasta on

peräti 50 %. Toiseksi suurimpana alaluokkana on uhka toiminnan keskeytymisestä. Tämän luokan osuus on noin kolmannes eli 33 %. Painostukseen liittyvän alaluokan osuus on 17 %. Vuoden 2007 osalta alaluokat jakaantuvat seuraavasti:

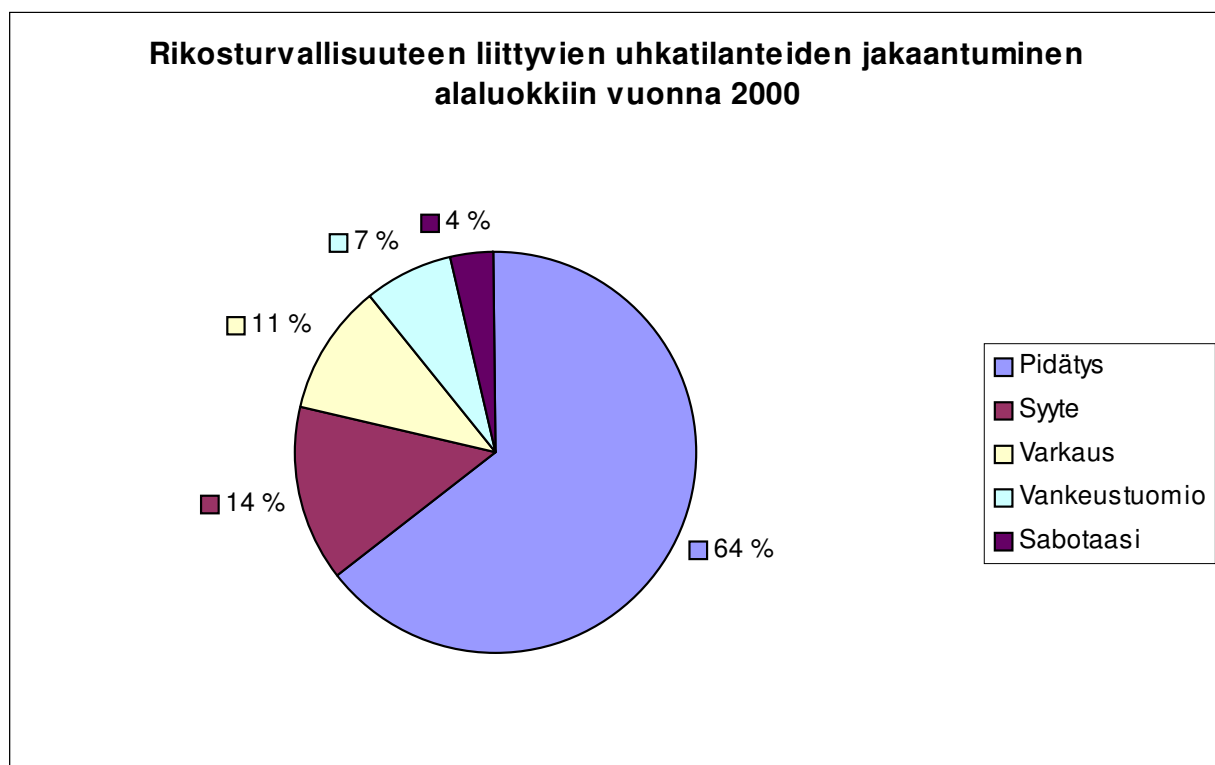
Kuvio 6: Tuotannon ja toiminnan turvallisuuteen liittyvien uhkatilanteiden jakaantuminen alaluokkiin vuonna 2007

Vuoden 2007 sähköiseen joukkoviestintään kohdistuneiden uhkatilanteiden osalta alaluokkiin jakaantuminen tapahtui seuraavasti. Suurimman luokan muodostaa toiminnan keskeytyminen 66 %:lla kaikista tuotannon ja toiminnan turvallisuuteen liittyvistä uhka- ja vaaratilanteista. Toiminnan keskeytymisten osuus on 21 %, jolloin painostuksen alaluokan osuudeksi jää 13 %.

6.4 Alaluokat: Rikosturvallisuus

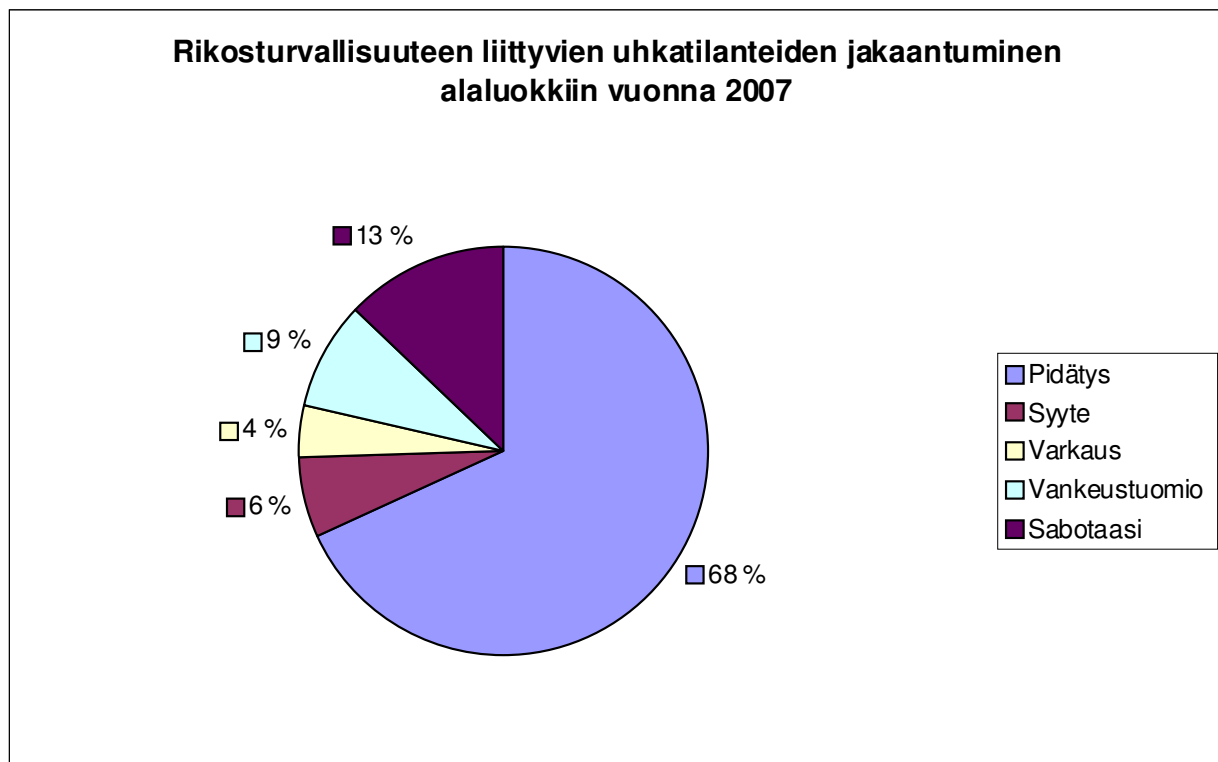
Rikosturvallisuuden pääluokka siis muodostui sähköisiin joukkoviestinten toimijoihin kohdistuneista rikoksista sekä tähän pääluokkaan sisällytettiin myös journalisteihin kohdistuneita rikosoikeudellisia toimenpiteitä. Alaluokat ovat seuraavat: pidätys, syyte, varkaus, vankeustuomio ja sabotaasi. Tässä luokittelussa ei otettu huomioon, onko esimerkiksi journalistin pidätys laillinen eli lakiin perustuvista syistä toteutettu vaan luokittelu perustui täysin uutisoituun tapahtumaan sen enempää taustoja tulkitsematta. Rikosturvallisuuden pääluokkaan

kohdistuneet uhkatilanteet jakaantuivat luokkiin vuoden 2000 tarkastellun aineiston perusteella seuraavasti:

Kuvio 7: Rikosturvallisuuteen liittyvien uhkatilanteiden jakaantuminen alaluokkiin vuonna 2000

Ylivoimaisesti suurimmaksi luokaksi nousivat journalistien pidätykset, joiden osuus kaikista rikosturvallisuuteen kohdistuneista uhkatilanteista oli 64 %. Toiseksi suurimmaksi luokaksi 14 %:n osuudella nousee journalisteja kohtaan nostetut syytteet. Sähköisen joukkoviestinnän toimijoihin kohdistuneiden varkauksien osuus on 11 %. Alle kymmenen prosentin jäi vankeustuomioiden ja sabotaasien osuus. Vankeustuomion osuus on seitsemän prosenttia ja sabotaasin osuus tästä pääluokasta neljä prosenttia. Rikosturvallisuuteen kohdistuneet uhka- ja vaaratilanteet jakaantuivat vuoden 2007 aineiston perusteella alaluokkiin seuraavasti:

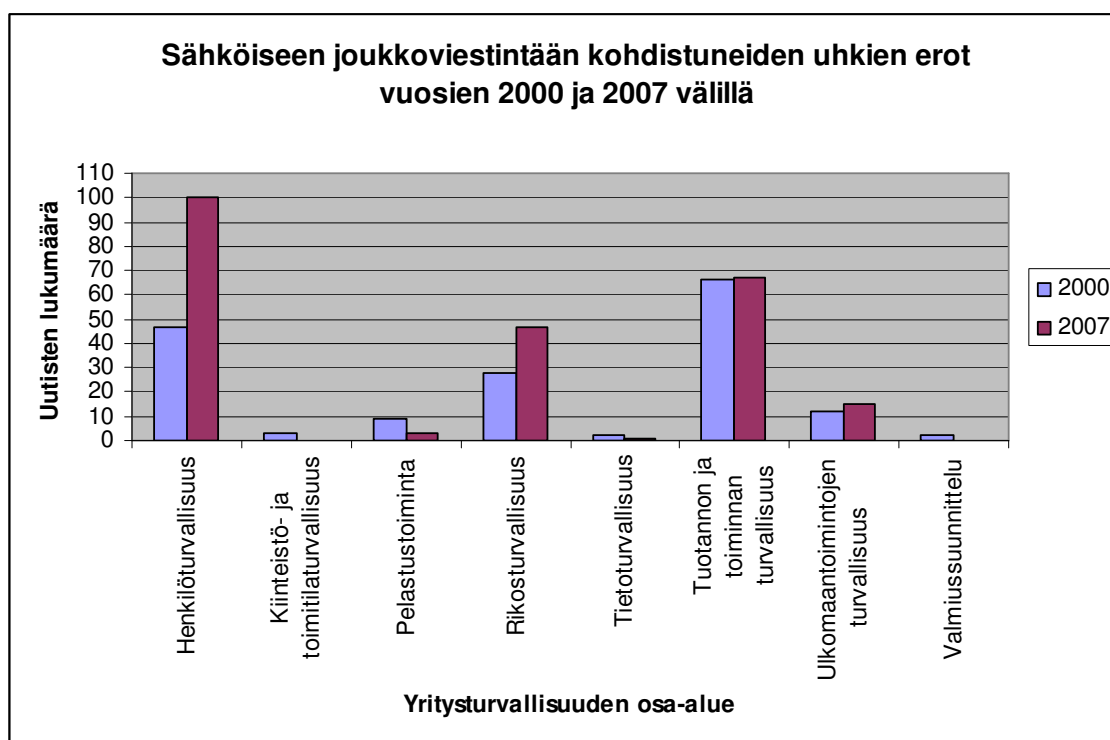
Kuvio 8: Rikosturvallisuuteen liittyvien uhkatilanteiden jakaantuminen alaluokkiin vuonna 2007

Journalistien pidätykset ovat tässäkin tarkastelussa suurin alaluokka 68 %:lla, kun taas muut alaluokat jakaantuvat tasaisemmin. Sabotaasin osuus on 13 %, muut alaluokat jäävät alle kymmenen prosentin. Vankeustuomioiden osuus on yhdeksän prosenttia ja syytteiden prosenttiosuus on kuusi prosenttia. Varkauksien määräksi jää näin kuusi prosenttia kaikista rikosturvallisuuteen kohdistuneista uhka- ja vaaratilanteista vuonna 2007.

Tässä kappaleessa olen siis esitellyt sähköiseen joukkoviestintään kohdistuneiden uhka- ja vaaratilanteiden jakaantumisen pääluokkiin vuosittain sekä keskittynyt myös aineistosta esiin nousseiden määrällisesti suurimpien pääluokkien alaluokkien sisältöjen ja niiden osuuksien esittelyyn. Seuraavassa kappaleessa olisi tarkoitus lähteä esittelemään ja analysoimaan uutisoitujen sähköiseen joukkoviestintään kohdistuneiden uhka- ja vaaratilanteiden määrällisiä eroja vuosina 2000 ja 2007. Näkökulmana seuraavassa kappaleessa on siis näiden kahden vuoden vertailu eri ulottuvuuksilla.

6.5 Vuosien 2000 ja 2007 vertailu

Tässä kappaleessa tarkastelen siis vuosien 2000 ja 2007 osalta uutisoitujen sähköiseen joukkoviestintään kohdistuneiden uhka- ja vaaratilanteiden määrällisiä eroja näiden vuosien osalta. Tarkastelu suoritetaan sekä pääluokittain että soveltuvien osin myös tiettyjen pääluokkien alaluokkia tarkastelemalla. Tässä tarkastelussa tulee huomioida, että esitetyt määrät ovat siis aineistoon kohdistettujen hakujen perusteella saatujen henkilöturvallisuuteen kohdistuvien uutisoitujen uhkien määrät, eivätkä siis kuvaa todellisten tilanteiden määrää! Seuraavassa esitetyt luvut perustuvat aiemmin tässä pääkappaleessa esittämäni taulukkoon 1: ”Uutisoitujen päätapahtuminen jakaantuminen pääluokkiin 2000 ja 2007”. Uhka- ja vaaratilanteet jakaantuivat seuraavasti kuvion 9 mukaan pääluokkiin vuosittain:

Kuvio 9: Sähköiseen joukkoviestintään kohdistuneiden uhkien erot vuosien 2000 ja 2007 välillä

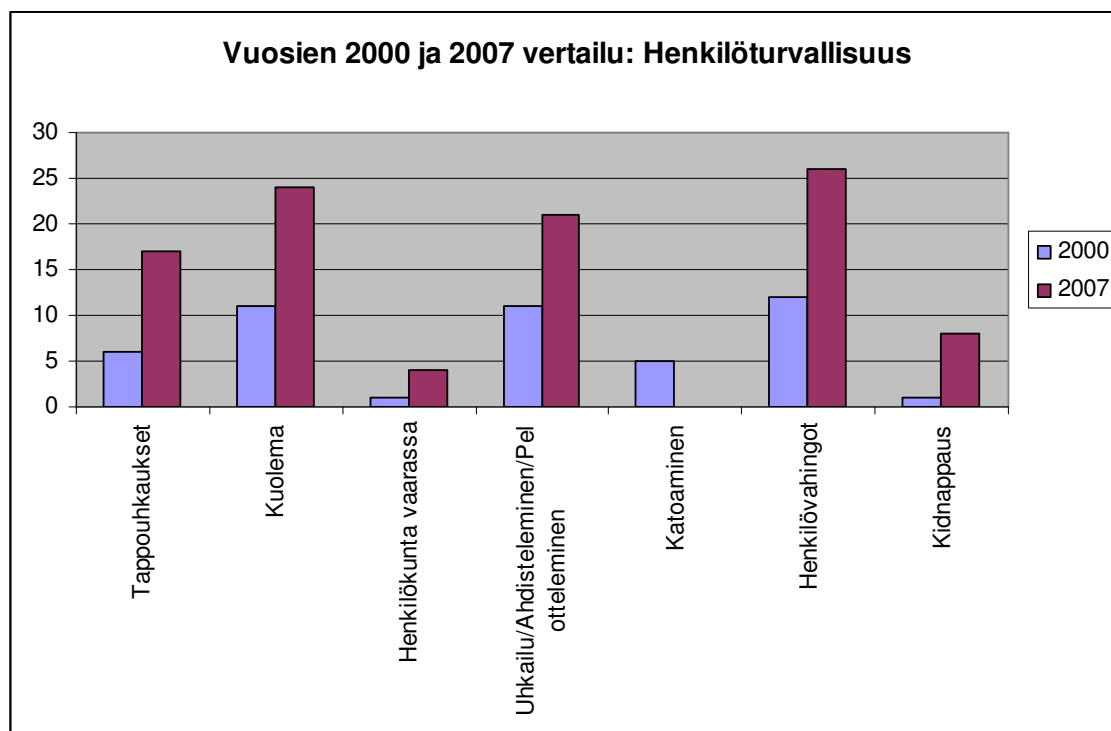
Suurin ero vuosien 2000 ja 2007 välillä uhkien jakaantumisessa kohdistuu henkilöturvallisuuden pääluokkaan. Henkilöturvallisuuteen kohdistuneiden aineistossa uutisoitujen uhka- ja vaaratilanteiden määrät ovat nousseet vuonna 2007 selvästi vuoteen 2000 verrattuna. Vuonna 2000 henkilöturvallisuuteen kohdistuneita aineiston perusteella uutisoituja uhkatilanteita on taulukkoon 1 kuvattujen tapausten määrien perusteella 47 kappaletta, kun taas vuonna 2007 uutisoitujen tapausten määrä on noussut jopa kaksinkertaiseksi sataan kappaleeseen. Kuvion 9 mukaan myös pääluokassa rikosturvallisuus on tapausten määrä kasvanut vuonna 2007 verrattaessa vuoteen 2000. Vuonna 2000 rikosturvallisuuteen kohdistuneita uutisoituja uhka- ja vaaratilanteita on 28 kappaletta, kun taas vuonna 2007 määrä on noussut 47 kappaleeseen.

Määrien kehittyminen nimenomaan kasvuna tämän tarkastelun puitteissa on suurinta näiden kahden luokan (henkilöturvallisuus ja rikosturvallisuus). tapauksessa. Edellisen kappaleen tarkastelussa yhdeksi uutisoitujen tapahtumien lukumäärältään suurimmaksi pääluokaksi muodostui tuotannon ja toiminnan turvallisuuden pääluokka. Vertailtaessa tämän pääluokan määrien kehitystä vuosien 2000 ja 2007 välillä huomataan, että luokkaan liittyvien uutisoitujen tapahtumien määrä ei juurikaan ole muuttunut tarkastelujaksolla. Tuotannon ja toiminnan turvallisuuteen kohdistuneita aineiston puitteissa uutisoituja uhka- ja vaaratilanteita on vuonna 2000 66 kappaletta ja vuonna 2007 67 kappaletta. Uutisoitujen tapahtumien määrä on noussut hieman vuonna 2007 myös ulkomaantoimintojen turvallisuuden pääluokassa, jossa tarkasteltiin lähinnä ulkomaalaisiin journalisteihin kohdistuneita uhka- ja vaaratilanteita. Vuonna 2000 näitä tapauksia oli 12 kappaletta, kun vuoden 2007 tarkastelussa määrä on noussut hieman 15 kappaleeseen. Jäljelle jäävien luokkien osalta (kiinteistö- ja toimitilaturvallisuus, pelastustoiminta, tietoturvallisuus ja valmiussuunnittelu) määrien tarkastelu ei ole mielekästä luokkiin sisältyvien tapahtumien huomattavan vähäisen määrän takia. Tämän perustella voisin väittää, ettei näiden luokkien osalta kahden tarkasteluvuoden välinen tarkastelu ole kovinkaan relevanttia. Kuvioista 9 päätellen voin todeta näiden luokkien lukumäärän pienentyneen vuonna 2007 verrattuna vuoteen 2000. Seuraavaksi ulotan vuosien 2000 ja 2007 sähköiseen joukkoviestintään kohdistuneiden uutisoitujen uhka- ja vaaratilanteiden vertailun edellä esiin nostamiini määrällisesti suurimpiin pääluokkiin (henkilöturvallisuus, toiminnan ja tuotannon turvallisuus, rikosturvallisuus) ja erityisesti näiden sisältämien alaluokkien vertailuun.

6.5.1 Vuosien 2000 ja 2007 vertailu: Henkilöturvallisuus

Seuraavaksi tarkastelen hieman tarkemmin henkilöturvallisuuteen kohdistuneita uhkia ja niitä toteutuneiden uutisointien määriä vuonna 2000 ja 2007. Tämä tarkastelu tapahtuu alaluokittain. Aineistosta saatujen henkilöturvallisuuteen liittyvien uutisoitujen tapahtumien määrät jakaantuvat aineistosta muodostuneihin alaluokkiin seuraan kuvion mukaisesti:

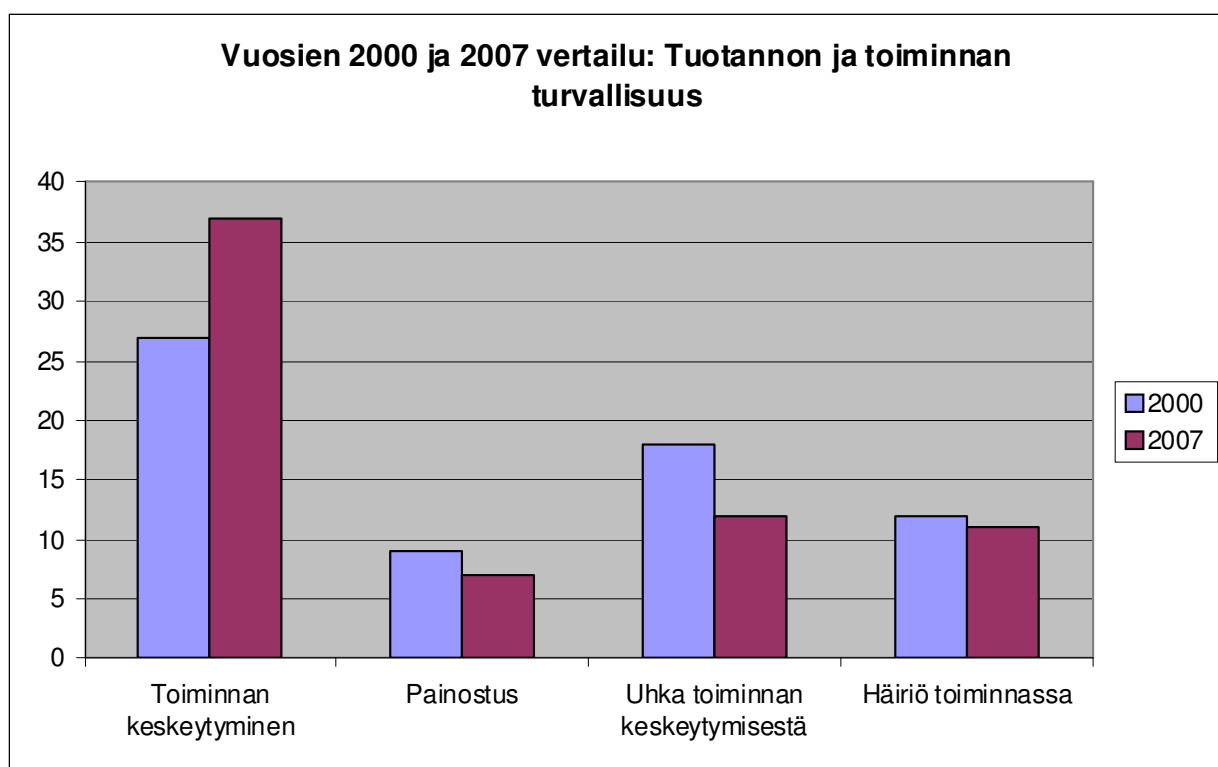
Kuvio 10: Vuosien 2000 ja 2007 vertailu: Henkilöturvallisuus

Uutisoitujen artikkelien määrät ovat kasvaneet jopa kuudessa alakategoriassa ja vähentyneet vain yhdessä. Määrällistä kasvua on tapahtunut seuraavissa alaluokissa: tappouhkaukset, kuolema, henkilökunta vaarassa, uhkailu/ahdisteleminen/pelotteleminen, henkilövahingot ja kidnappaus. Sen sijaan henkilöturvallisuuteen kohdistuneiden uutisoitujen tapahtumien määrät laskivat katoamisiin liittyvässä alaluokassa. Määrällisesti suurin kasvu näyttäisi kuvion 10 mukaan olevan henkilövahingoissa, kuolemissa, tappouhkauksissa ja journalisteihin kohdistuneissa uhkailussa, ahdistelemisessä ja pelottelemisessä. Henkilövahinkoihin liittyvien uutisoitujen artikkelien määrät taulukon 1: ”Uutisoitujen päätapahtuminen jakaantuminen pääluokkiin 2000 ja 2007” perusteella ovat nousseet vuodesta 2000 14 kappaletta, joka on suurin määrällinen kasvu henkilöturvallisuuden alaluokissa. Määrä on yli kaksinkertaistunut vuoden 2000 lukuihin verrattuna (vuonna 2000 12 kappaletta ja vuonna 2007 26 kappaletta). Toiseksi suurin kasvu on tapahtunut kuolemaan liittyvässä alaluokassa: vuonna 2000 journalistien kuolemaan johtaneita tapauksia uutisoitiin aineiston mukaan 11 kappaletta kun vuonna 2007 määrä nousee 24:n. Kasvu on siis melkein sama kuin edellisessä alaluokassa eli 13 kappaletta. Tappouhkauksien alaluokka kasvoi myös tänä ajanjaksona suoritetussa vertailussa. Vuonna 2000 journalisteihin kohdistuneita tappouhkauksia oli kuusi kappaletta kun niitä vuonna 2007 uutisoitiin 17. Määrän kasvua on näin 11 kappaletta. Journalistien uhkailut, ahdistelemiset ja pelottelemiset ovat myös kasvaneet tarkasteluajanjaksolla kymmenellä kappaleella. Vuonna 2000 niitä oli 11 kun määrä vuonna 2007 nousi 21:n.

Hieman pienempää kasvua tapahtui kidnappauksissa ja henkilökunta vaarassa -alaluokassa. Kidnappaukset nousivat yhdestä tapauksesta kahdeksaan vuonna 2007. Henkilökunta vaarassa -alaluokan määrällinen kasvu jäi tätäkin pienemmäksi eli kolmeen (vuonna 2000 yksi ja vuonna 2007 neljä tapausta). Vuosien 2000 ja 2007 välillä uutisoitujen tapausten määrät laskivat siis yhdessä tapauksessa, katoamisissa. Vuonna 2000 katoamisiin luokiteltuja tapauksia oli viisi kappaletta kun niitä sitä vastoin ei ollut yhtään vuonna 2007.

6.5.2 Vuosien 2000 ja 2007 vertailu: Tuotannon ja toiminnan turvallisuus

Seuraavaksi tarkastellaan uutisoitujen uhkien jakaantumista alaluokkiin tuotannon ja toiminnan turvallisuuden pääluokassa vuosina 2000 ja 2007. Tähän pääluokkaan kuuluvia alaluokkia on neljä, jotka ovat toiminnan keskeytyminen, painostus, uhka toiminnan keskeytymisestä sekä häiriö toiminnassa. Uutisoidut tapahtumat jakaantuivat alaluokkiin vuosittain seuraavasti:

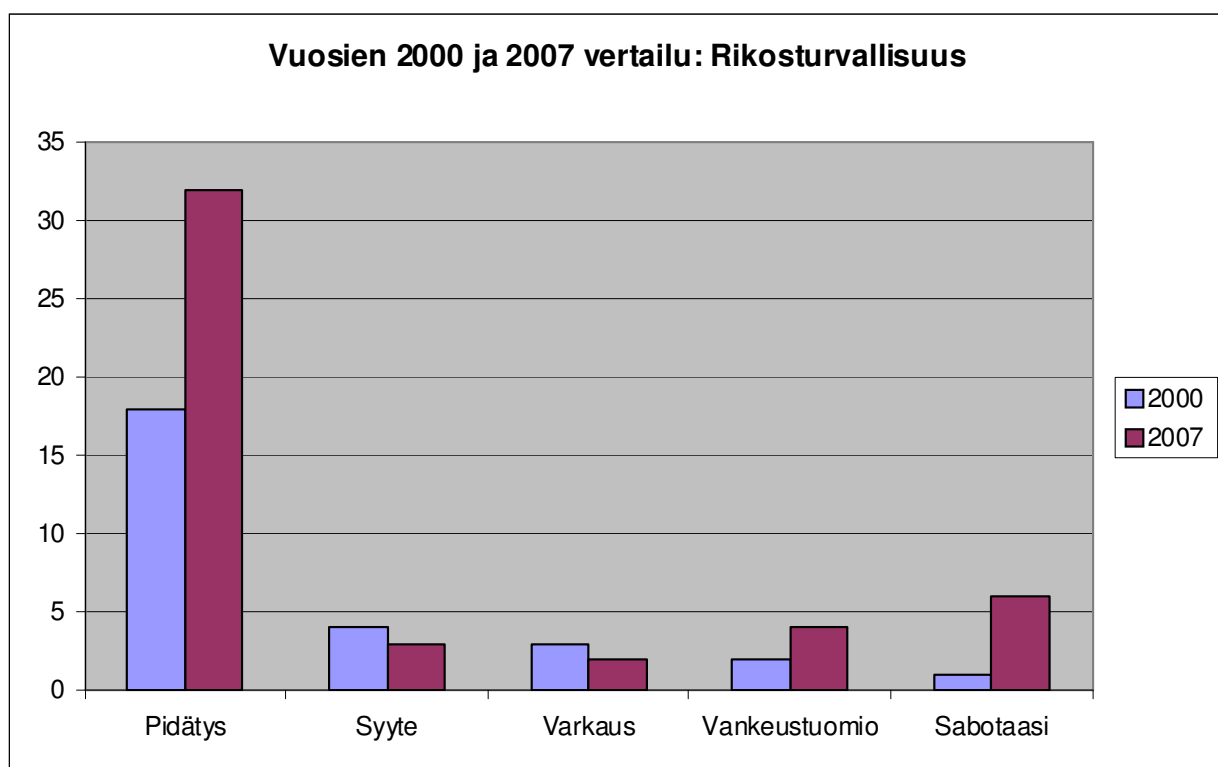
Kuvio 11: Vuosien 2000 ja 2007 vertailu: Tuotannon ja toiminnan turvallisuus

Tässä pääluokassa uutisoitujen tapahtumien määrän kasvua on edellisestä kuviosta poiketen tapahtunut yhdessä alaluokassa ja sen sijaan määrän vähentymistä kolmessa muussa alaluokassa. Toiminnan keskeytymisiä on vuonna 2000 ollut 27 kappaletta ja vuonna 2007 määrä on noussut 37 kappaleeseen. Kasvua on näin ollut 10 uutisoitua tapahtumaan ajanjaksolla 2000 ja 2007. Uutisoitujen tuotannon ja toiminnan turvallisuuteen liittyvien tapahtumien määrä on

laskenut painostuksen-, uhka toiminnan keskeytymisestä ja häiriö toiminnassa - alaluokissa. Suurin ero vuonna 2000 ja 2007 on uhka toiminnan keskeytymisestä -alaluokassa, uutisoidut tapaukset ovat vähentyneet kuudella (vuonna 2000 18 ja vuonna 2007 12 kappaletta). Pientä pudotusta uutisoitujen tapahtumien määrässä oli myös painostuksessa ja häiriössä toiminnassa. Painostus alaluokkaan uutisoidut tapahtumat vähenivät yhdeksästä seitsemään tarkastelu ajanjaksolla ja häiriö toiminnassa alaluokkaan kategorisoidut tapahtumat vähenivät yhdellä. Häiriö toiminnassa alaluokkaan kuuluvia tapahtumia oli vuonna 2000 12 kappaletta ja vuonna 2007 11 kappaletta.

6.5.3 Vuosien 2000 ja 2007 vertailu: Rikosturvallisuus

Rikosturvallisuuteen liittyvät alaluokat ovat pidätys, syyte, varkaus, vankeustuomio ja sabotaasi. Seuraavassa kuviossa tarkastellaan uutisoitujen uhkien jakaantumista näiden alaluokkien kesken sekä eroja uutisoitujen tapahtumien määrässä vuosien 2000 ja 2007 välillä. Erot näiden vuosien välillä näyttävät seuraavilta:

Kuvio 12: Vuosien 2000 ja 2007 vertailu: Rikosturvallisuus

Uutisoidut rikosturvallisuuteen liittyvät tapahtumat lisääntyivät kolmessa alakategoriassa ja vähenivät kahdessa vertailtaessa vuoden 2000 ja 2007 määriä. Eniten uutisoitujen tapahtumien määrät lisääntyivät pidätyksissä, jossa lisäystä tapahtui 14 kappaletta verrattuna vuoteen 2000, jolloin uutisoituja tapahtumia oli 18 kappaletta. Myös vankeustuomiot ja sabotaasit

kasvoivat määrällisesti. Vankeustuomiot kasvoivat vuoden 2000 lukemasta 2 lukemaan 4 eli kaksi kappaletta. Sabotaasit kasvoivat hieman enemmän, vuonna 2000 niitä uutisoitiin aineiston puitteissa yksi kappaletta kun taas vuonna 2007 uutisoituja tapahtumia oli kuusi kappaletta. Määrällinen kasvu on siis viisi kappaletta.

Tätä vastoin syytteiden ja varkauksien määrät putosivat hieman vertailujaksolla. Journalisteihin kohdistuneita syytteitä uutisoitiin vuonna 2000 neljä kappaletta ja vuonna 2007 määrä laski kolmeen. Varkauksia oli vuonna 2000 kolme ja vuonna 2007 kaksi. Molemmissa kategorioissa uutisoitujen tapahtumien väheneminen ei ollut merkittävää (yksi tapaus).

7 Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimuksen aiheet

Tässä kappaleessa arvioin tämän sähköiseen joukkoviestintään kohdistuneiden uhka- ja vaaratilanteiden analyysin luotettavuutta ja kehityskohteita mahdollisten jatkotutkimusten näkökulmasta. Jo käyttämäni kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän ja aineiston luonteen perusteella esiin tuli joitakin tutkimuksen luotettavuuteen kohdistuneita ongelmia, joiden ratkaisemiseen olen pyrkinyt esittämään kehitysideoita koskien mahdollisia jatkotutkimuksia aiheeseen liittyen. Olen pyrkinyt esittämään vaihtoehtoisia lähestymistapoja ja menetelmiä, joita voitaisiin käyttää mahdollisissa jatkotutkimuksissa, jotta analyysin luotettavuutta ja kattavuutta voitaisiin jatkossa lisätä. Tämän tutkimuksen tarkoitus oli siis olla yksinkertainen perusanalyysi sähköisen joukkoviestinnän turvallisuushuista ja niiden toteutumisesta BBC-Monitoring palvelun kautta uutisoitujen tapahtumien perusteella. Tämän kartoituksen tavoitteena on olla pohja mahdollisille jatkotutkimukselle liittyen samaan aihepiiriin. Uskon, että tätä lähestymistapaa kehittämällä voidaan tulevaisuudessa saada luotettavampia ja kattavampia tutkimustuloksia liittyen sähköisen joukkoviestinnän uhka- ja vaaratilanteisiin.

Käsittelimäni aineiston pohjalta on tärkeä pitää mielessä se, että aineisto käsittelee nimenomaan uutisoituja sähköisen joukkoviestinnän turvallisuuteen kohdistuvia tapahtumia ja pimentoon jää siis varmasti huomattava osuus kaikista mahdollisista maailmalla tapahtuneista tapahtumista. Tietyn tyyppisistä turvallisuuteen liittyvistä tapauksista uutisoidaan herkemmin, joistakin sitä vastoin pyritään pysymään hiljaa ja yritetään tehdä kaikkensa tapahtuman peittelemiseen. Uutisointiin vaikuttaa paljon myös ajankohtaisesti polttavat asiat, mitkä vaikuttavat ensinnäkin uutisoivien journalistien mielenkiinnon kohteisiin ja heille annettaviin uutisointitehtäviin ja siten tätä kautta käytettävään aineistoon, koko tutkimukseen ja sen tuloksiin. Ajankohtaisena esimerkkinä tämän hetkinen talouden taantuma, jonka kautta sähköisen joukkoviestinnän toimijat ja monet muutkin yritykset kamppailevat taloudellisten ongelmia kanssa. Rahalliset ongelmat ja velkaantuminen johtavat toiminnan supistamisiin ja jossain tapauksissa uhkaavat toiminnan jatkuvuutta erilaisin häiriöin ja pidemmin lähetyskat-

koin. Tämän tyyppinen ajankohtainen tilanne vaikuttaa täten yritysten tilanteisiin ja tätä kautta uutisointiin.

Laajojen, lähinnä turvallisuuteen yleisesti liittyvien hakusanojen käyttö, vaikutti myös huomattavasti hakutuloksissa esiin nousseisiin artikkeleihin ja niiden aiheisiin. Näiden yleisten turvallisuuteen liittyvien termien käytön takia uskoisin monien sähköisen joukkoviestintään kohdistuneiden uutisoitujen uhka- ja vaaratilanteiden jääneen hakutuloksien ulkopuolelle, sillä kaikki turvallisuuteen liittyvät artikkelit eivät sisällä esimerkiksi sanoja ”security”, ”safety” tai ”risk”. Aineisto ei siis tällä hakustrategialla ole kattavin, mutta arvioisin sen kuitenkin olleen riittävän laaja-alainen tämän yksinkertaisen perusanalyysin muodostamiseen. Toki spesifimmät sähköisen joukkoviestinnän turvallisuuteen kohdistuneet tapahtumat eivät tähän tarkasteluun sisältyneet tai niiden määrä jäi huomattavan pieneksi osuudeksi. Tämän seikan takia esimerkiksi taulukossa 1 ”Uutisoitujen päätapahtuminen jakaantuminen pääluokkiin 2000 ja 2007” kuvaamani artikkelien määrään suhteessa pääluokkaa tulee suhtautua varauksella, sillä luvut ovat vain tämän tilannekatsauksen ja tässä tilannekatsauksessa käytettyjen hakustrategioiden tulosta, joka toimii perustana mahdollisille jatkotutkimuksille ja -katsauksille. Tulevaisuudessa voidaan aineiston laajuutta ja kattavuutta (ja tätä kautta myös koko tutkimuksen luotettavuutta) lisätä käyttämällä erilaista lähestymistapaa aineistoon tehtyihin hakuihin sekä erilaista hakustrategiaa. Yksityiskohtaisemmat hakusanat käyttämiäni laajempien turvallisuuteen liittyvien termien sijasta nostaisivat paremmin ja monipuolisemmin esille uutisoituja turvallisuuteen liittyviä tapahtumia ja antaisivat täten kattavamman kuvan sähköiseen joukkoviestintään ja sen toimijoihin kohdistuneista uhka- ja vaaratilanteista ja näiden erilaisten tapahtumien välisistä suhteista. Esimerkiksi ideoimalla tässä analyysissä käyttämiäni pääluokkien eli yritysturvallisuuden osa-alueiden alle kyseiseen osa-alueeseen liittyviä yksittäisiä riskejä muutetaan analyysin lähestymistapaa sekä lisätään sen kattavuutta. Näistä pääluokkien alle ideoiduista yksittäisistä riskeistä muodostettaisiin kustakin hakusana, joiden perusteella haku suoritetaan. Tämä lisäisi hakutulosten luotettavuutta huomattavasti, kun pystytään löytämään paremmin yksittäisiä tapahtumia aineistosta. Toki tämä lähestymistapa muodostuu todella työlääksi, sillä pääluokkiin sisältyviä riskejä tulee olla todella paljon, jotta saataisiin mahdollisimman monipuoliset hakusanat ja tätä kautta hakutulokset.

Myös pääluokkien luokitteluperusteita voisi jatkotutkimuksissa muuttaa tai ottaa muita luokitteluperusteita yritysturvallisuuden osa-alueiden mukaan jaoteltujen pääluokkien rinnalle. Uhkia voitaisiin ideoida esimerkiksi Suomessa käytetyn sähköisen joukkoviestinnän valmiussuunnittelun pohjalle käytettäviä uhkia, jotka jakaantuvat 1) sähköverkon häiriöihin, 2) laitevikoihin, 3) tietoliikennehäiriöihin sisällöntuotannossa, 4) henkilöriskeihin, 5) terrorismiin ja pommiuhkaan, 6) jakeluverkon häiriöihin, 7) tietoturvallisuuden häiriöihin, 8) rikollisuuteen, 9) tulipaloihin/palovahinkoihin, 10) luonnonilmiöihin ja pandemiaan sekä 11) informaatio- ja tietoturvakäyntiin (Sakari Ahvenainen 2008) . Mielenkiintoisen ja toisenlaisen näkökulman saisi mie-

lestäni luokittelemalla näitä sähköiseen joukkoviestintään ja sen toimijoihin kohdistuneita uhka- ja vaaratilanteita niiden maiden ja maanosien mukaan, missä nämä turvallisuustilanteet tapahtuvat. Tällä tarkastelulla voitaisiin analysoida ja tunnistaa riskialttiimpia kohteita ja pyrkiä löytämään syitä turvallisuuteen liittyvien uutisoitujen tapahtumien keskittymiselle tiettyihin paikkoihin. Mielestäni eräs erittäin hyödyllinen luokitteluperuste olisi tutkia tiettyyn turvallisuuteen liittyvään tapahtumaan johtaneita syitä. Esimerkiksi kun aineisto on jaettu mielekkäisiin pääluokkiin ja näiden alle muodostuneisiin tai etukäteen määriteltyihin alaluokkiin, voitaisiin kuhunkin alaluokkaan luokitellut uutiset analysoida vielä kertaalleen kiinnittäen huomiota tapahtuman taustalla oleviin ja siihen johtaneisiin erilaisiin syihin. Tämän analyysin jälkeen voitaisiin tulokset järjestää luokittain ja analysoida itse uutisoidun tapahtuman rinnalla myös eri tapahtumaan johtaneet syyt, jolloin analyysin näkökulma, hyödyllisyys ja kattavuus laajenevat huomattavasti. Hyvän ja kattavan hakustrategian valitsemisella saadaan pohjaksi hyvä aineisto, jolloin on mahdollista sen pohjalta kokeilla erilaisia luokitteluperusteita eri tarpeisiin suhteellisen yksinkertaisesti.

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttava tekijänä voidaan pitää myös niitä perusteita, joiden pohjalta sähköisen joukkoviestinnän turvallisuuteen liittyvät uutisoidut tapahtumat on jaettu luokkiin. Erityisesti tulee muistaa, että tässä tutkimuksessa esitetty artikkelien luokittelu perustuu allekirjoittaneen omaan näkemykseen uhkien jakaantumisesta pääluokkiin, eikä käytettävissä ollut mitään täysin yksiselitteisesti rajattua ja tarkkaa sapluunaa luokittelun perusteeksi. Artikkeleista esiin nostettujen niin sanottujen luokittelun perusteena olevat pää-tapahtumat ja niiden luokittelu siis perustuivat täysin tutkimuksen tekijän tietämykseen ja omaan näkemykseen. Yritysturvallisuuden osa-alueet nivoutuvat monilta osin yhteen ja niiden välillä on monia päällekkäisyyksiä, joten suoritettu luokittelu ei ollut yksiselitteistä. Joku muu voisi tehdä tiettyjen artikkelien kohdalla erilaisia ratkaisuja. Tämän tyyppisessä kvalitatiivisessa tutkimuksessa tosin tämä on väistämätön tilanne, sillä tutkimuksen tekemiseen ja asioiden analysoimiseen vaikuttaa suuresti tutkijan omat ajatusrakenteet asioista ja niiden välisistä yhteyksistä. Toki luokittelu perustuu muiden esittämään malliin turvallisuuden jakaantumisesta eri yritysturvallisuuden osa-alueiksi, mutta luokkien välisten päällekkäisyyksien vuoksi ei luokittelua pystytä suorittamaan täysin objektiivisesti ja yksiselitteisesti.

Yhdeksi suoranaiseksi ongelmaksi luotettavuuden kannalta muodostui osaltaan BBC-Monitoring-uutistietokanta. Vuoden 2007 aineistoon tehtyjen hakujen kohdalla ohjelma näytti vain 1000 ensimmäistä hakutermiä vastaavaa artikkelia, vaikka hakutuloksia olisi yhteensä ollut huomattavasti enemmän. 1000 hakutuloksen ylimeneviä artikkeleita ei siis tästä palvelun piirteestä johtuen päässyt tarkastelemaan, joten jouduin jättämään ne siis suoraan pois aineistosta. Tämän takia vuosien 2000 ja 2007 aineistot eivät ole aivan vertailukelpoiset. Ratkaisu tähänkin ongelmaan on spesifimpien hakusanojen käyttö, jota olen ehdottanut jatkotutkimuksiin liittyen jo tämän kappaleen aikaisemmassa osuudessa. Käyttämällä rajatumpia ja tarkem-

pia hakutermejä hakutulosten määräkin jää paljon pienemmäksi ja tätä kautta saataisiin kaikki hakutuloksiin sisältyvät artikkelit mukaan analyysiin.

8 Johtopäätökset

Aineistosta nostetut uhkat jakaantuivat yritysturvallisuuden osa-alueista muodostuneisiin pääluokkaan hyvin epätasaisesti, jonka syitä käsittelen myös tutkimuksen arviointia ja jatkotutkimuksen aiheita käsittelevässä luvussa (luku 7). Osin tästä syystä olenkin keskittynyt kolmen suurimman pääluokan tarkasteluun tuloksia käsitellessäni. Painotus on myös tässä johtopäätöksiä esittelevässä luvussa henkilöturvallisuuden, rikosturvallisuuden ja tuotannon ja toiminnan turvallisuuden pääluokkien tarkastelussa. Tulosten analysoinnin lisäksi viitataan tässä luvussa myös sähköiseen joukkoviestintään kohdistuneiden uhkien taustalla oleviin syihin. Itse tuloksissa en ole käsitellyt tapahtumiin johtaneita syitä, mutta olen esittänyt tutkimuksen arviointia ja luotettavuutta käsittelevässä kappaleessa syiden analyysiä koskien jatkotutkimuksia tämän katsauksen kattavuuden ja luotettavuuden lisäämiseksi. Seuraavissa kappaleissa esitetyt syytekijät tapahtumille perustuvat siis aineistona käyttämäni artikkeleihin. Tässä katsannossa otan esille yleisimpiä syytekijöitä, jotka ovat johtaneet sähköiseen joukkoviestintään kohdistuviin uhka- ja vaaratilanteisiin.

Tämän tutkimuksen kannalta on erittäin oleellista muistaa, että uutisointi ei ole koskaan objektiivista. Tapahtumista uutisoidaan eri laajuudella; toisia tapahtumia pyritään saamaan esille hinnalla millä hyvänsä ja näin ollen tekemään pienestä ja merkityksettömästäkin jutusta suurempi kuin se todellisuudessa olikaan. Tietyistä aiheista uutisointi sitä vastoin pyritään estämään keinoja kaihtamatta, vaikka seurauksena olisikin sanavapauden ja riippumattoman uutisoinnin estäminen. Nämä tapaukset liittyvät usein arkojen aiheiden uutisointiin, joissa monissa tapauksissa kyse on johtavassa olevien virkamiesten, poliittisten päättäjien tai liikelämän henkilöiden korruptio tai rikolliset toimet. Pahimmissa tapauksessa uutisjuttujen piilottelu ja niiden julkaisemisen estäminen johtavat journalisteja kohtaan tehtyihin hyökkäyksiin heidän hiljentämiseksi. Yksi suurimmista pääluokista tämän tutkimusten tulosten perusteella onkin henkilöturvallisuuden pääluokka, joka sisältää nimenomaan journalisteihin kohdistuneita uhkia ja vaaroja. Pääluokkaan luokiteltuja uutisartikkeleita on selkeästi eniten sekä vuonna 2000 ja 2007 näin tehden luokasta suurimman pääluokan. Myös tilanteen kehitys vuosien 2000 ja 2007 välillä on ollut huolestuttavaa: henkilöturvallisuuteen luokiteltavien uhkien määrä aineiston perusteella on noussut kaksinkertaiseksi vuonna 2007. Eri maiden poliittinen ja yhteiskunnallinen tilanne vaikuttavat suuresti journalistien työskentelyyn ja turvallisuuteen varsinkin levottomilla alueilla. Estääkseen journalisteja tekemästä juttuja ja uutisoimasta aroista aiheista turvaudutaan aineiston mukaan yhä enemmän uhkailuun, painostukseen sekä fyysisiin hyökkäyksiin. Kuolemantapaukset ja murhatkaan eivät ole enää harvinaisia levottomuuksista kärsivillä alueilla. Levottoman poliittisen ja yhteiskunnallisen tilan-

teen maat ovat usein medioiden kiinnostuksen kohteena, kun ne itse yrittävät estää tilanteesta uutisoitua. Tämän takia tällaisille epävakaille alueille lähetettäessä journalisteja tulisi huolellisesti analysoida maan sen hetkinen poliittinen ja yhteiskunnallinen tilanne ja sen vaikutus turvallisuudelle. Levottomille alueille lähetettävien journalistien tulisi saada selkeät toimintaohjeet ja heidän turvallisuutensa tulisi pystyä varmistamaan sekä työtehtäviä tehdesään että myös vapaa-ajalla työkohteessa.

Journalistien kuolemat, uhkailu, ahdisteleminen ja pelotteleminen sekä henkilövahingot muodostavatkin tulosten perusteella henkilöturvallisuuden alaluokkien selkeän enemmistön. Nämä kaikki alaluokkiin uutisoitujen artikkelien määrät ovat kasvaneet selvästi vuonna 2007 verrattuna vuoteen 2000 (katso kuvio 10: Vuosien 2000 ja 2007 vertailu: Henkilöturvallisuus). Tämän perusteella voi todeta, että journalistien turvallisuuden parantaminen sekä työtehtävissä että työkohteessa vapaa-ajalla on yksi keskeinen kehityskohta.

Henkilöturvallisuuden ohella myös rikosturvallisuuden pääluokka on yksi suurimmista pääluokista. Rikosturvallisuuden luokka liittyy olennaisesti journalistien turvallisuuteen, sillä luokka sisältää normaalista yritysturvallisuuden osa-alueiden määritelmän mukaisesta rikosturvallisuuden luokan sisällöstä poiketen myös journalisteihin kohdistuneita rikosoikeudellisia seuraamuksia, kuten journalistien pidätyksiä, syytteiden nostamista heitä kohtaan sekä vangitsemisia. Useimmat näistä tapauksista liittyvät journalistien suorittamiin työtehtäviin; uutisointi ja jutunteko pyritään estämään pidättämällä henkilö. Journalistien pidätysten määrä onkin lähes kaksinkertaistunut verrattessa vuoden 2000 ja 2007 aineistoa. Kehitys näyttää siltä, että yhä useammin yritetään estää journalistin työskentely yksinkertaisesti pidättämällä hänet jutuntekopaikalla ja siirtämällä säilöön siksi aikaa, kunnes tilanne tai tapahtuma on ohi. Aineiston artikkelien mukaan nämä pidätykset ovat kestoltaan usein hyvin lyhyitä (puhutaan korkeintaan muutamista tunteista normaalitapauksessa) eikä pidätyksen syytä kerrota. Usein myöskään pidätyksen ja vapauttamisen jälkeen journalistia kohtaan ei myöskään nosteta syytettä. Nämä kaikki seikat viittaavat perusteettomiin pidätyksiin, joiden todennäköisenä tarkoituksena on journalistien työn tekemisen estäminen. Viranomaisten tehtävänä pitäisi olla sanavapauden turvaaminen ja edistäminen sekä riippumattoman median ylläpitäminen, mutta yllättävän monissa tapauksissa tilanne on päin vastainen. Journalisteja pidätetään jopa poliittisten päättäjien määräyksestä. Lähetettäessä journalisteja työskentelemään ulkomaille, joissa riski pidätetyksi joutumisesta on suuri, tulisi journalisteille antaa toimintaohjeet, kuinka tilanteessa toimitaan. Riski on erityisen suuri maissa, joissa yhteiskunnallinen ja poliittinen tilanne on epävakaa. Viranomaisten korruptoituneisuus ja kulttuurierot aiheuttavat erityisiä ongelmia esimerkiksi pidätys tilanteissa.

Myös maiden taloudellinen tilanne vaikuttaa huomattavasti sähköisen joukkoviestinnän yrityksiin ja organisaatioihin. Tämä näkyy varsinkin tarkasteltaessa tuotannon ja toiminnan turvalli-

suuden pääluokkaa, jossa päähuomio on kiinnitetty sähköisen joukkoviestinnän organisaatioiden toiminnan häiriöttömään jatkuvuuteen. Jatkuvuuteen kohdistuvia uhkia ovat muilta tahoilta tuleva painostaminen esimerkiksi tiettyä aihetta käsittelevien ohjelmien poistamiseen ohjelmistosta, uhataan keskeyttää organisaation toiminta, toiminnassa ilmenee lyhytkestoisia ja vain rajattua toiminta-aluetta koskevia häiriöitä tai pahimmassa tapauksessa toiminta keskeytyy kokonaan. Erityisesti laajempien toiminnan keskeytymisten kokonaan määrä on nousut vertailtaessa vuotta 2000 ja 2007. Muiden tuotannon ja toiminnan turvallisuuden alaluokkien määrät ovat kuitenkin vähentyneet tarkastelujaksolla.

Monissa aineiston artikkeleista pääsyynä toiminnan tilapäisiin häiriöihin ja keskeytymiseen kokonaan oli yksinkertaisesti joukkoviestinnän yrityksen tai organisaation velat. Koska organisaatiot eivät kyenneet maksamaan velkojansa, vähennettiin niiden lähetysaikaa tai lähettimet suljettiin kokonaan (esimerkiksi kun ei ole pystytty maksamaan vuokraa). Monissa maissa toimii valtion budjettirahoitettu joukkoviestinnän toimija, joiden taloudelliset ongelmat ovat seurasta valtion rahoituksen pienentymisestä suhteessa kulujen kasvuun. Valtiot eivät myöskään useammassa tapauksessa suostuneet sähköisen joukkoviestinnän median velkojen maksamiseen velkojille turvatakseen toiminnan jatkuvuutta. Sähköisen joukkoviestinnän toimijoiden taloudelliset olosuhteet ja riippuvaisuus ulkopuolisista rahoittajista onkin suuri riski ajatellen niiden toiminnan jatkuvuuden turvaamista. Mikäli rahoitusta ei voida turvata, jatkuvuuden ylläpitäminen on miltein mahdoton tehtävä, joka johtaa usein myös ongelmien oravanpyörään: kun ei ole rahaa rahoittaa kaikkia ohjelmia, leikataan ohjelmistoa ja lähetysaikaa. Tästä seuraa katsojien väheneminen, joka johtaa mainostajien vetäytymiseen kanavalta. Tämä taas vähentää joukkoviestinnän toimijan rahoitusta, joka edelleen johtaa toimintojen karsimiseen.

Myös joukkoviestimien suhde ja yhteydet poliittisiin puolueisiin ja muihin intressiryhmiin epävakauttavat toimintaympäristöä. Aineiston perusteella monissa maissa esimerkiksi sanomalehden tai tv-kanavan yhteydet poliittisiin puolueisiin vaikuttivat suoranaisesti niiden ohjelmistoon. Keinoina oli usein painostaminen. Uutisoinnin tulisi olla ulkopuolisten intressiryhmien kannalta positiivista, niitä kohtaan ei saada esittää minkäänlaista kritiikkiä ja usein poliittiset vaikuttajat kanavalla tai sanomalehdessä määrittelevät myös muuta sisältöä heidän omien intressiensä mukaan. Tällä tavalla ei voida taata ja ylläpitää riippumatonta mediaa, joka tarjoaisi kansalaisille objektiivista uutisointia. Myös medioiden sananvapaus kärsii huomattavasti ulkopuolisten interventioiden seurauksena heidän toimintaansa.

Sähköisen joukkoviestinnän toimijoiden pitää toimintansa jatkuvuuden turvatakseen luoda kestävä pohja rahoitukselleen. Rahoitus ei saisi perustua pelkästään esimerkiksi maan poliittisten puolueiden tarjoamaan rahoitukseen, koska tällöin ollaan seuraavan ongelman edessä. Poliittisten puolueiden rahoittaessa mediaa saavat ne niin sanotun valta-aseman rahoittamas-

saan mediassa, jolloin niillä on mahdollisuus vaikuttaa median tuottaman uutisoinnin ja informaation sisältöön painostuksen keinoin, esimerkiksi uhkaamalla rahoituksen lopettamisesta.

Koska sähköinen joukkoviestintä on yleisestikin kansainvälisesti merkittävä yhteiskunnallinen toimija, eivät sen turvallisuuden varmistamiseksi riitä pelkästään normaalin yritysturvallisuuden keinot. Sähköisen joukkoviestinnän turvallisuuden arvioinnissa on otettava huomioon moninaiset yhteiskunnalliset ja poliittiset tilanteet maissa, sähköisen joukkoviestinnän toimijoiden riippuvuus talous- ja poliittiseen elämään niin ideologisella tasolla kuin rahoituksen pohjalta sekä eri alueiden konfliktit, jotka asettavat journalisteja vaaraan. Laajemman kokonaiskuvan rakentamiseksi ja konkreettisempien kehitysehdotusten laatimiseksi tämän analyysin jatkoksi tarvittaisiin myös moninaisempaa tapahtumien syiden analysointia ja eri yhteiskuntajärjestelmien tuntemusta. Normaalioloissa ja varsinkin häiriö- ja poikkeustilanteissa joukkoviestinnän, ja enenevässä määrässä nyky-yhteiskunnissa sähköisen joukkoviestinnän, yhteiskunnalliset tehtävät ovat äärimmäisen tärkeitä, joka Suomessa korostuu sähköisen joukkoviestinnän asemassa myös yhteiskunnan elintärkeänä toimintona. Informaation kulku ja toiminnan jatkuvuus pyritään takaamaan tilanteesta riippumatta varautumisen ja huolellisen valmiussuunnittelun avulla, mutta huomioita tulisi myös erityisesti kiinnittää joukkoviestimissä työskentelevien journalistien työ- ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen. Vaikka journalistien asema sekä tilanteisiin varautuminen olisikin hyvä heidän kotimaassaan, yhteiskunnallisesti levottomaan kohdemaahan saapuessaan vastassa onkin täysin erilainen maailma.

Lähteet

- Aakko, K., Nordberg, E., Kantolahti, E., Kulmala, H., Putkiranta, M., Sillanpää, T., Toveri, P. & Visakorpi, R. 2003. Kriisiturvallisuuden käsikirja. Helsinki: Art House.
- Ahvenainen, S. Henkilökohtainen tiedonanto 15.12.2008.
- Alaterä, A. & Halttunen, K. 2002. Tiedonhaun perusteet - osa lukutaitoa. Tampere: Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus ja Otavan Opisto/Internetix.
- Alaterä, A., Halttunen, K. & Sormunen, E. 2001-2005. Internetix: Informaatiotutkimus 1. Osa 6. Sisällönkuvailu: luokitus ja indeksointi. [www-dokumentti]. [luettu 28.11.2008]. <http://oppimateriaalit.internetix.fi/fi/avoimet/0viestinta/informaatiotutkimus/tiedon_organisoinnin/luku6/01_index>
- Alkula, T., Pöntinen, S. & Ylöstalo, P. 2002. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Anttila, P. 2005. Ilmaisuu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta. Artefakta 16.
- BBC Monitoring Online. User guide. [www-dokumentti]. [luettu 19.11.2008] <www.bbcmonitoringonline.com>
- Berg, B. L. 2007. Qualitative research methods for the social sciences. The United States of America: Pearson Education.
- Berndtson, E. 2008. Poliittika tieteenä - Johdatus valtio-opilliseen ajatteluun. 11. painos. Helsinki: Edita
- Buure-Hägglund. 2002. Suomen kriisilainsäädäntö. Helsinki: WSOY.
- Halonen, J. 1999. Tiedonhankinnan opas. Pori: Satakunnan ammattikorkeakoulun julkaisusarja D.
- Heikkinen, R., Agander, A., Ijäs, E. & Laitinen, M. 2005. Tiedonhakijan teho-opas. Porvoo: WS Bookwell.
- Huoltovarmuuskeskus. 2008. Tietoyhteiskunta. Joukkoviestintäpooli. Erityislainsäädäntö. [www-dokumentti]. [luettu 07.11.2008] <<http://www.huoltovarmuus.fi/toimialat/tietoyhteiskunta/erityislainsaadanto/>>
- Huoltovarmuuskeskus. 2009. Organisaatio. Huoltovarmuuskeskus. [www-dokumentti]. [luettu 06.01.2009]. <<http://www.huoltovarmuus.fi/organisaatio/huoltovarmuuskeskus/index.html>>
- Huoltovarmuuskeskus. 2009. Organisaatio. Uusi huoltovarmuusorganisaatio. [www-dokumentti]. [luettu 06.01.2009]. <<http://www.huoltovarmuus.fi/organisaatio/hv-organisaatio/index.html>>
- Kulla, H., Koillinen, M., Kuopus, J., Lavapuro, J., Lehtonen, L., Nieminen, H., Ollila, R., Pohjolainen, T., Pöysti, T., Sorvari, H., Sorvari, K., Tähti, A., Viljanen, V-P. & Wallin, A-R. 2002. Viestintäoikeus. Helsinki: WSOY.
- Kunelius, R. 2003. Viestinnän vallassa - johdatus joukkoviestinnän kysymyksiin. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Lanne, M., Koskela, M., Tytykoski, K. & Nenonen, S. 2004. Kokonaisturvallisuuden edistäminen yrityksessä. Tampereen teknillinen yliopisto. Turvallisuustekniikka. [www-dokumentti]. [luettu 06.01.2009]. <http://turva.me.tut.fi/julkaisut/TSRraportti_KOKTUnetti.pdf>

Lehtovaara, I. 2004. Median maailma verkkokurssi. Digitaalinen viestintä: Internet. Opetushallitus. [www-dokumentti]. [luettu 16.10.2008]. <<http://www2.edu.fi/medianmaailma/kehitys/internet.html>>

Lehtovaara, I. 2004. Median maailma verkkokurssi. Sähköinen viestintä. Opetushallitus. [www-dokumentti]. [luettu 16.10.2008]. <http://www2.edu.fi/medianmaailma/kehitys/sahkoinen_viestinta.html>

Leppänen, J. 2006. Yritysturvallisuus käytännössä - Turvallisuusjohtamisen portfolio. Helsinki: Talentum.

Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 37/2008. 2008. Kotitalouksien telepalvelujen alueellinen saatavuus. [www-dokumentti]. [luettu 12.12.2008]. <[http://www.lvm.fi/c/document_library/get_file?folderId=57092&name=DLFE-3002.pdf&title=Kotitalouksien%20telepalvelujen%20alueellinen%20saatavuus%202008%20\(37/2008\)](http://www.lvm.fi/c/document_library/get_file?folderId=57092&name=DLFE-3002.pdf&title=Kotitalouksien%20telepalvelujen%20alueellinen%20saatavuus%202008%20(37/2008))>

Maanpuolustuskorkeakoulu. 2002. Tietoja maanpuolustuksesta 2002 - Maanpuolustus ulko- ja turvallisuuspolitiikan osana. Maanpuolustuskorkeakoulu.

Maanpuolustuskorkeakoulu. 2006. Tietoja Suomen kokonaismaanpuolustuksesta 2006. [www-dokumentti]. [luettu 18.10.2008] <<http://www.mil.fi/perustieto/julkaisut/kokonaismaanpuolustus/index.html>>

Miettinen, J. E. 2002. Yritysturvallisuuden käsikirja. Helsinki: Kauppakaari.

Nordenstreng, K. & Wiio, O. A. 2001. Suomen mediamaisema. Helsinki: WSOY.

Nordenstreng, K. & Wiio, O. A. 1994. Joukkoviestintä Suomessa. Porvoo: Weilin+Göös.

Parmes, R. (toim.), Frösen, K., Koivukoski, J., Liskola, K., Mäkinen, K., Piispanen, M., Ristanieniemi, J. & Söder, J. 2007. Varautumisen käsikirja. Helsinki: Tietosanoma.

Saaristo, K. & Jokinen, K. 2005. Sosiologia. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Simola, A. 2005. Turvallisuuden johtaminen esimiestyönä - Tapaustutkimus pitkäkestoisen kehittämishankkeen läpiviennistä teräksen jatkojalostustehtaassa. Oulun yliopisto. Teknillinen tiedekunta. [www-dokumentti]. [luettu 06.01.2009]. <<http://herkules.oulu.fi/isbn9514277619/isbn9514277619.pdf>>

Tilastokeskus. 2008. Joukkoviestintämarkkinat 2007. [www-dokumentti]. [luettu 09.05.2009]. <http://www.tilastokeskus.fi/til/jvie/2007/jvie_2007_2008-12-31_tie_001.html>

Tilastokeskus. 2009. Joukkoviestintämarkkinat 2007. Liitetaulukko: Internetin käyttötarkoitukset 2004-2007. [www-dokumentti]. [luettu 09.05.2009]. <http://www.tilastokeskus.fi/til/jvie/2007/jvie_2007_2008-12-31_tie_001.html>

Valtioneuvoston periaatepäätös. 2006. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategia. [www-dokumentti]. [luettu 22.10.2008]. <http://www.yett.fi/content/common/yett_strategiadokumentti.pdf>

Watson, J. & Hill, A. 2000. Dictionary of Media and Communication studies. New York: Oxford University Press Inc.

Yritysturvallisuus EK Oy. 2009. Yritysturvallisuus. Yritysturvallisuuden osa-alueet. [www-dokumentti]. [luettu 07.01.2009]. <<http://www.ek.fi/ytnk08/fi/yritysturvallisuus.php>>

Lait

Laki huoltovarmuuden turvaamisesta (1390/1992), 2§.
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19921390>>

Laki huoltovarmuuden turvaamiesta annetun lain muuttamisesta (225/2005), § 8e
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2008/20080225>>

Laki sähköisen viestinnän tietosuojalain muuttamisesta (198/2006), § 35 a
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2006/20060198>>

Laki televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain muuttamisesta (394/2003), § 15 a
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/kokoelma/2003/20030067.pdf>>

Valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista (539/2008)
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20080539>>

Liitteet

Liite 1: Pää- ja alaluokat	90
----------------------------------	----

Taulukot

Taulukko 1: Uutisoitujen päätapahtuminen jakaantuminen pääluokkiin 2000 ja 2007.....	62
--	----

Kuviot

Kuvio 1: Sähköiseen joukkoviestintään kohdistuneiden uhkien jakaantuminen pääluokkiin vuonna 2000	64
Kuvio 2: Sähköiseen joukkoviestintään kohdistuneiden uhkien jakaantuminen pääluokkiin vuonna 2007	65
Kuvio 3: Henkilöturvallisuuteen liittyvien uhkatilanteiden jakaantuminen alaluokkiin vuonna 2000	66
Kuvio 4: Henkilöturvallisuuteen liittyvien uhkatilanteiden jakaantuminen alaluokkiin vuonna 2007	67
Kuvio 5: Tuotannon ja toiminnan turvallisuuteen liittyvien uhkatilanteiden jakaantuminen alaluokkiin vuonna 2000.....	68
Kuvio 6: Tuotannon ja toiminnan turvallisuuteen liittyvien uhkatilanteiden jakaantuminen alaluokkiin vuonna 2007.....	69
Kuvio 7: Rikosturvallisuuteen liittyvien uhkatilanteiden jakaantuminen alaluokkiin vuonna 2000	70
Kuvio 8: Rikosturvallisuuteen liittyvien uhkatilanteiden jakaantuminen alaluokkiin vuonna 2007	71
Kuvio 9: Sähköiseen joukkoviestintään kohdistuneiden uhkien erot vuosien 2000 ja 2007 välillä	72
Kuvio 10: Vuosien 2000 ja 2007 vertailu: Henkilöturvallisuus.....	74
Kuvio 11: Vuosien 2000 ja 2007 vertailu: Tuotannon ja toiminnan turvallisuus	75
Kuvio 12: Vuosien 2000 ja 2007 vertailu: Rikosturvallisuus	76

Liite 1: Pää- ja alaluokat

1. Henkilöturvallisuus
  - tappouhkaukset
  - kuolema
  - henkilökunta vaarassa
  - uhkailu/ahdisteleminen/pelotteleminen
  - katoaminen
  - henkilövahingot
  - kidnappaus
2. Kiinteistö- ja toimitilaturvallisuus
  - Kiinteistö vaarallinen
  - Puutteellinen suojaus
3. Pelastustoiminta
  - tulipalo
  - räjähteitä
4. Rikosturvallisuus
  - pidätys
  - syyte
  - ryöstö
  - varkaus
  - vankeustuomio
  - sabotaasi
5. Tietoturvallisuus
6. Tuotannon ja toiminnan turvallisuus
  - toiminnan keskeytyminen
  - uhka toiminnan keskeytymisestä
  - häiriö toiminnassa
  - painostus
7. Työturvallisuus
  - ei mukana luokituksessa siis ei omaa luokkaa!
8. Ulkomaantoimintojen turvallisuus
  - ulkomaalainen journalisti
9. Valmiussuunnittelu
  - sotilaallinen konflikti
10. Ympäristön turvallisuus
  - ei mukana luokituksessa siis ei omaa luokkaa!